

STRATEGIA ROZWOJU

Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022

styczeń 2016

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Spójność z dokumentami planistycznymi	5
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru Gminy Trzebownisko	7
2.1. Ogólna charakterystyka Gminy i jej położenie	7
2.2. Potencjał demograficzny i rynek pracy	11
2.3. Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne.....	16
2.4. Zagadnienia społeczne.....	24
2.5. Infrastruktura techniczna	49
2.6. Transport publiczny	57
2.7. Działalność gospodarcza poza rolnictwem	70
2.8. Diagnoza stanu wsi i rolnictwa	78
2.9. Otoczenie działalności gospodarczej	85
3. Strategiczne kierunki rozwoju społeczno -gospodarczego gminy.....	88
4. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju gminy trzebownisko na lata 2016-2022	103

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Trzebownisko jest narzędziem polityki samorządu terytorialnego, umożliwiającym wspieranie procesów rozwojowych gminy. W wyniku reformy ustrojowej i administracyjnej państwa stworzone zostały nowe uwarunkowania do prowadzenia własnej polityki rozwoju szczególnie na poziomie gminy. Planowanie centralne straciło rację bytu, ponieważ ze szczególną siłą działają obecnie czynniki wynikające z praw ekonomicznych. Dominująca w sferze procesów gospodarczych funkcja promocyjno-kontrolna władz samorządowych wymaga nowej strategii działania, zaakceptowanej przez społeczność lokalną, która gwarantuje jej trafność i skuteczność realizacji założonych celów. Ponieważ pełna akceptacja nie jest możliwa ze względu na różne interesy grup społecznych, ważnym zadaniem jest wypracowanie kompromisu pozwalającego na realizację ustalonych zadań. Czynnikiem przesądzającym o trafności podejmowanych decyzji jest dysponowanie odpowiednio przygotowanym programem rozwoju strategicznego gminy. Istotą przewidywania strategicznego jest identyfikacja i równoczesne rozwiązywanie pojawiających się problemów.

Strategia Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022 zawiera:

- diagnozę gospodarczą i społeczną obszaru Gminy Trzebownisko wraz z analizą mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwojowych (SWOT),
- strategiczne kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego,
- środki i systemy wsparcia działań strategicznych,
- wykaz zadań planowanych do realizacji na lata 2016-2022,
- plan wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii.

Część stanowiąca diagnozę opracowana została w oparciu o materiały statystyczne, badania własne, materiały zawarte w Strategii Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020 opracowanej przez Urząd Marszałkowski oraz w Strategii ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego opracowanej przez Delta Partner Stowarzyszenie wspierania inicjatyw gospodarczych. Diagnoza ta stała się materiałem wyjściowym do wyznaczenia celu głównego rozwoju Gminy:

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebownisko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców.

Dla zapewnienia realizacji celów strategicznych opracowane zostały kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego jako zbiór działań, które winny być podejmowane w latach 2016 – 2022.

Powodzenie Strategii zależy będzie przede wszystkim od integracji wysiłków władz samorządowych, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz mieszkańców, którym zależy na rozwoju własnej miejscowości, gminy, a tym samym i kraju.

Wójt Gminy Trzebowniko

1. Spójność z dokumentami planistycznymi

Strategia Gminy Trzebowniko została poddana analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi o wymiarze ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w dokumentach przedstawionych w dalszej części niniejszego rozdziału wraz z powiązaniem priorytetów *Strategii Gminy* z konkretnymi zapisami widniejącymi w analizowanych dokumentach.

Strategia Europa 2020

Kluczowe założenia zawarte w Strategii Gminy Trzebowniko są zgodne z założeniami *Strategii Europa 2020*. Cel strategiczny 1 zgodny jest z priorytetem *Strategii Europa 2020* jakim jest „rozwój zrównoważony: wspieranie efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej gospodarki”. Cel strategiczny 3 wpisuje się także w priorytet – „rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.”

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Cele wskazane w Strategii Gminy Trzebowniko w pełni korespondują z obszarami strategicznymi oraz celami zawartymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. W szczególności cel strategiczny 1. Gminy Trzebowniko „*Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na wiedzy*” wpisuje się w następujące cele: cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki, cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki. Cel strategiczny 2 jest również zgodny z celem III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu.

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Kluczowe założenia przedmiotowej Strategii Gminy Trzebowniko w pełni odpowiadają i korespondują z celami wyartykułowanymi w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020.

Cel strategiczne Gminy w pełni odzwierciedlają kluczowe elementy Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020, skupiając się na następujących priorytetach:

Priorytet 2.4. Włączenie społeczne (cel: wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie) – poprzez kompleksowy program aktywizacji osób bezrobotnych na terenie Gminy,

Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich (cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku) – poprzez stymulowanie wzrostu gospodarczego na obszarach wiejskich Gminy.

Priorytet 2.4 Włączenie społeczne (cel: wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie) – poprzez zwiększenie dostępności do opieki nad dziećmi i osobami zależnymi oraz tworzenie zintegrowanego wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją również w zakresie rewitalizacji społecznej,

Priorytet 2.5. Zdrowie publiczne (cel: zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa poprzez poprawę dostępności i jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia) – poprzez zwiększanie dostępności do wyspecjalizowanych usług zdrowotnych mieszkańcom Gminy,

Priorytet 3.1. Dostępność komunikacyjna (cel: poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności przestrzennej województwa) – poprzez działania ukierunkowane na rozwój systemu opartego o technologie przyjazne środowisku,

Priorytet 1.3. Turystyka (cel: budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu) – poprzez ochronę bioróżnorodności i udostępnianie terenów atrakcyjnych przyrodniczo,

Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich (cel: obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku) – poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury sieciowej i stymulowanie atrakcyjności osiedleńczej,

Priorytet 4.2. Ochrona środowiska (cel: osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności poprzez zrównoważony rozwój województwa) – poprzez dbałość obszary chronione oraz rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej,

Priorytet 4.3. Bezpieczeństwo energetyczne i racjonalne wykorzystanie energii (cel: zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i efektywności energetycznej województwa podkarpackiego poprzez racjonalne wykorzystanie paliw i energii z uwzględnieniem lokalnych zasobów, w tym odnawialnych źródeł energii) – poprzez rozwój OZE na terenie Gminy oraz wdrażanie strategii niskoemisyjnych dla tego obszaru.

2. Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru Gminy Trzebownisko

2.1. Ogólna charakterystyka Gminy i jej położenie

Położenie. Gmina Trzebownisko położona jest w centralnej części województwa podkarpackiego. Graniczy z miastem Rzeszów. Pod względem geograficznym położona jest w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Na południu przeważają tereny płaskie, natomiast w północnej części występują niewielkie wzniesienia. Przez gminę przepływa rzeka Wisłok wraz z dopływami: Czarna i Świerkowiec. W południowo-wschodniej części zachowało się koryto starego Wisłoka wraz z licznymi meandrami.

Gmina graniczy z 5 innymi gminami tj.: Sokołów Małopolski od północy, Głogów Małopolski od zachodu, Rzeszów od południa i zachodu, Krasne od południowego – wschodu i Czarna od wschodu. Około 100 km na południe od Gminy, znajduje się przejście graniczne na Słowację. Natomiast w tej samej odległości na wschód, znajduje się granica z Ukrainą.

Powierzchnia i ludność. Ogólna powierzchnia gminy wynosi 9029 ha, co stanowi około 7,4% powiatu rzeszowskiego i około 0,5% całkowitej powierzchni województwa podkarpackiego.

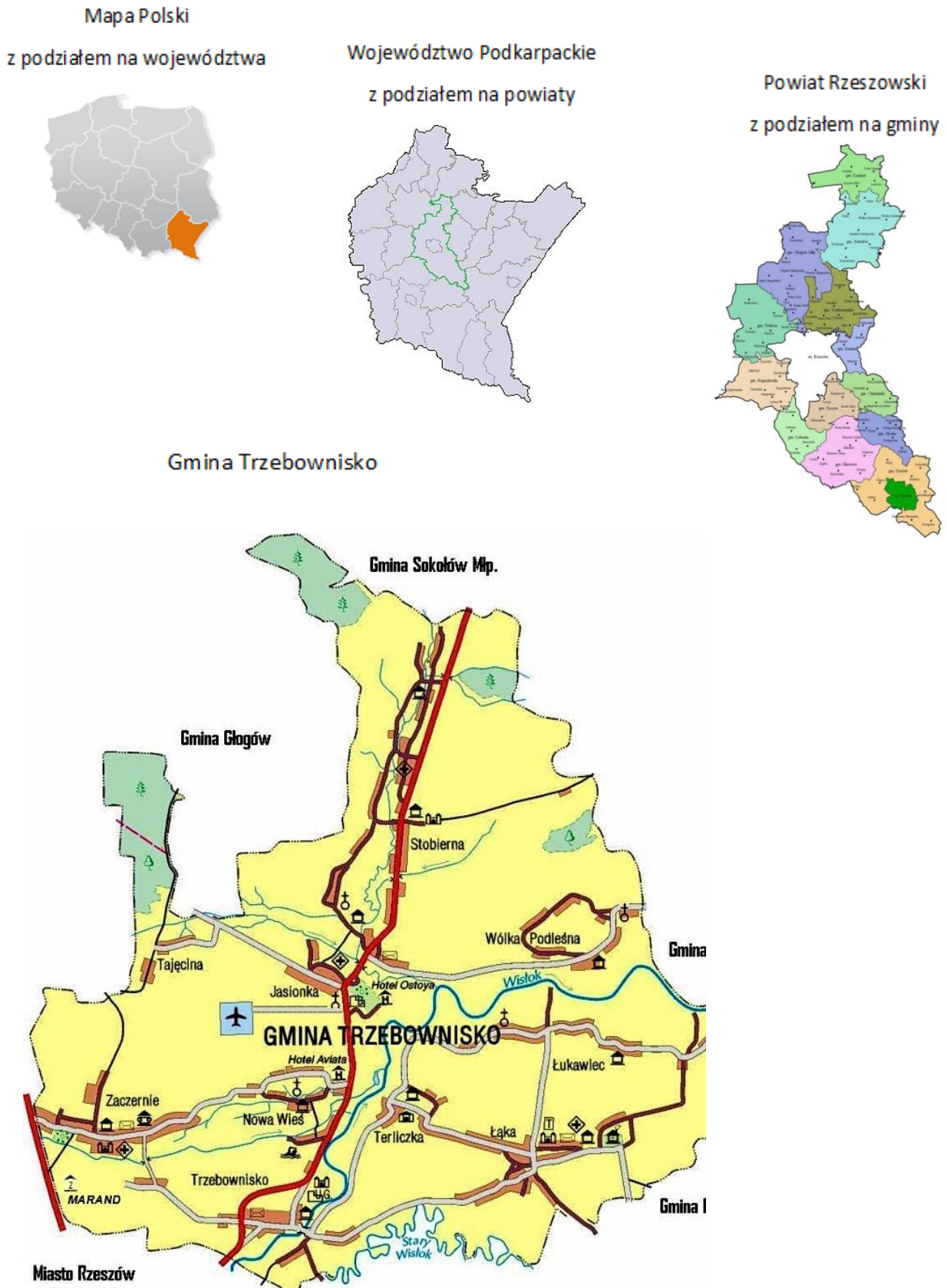
Ludność Gminy liczyła na koniec 2014 roku 20 456, co stanowi około 12,31 % mieszkańców powiatu i 0,96 % mieszkańców województwa.

Gęstość zaludnienia wynosi 226 osób/km². Jest to wartość wyższa od średniej wojewódzkiej wynoszącej 119 osób/km² oraz krajowej wynoszącej 123 osób/km².

Podział administracyjny. Gmina Trzebownisko pod względem administracyjnym jest gminą województwa podkarpackiego i powiatu rzeszowskiego składającą się z 10 sołectw:

Trzebownisko	3387 mieszkańców,
Jasionka	2354 mieszkańców,
Łąka	1931 mieszkańców,
Łukawiec	2258 mieszkańców,
Nowa Wieś	1315 mieszkańców,
Stobierna	3187 mieszkańców,
Tajęcina	454 mieszkańców,
Terliczka	602 mieszkańców,
Wólka Podleśna	1536 mieszkańców,
Zaczernie	3427 mieszkańców.

Rysunek 1. Gmina Trzebowniko na tle powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego oraz Polski.

Miejsce Gminy Trzebownisko na tle innych gmin województwa podkarpackiego. Gmina graniczy bezpośrednio z dużą aglomeracją miejską dzięki czemu jej mieszkańcy mają łatwiejszy dostęp do szkolnictwa średniego, wyższego, obiektów kultury oraz opieki specjalistycznej. Bliskość Rzeszowa stwarza także dla mieszkańców Gminy dodatkowe szanse znalezienia odpowiedniej pracy.

Również mieszkańcy Rzeszowa korzystają z bliskości położenia gminy Trzebownisko. Wielu jego mieszkańców osiedla się na terenie gminy, posyła swoje dzieci do przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum. Świadczy to o wysokiej atrakcyjności Gminy Trzebownisko jako miejsca do zamieszkania oraz o bardzo wysokim standardzie nauczania i wyposażenia szkół. Dynamiczny rozwój strefy ekonomicznej w ostatnich latach sprawia, iż Gmina Trzebownisko stała się także atrakcyjnym ośrodkiem gospodarczym i kreatorem miejsc pracy w powiecie rzeszowskim.

Gmina Trzebownisko to miejsce o wysokim potencjale. Strategiczne znaczenie dla Gminy wyznacza korzystne położenie na szlakach drogowych oraz zlokalizowany na jej terenie Międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów - Jasionka.

Sieć komunikacyjna jest bardzo dobrze rozwinięta m.in. dzięki położeniu Gminy w pobliżu miasta wojewódzkiego. Na terenie Gminy znajdują się cztery drogi krajowe: autostrada A4 ze zjazdem na S19 w Jasionce, przecinająca południowe krańce Polski na kierunku wschód-zachód, droga ekspresowa S19, droga krajowa nr 19 przebiegająca południkowo przez województwa: podlaskie, mazowieckie, lubelskie i podkarpackie oraz droga krajowa nr 9 prowadząca z Radomia do Rzeszowa.

Komunikacja publiczna w Gminie Trzebownisko obsługiwana jest przez linie Międzygminnej Komunikacji Samochodowej. Aktualnie występuje 10 linii obsługujących wszystkie sołectwa (202, 207, 214, 221, 224, 225, 227, 234, 237, 238).

W najbliższym czasie planuje się uruchomienie Podmiejskiej Kolei Aglomeracyjnej. Projekt budowy kolei ma obejmować m.in. wybudowanie infrastruktury kolejowej do Portu Lotniczego Rzeszów–Jasionka.

Gmina Trzebowniko z uwagi na silny rozwój gospodarczy wyróżnia się na tle sąsiednich jednostek terytorialnych województwa. W ostatnich latach wielokrotnie została nagradzana w rankingach aktywności gospodarczej zajmując ich czołowe miejsca.

Analiza SWOT

Ogólna charakterystyka Gminy i jej położenie	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - korzystny układ sieci komunikacyjnych i rozwinięta infrastruktura drogowa, - usytuowanie lotniska na terenie gminy, - położenie w pobliżu miasta wojewódzkiego, ośrodka rangi ponadregionalnej o dużym potencjale intelektualnym i gospodarczym, - stosunkowo wysoki poziom rozwoju gospodarczego i wysoki wskaźnik warunków życia ludności, - Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS, - wysoki stopień wykorzystania infrastruktury, - atrakcyjne tereny pod inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> - rozdrobnienie rolnictwa, - mało rozwinięta działalność kulturalna, - brak Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego z uwzględnieniem potencjalnych stref przemysłowo-gospodarczych, - duże zróżnicowanie gospodarcze obszarów wiejskich, - niedostateczny rozwój systemu ochrony przeciwpowodziowej, - niedostateczne działania mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza, - niedostateczna liczba stref wypoczynku i rekreacji
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wybudowanie infrastruktury kolejowej do Portu Lotniczego Rzeszów–Jasionka - modernizacja linii kolejowej nr 71 - rozwój komunikacji lotniczej, - przebiegające przez teren Gminy kluczowe szlaki komunikacyjne, umożliwiające rozwój terenu w oparciu o ruch tranzytowy, - możliwość ubiegania się o środki unijne na realizację projektów, - powołanie Stowarzyszenia Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość włączenia terenów gminy w strukturę miasta Rzeszowa, - niska jakość przepisów prawa.

2.2. Potencjał demograficzny i rynek pracy

Sytuacja demograficzna. Jedną z głównych przesłanek utrwalenia i rozwoju poszczególnych funkcji i tempa rozwoju danej jednostki terytorialnej jest kształtowanie się aktualnych i prognozowanych stosunków demograficznych.

Przyrost ludności w Gminie jest większy niż w województwie i kraju. Na zwiększenie liczby ludności ma wpływ liczba urodzeń – średnio 241 w latach 2011 – 2014, liczba zgonów – średnio 150 w tym samym okresie oraz wzrostowa tendencja napływu ludności z zewnątrz. Na skutek wymienionych zjawisk liczba ludności na terenie gminy rosła w latach 2011 – 2014 w tempie średnio o 195 osób rocznie.

Charakterystyczna dla aktualnej sytuacji demograficznej Gminy jest utrzymująca się na stałym poziomie aktywność zawodowa ludności przy wzroście liczby osób utrzymujących się z rent, emerytur i zasiłków. Struktura wieku ludności gminy nie odbiega od struktury w powiecie.

Tabela 1. Ludności gminy w latach 2011 –2014

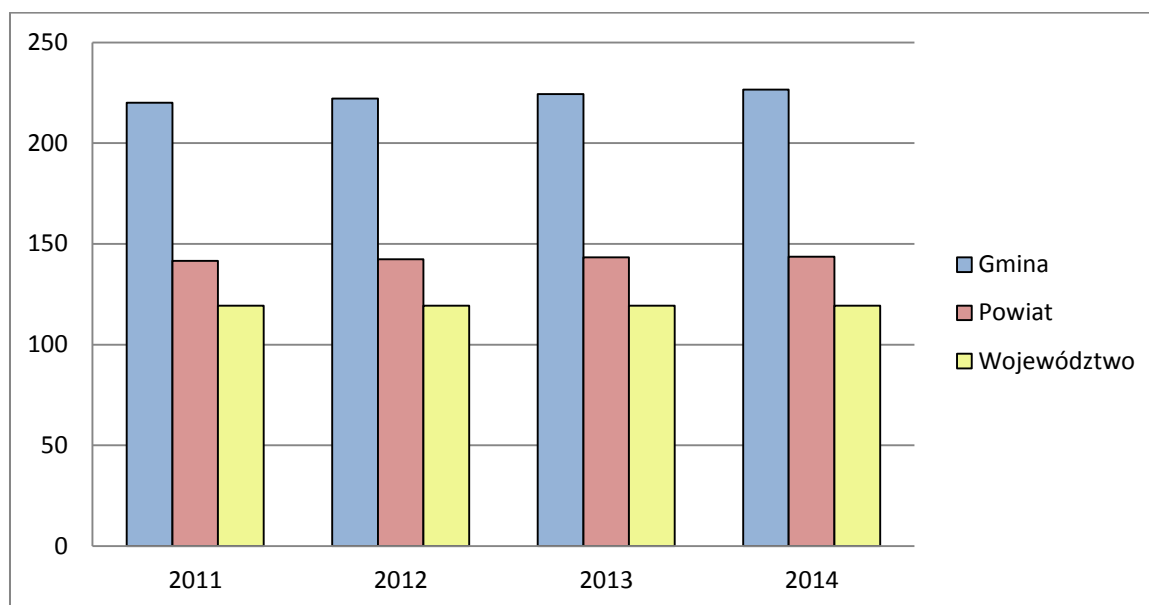
Struktura ludności wg wieku	Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
	Ludność	%	Ludność	%	Ludność	%	Ludność	%
Ludność ogółem	19 872	100,0%	20 055	100,0%	20 263	100,0%	20 456	100%
Przedprodukcyjna do 18 lat	4 322	21,8%	4 275	21,3%	4 297	21,2%	4 286	21,0%
Produkcyjna ogółem w tym:	12 824	64,5%	13 011	64,9%	13 123	64,8%	13 270	64,8%
kobiety 18 - 59 lat	6 238	31,4%	6 311	31,5%	6 366	31,4%	6 432	31,4%
mężczyźni 18 - 64 lat	6 586	33,1%	6 700	33,4%	6 757	33,4%	6 838	33,4%
Poprodukcyjna ogółem w tym:	2 726	13,7%	2 769	13,8%	2 843	14,0%	2 900	14,2%
kobiety ≥ 60 lat	1 867	9,4%	1 900	9,5%	1 931	9,5%	1 973	9,6%
mężczyźni ≥ 65 lat	859	4,3%	869	4,3%	912	4,5%	927	4,6%

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2011,2012,2013,2014.

Zilustrowana liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na powyższym wykresie świadczy o „starzeniu się” społeczeństwa, niemniej nie stanowi zagrożenia dla gospodarki.

W 2014 roku, ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła ponad 14% ogółu mieszkańców Gminy Trzebownisko. Według opisowej oceny stanu starości demograficznej E. Rosseta, na terenie Gminy występuje średni stan starości demograficznej, w województwie podkarpackim oraz na terenie miasta Rzeszów występuje natomiast stan zaawansowany.

Wykres 1. Ludność gminy na km² na tle powiatu i województwa

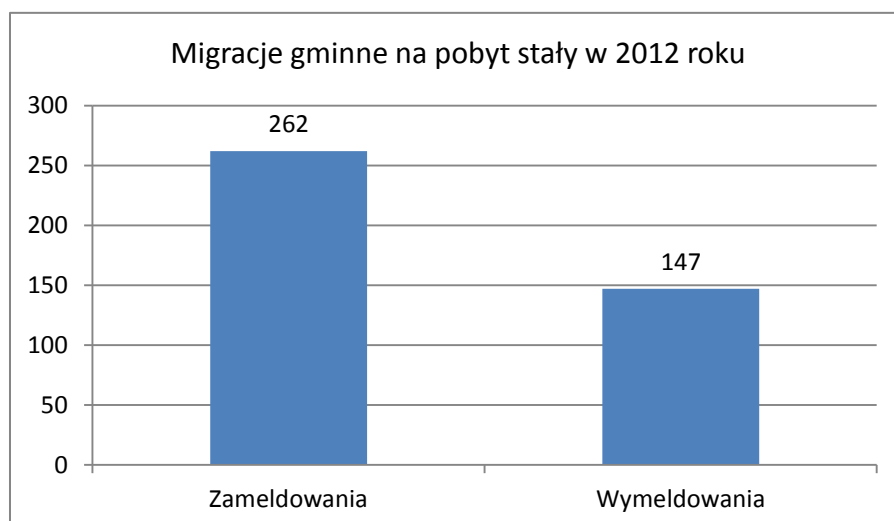

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Podkarpackiego 2011, 2012, 2013, 2014.

Liczba ludności Gminy w przeliczeniu na 1 km² powierzchni, znacznie przewyższa średnią wojewódzką i powiatową. Obserwujemy stały wzrost gęstości zaludnienia w Gminie Trzebownisko. W okresie od 2011 do 2014 roku liczba ludności wzrosła o 6,5 os./km² i aktualnie wynosi 226,6 os./km². W powiecie rzeszowskim gęstość zaludnienia w tym samym okresie wzrosła o 2,0 os./km², natomiast w województwie podkarpackim wskaźnik ten utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi 119,3 os./km².

Poniżej przedstawiono wykres dotyczący migracji. Dane ukazujące liczbę zameldowań oraz wymeldowań ludności z Gminy Trzebownisko świadczą o wysokiej atrakcyjności osiedleńczej.

Wykres 2. Migracje gminne na pobyt stały – zameldowanie i wymeldowanie w 2012 roku

Wyniki analizy potencjału demograficznego Gminy zostały ocenione pozytywnie – wzrost liczby mieszkańców, korzystna struktura wiekowa, dodatni współczynnik przyrostu naturalnego, jak również korzystne saldo migracji tworzą rzeczywiste szanse rozwojowe, ale też implikują konieczność podjęcia działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości usług publicznych świadczonych przez podmioty Gminy oraz Obszar jako całość. W przedstawionej perspektywie głównymi wyzwaniami Gminy Trzebowniko jest inwestowanie oraz modernizacja infrastruktury pozwalającej na podniesienie standardu życia mieszkańców, co bezpośrednio przekłada się na wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz dynamiczny rozwój gospodarki regionalnej. Chodzi tu przede wszystkim o infrastrukturę drogową, techniczną, transport publiczny, ale również konieczność rozwoju usług zaspokajających potrzeby wyższego rzędu, np. edukacyjne, kulturalne czy też zdrowotne, zwłaszcza ze względu na rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym.

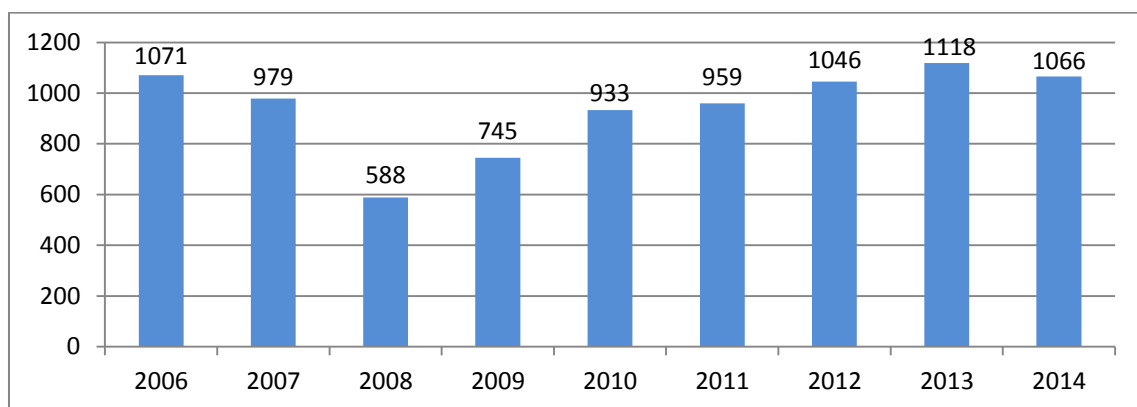
Zatrudnienie i bezrobocie. Od 2006 do 2008 roku obserwowaliśmy gwałtowny spadek bezrobocia. Sytuację taką zawdzięczamy przede wszystkim wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej oraz otwarciu zagranicznych rynków pracy dla polskich obywateli. Możliwość znalezienia atrakcyjnej pracy powoduje odpływ ludności (zwłaszcza młodych) z naszej gminy do dużych aglomeracji miejskich jak i do innych krajów. Od roku 2009 natomiast bezrobocie znacznie wzrosło i na koniec 2013 roku liczyło 1 118 osób. Na koniec 2014 roku zarejestrowanych jako bezrobotni było 1 066 osób w całej gminie (w tym 527 kobiet). W stosunku do roku 2013 liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 52 osoby. Wśród bezrobotnych tylko nieliczni (32 osoby) mają prawo do zasiłku.

Tabela 2. Bezrobocie w Gminie Trzebowniko w latach 2011-2014

Rok	2011				2012				2013				2014			
	I kw	II kw	III kw	IV kw	I kw	II kw	III kw	IV kw	I kw	II kw	III kw	IV kw	I kw	II kw	III kw	IV kw
Ogółem	1010	868	874	959	1054	941	902	1046	1179	1090	1083	1118	1137	1005	998	1066
w tym: kobiety	511	446	471	486	490	446	434	510	548	504	491	519	526	468	485	527
Z prawem do zasiłku	168	121	126	154	202	167	139	186	237	195	156	150	169	146	119	137
Wzrost / spadek w stosunku do poprzedniego kwartału	77	-142	6	85	95	-113	-39	144	133	-89	-7	35	19	-132	-7	68
Wzrost / spadek w stosunku do końca poprzedniego roku	26				87				72				-52			
Stopa bezrobocia	7,48%				8,04%				8,52%				8,03%			

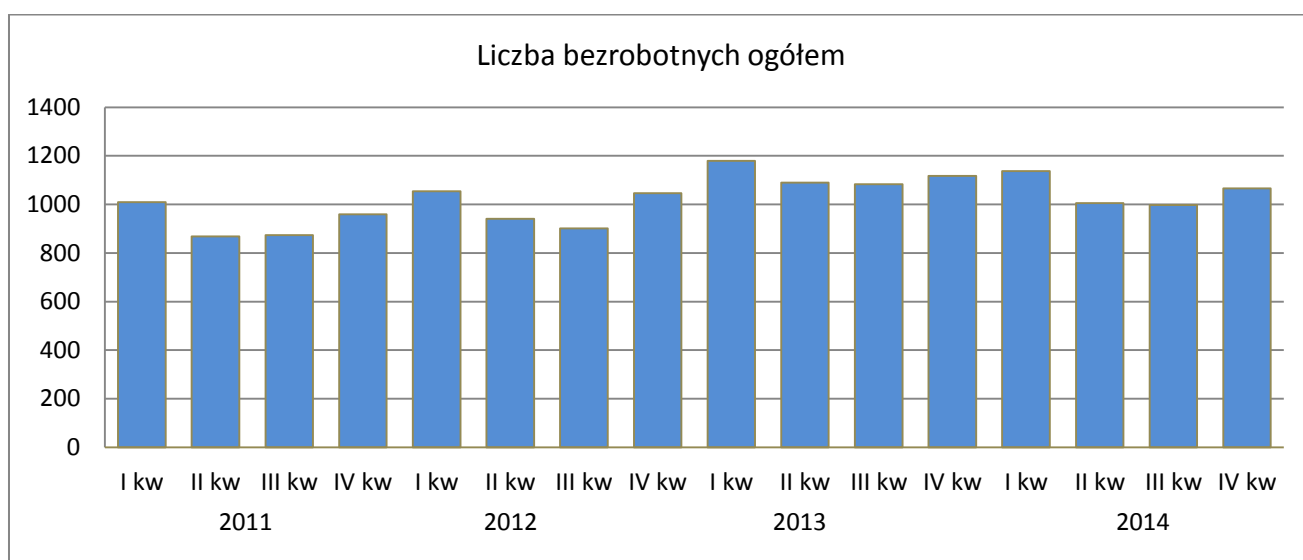
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Rzeszowie.

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Trzebownisko w latach 2006-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Rzeszowie

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych ogółem w Gminie Trzebownisko

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza SWOT

Potencjał demograficzny i rynek pracy	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - tendencje wzrostowe w napływie ludności z zewnątrz, - utrzymujący się na stałym poziomie przyrost ludności, - wzrost liczby ludności czynnej zawodowo, 	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymująca się liczba osób bezrobotnych, - brak aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu gminy Trzebownisko,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">- nowe miejsca pracy związane z rozwojem inwestycji gospodarczych,- polityka prorodzinna	<ul style="list-style-type: none">- wzrost bezrobocia ogółem,- emigracja ludności do krajów UE,- „starzenie się” społeczeństwa,- niekorzystne zmiany przepisów prawa.

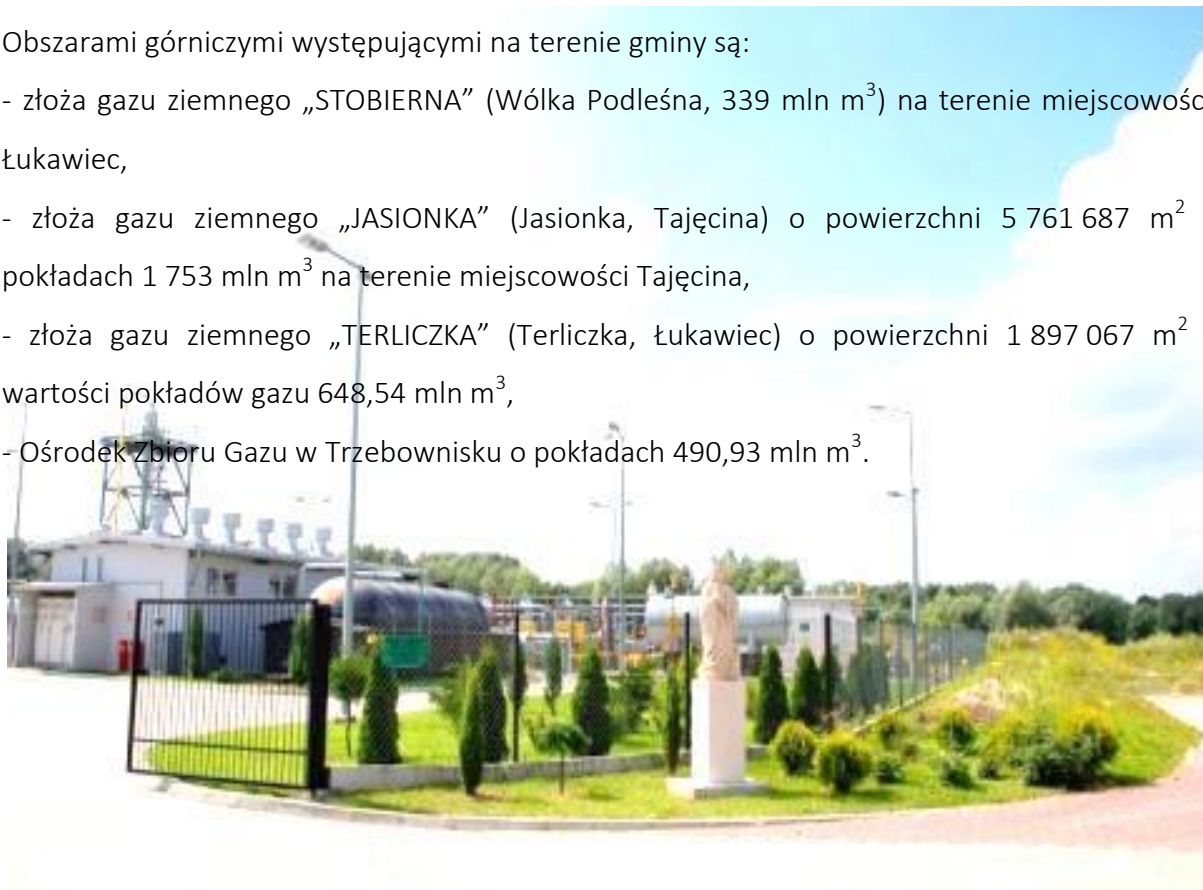
2.3. Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne

Gmina Trzebowniko leży w południowej części dużej jednostki geologicznej zwanej Zapadliskiem Przedkarpackim, powstałym w związku z trzeciorzędowymi ruchami górotwórczymi Karpat. Utwory trzeciorzędowe wykształcone są w postaci ilów i iłotupków z drobnymi wkładkami piasków i piaskowców. Są to tzw. ily krakowieckie, które przykryte są utworami czwartorzędowymi. Czwartorzęd, to utwory fluwioglacjalne, wykształcone w postaci piasków różnoziarnistych, żwirów, glin pylastych, mad rzecznych, często wzajemnie przemieszanych. Miąższość utworów czwartorzędowych jest zmienna i wynosi od kilku do kilkunastu metrów. Największą grubość osiągają w południowej części Gminy w obrębie tzw. Rynny Przedkarpackiej – pradoliny Wisły i innych rzek płynących wówczas u czoła lodowca.

Pod względem morfologicznym Gmina leży w południowej części Kotliny Sandomierskiej. W południowej części Gminy teren jest płaski (rzędna terenu średnio 200 m n.p.m.), w północnej części charakteryzuje się łagodnymi wzniesieniami (rzędna terenu dochodzi do 240 m n.p.m.).

Gmina Trzebowniko jest uboga w surowce mineralne. Najbardziej dostępnym i eksploatowanym surowcem są piaski, żwiry rzeczne i polodowcowe oraz gaz ziemny. Obszarami górniczymi występującymi na terenie gminy są:

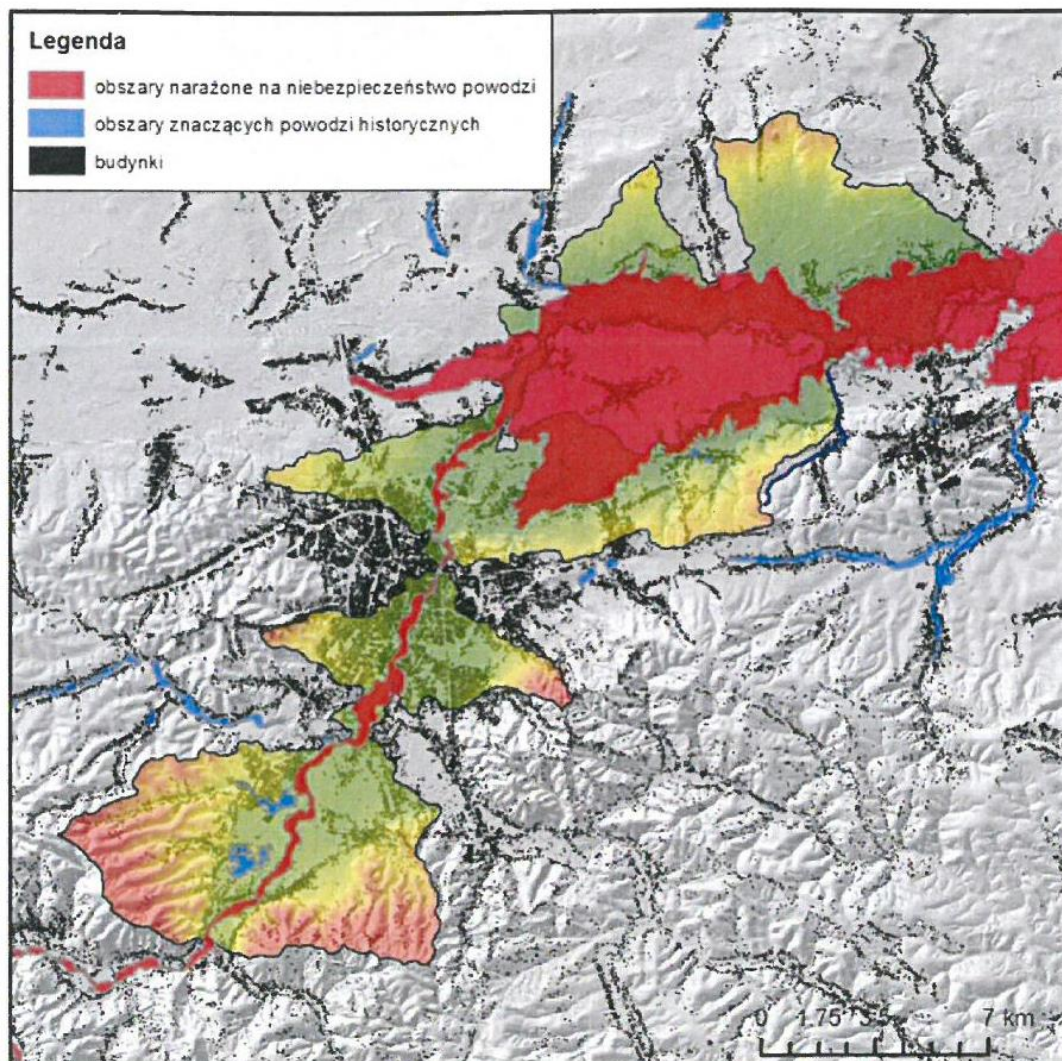
- złoża gazu ziemnego „STOBIERNA” (Wólka Podleśna, 339 mln m³) na terenie miejscowości Łukawiec,
- złoża gazu ziemnego „JASIONKA” (Jasionka, Tajęcina) o powierzchni 5 761 687 m² i pokładach 1 753 mln m³ na terenie miejscowości Tajęcina,
- złoża gazu ziemnego „TERLICZKA” (Terliczka, Łukawiec) o powierzchni 1 897 067 m² i wartości pokładów gazu 648,54 mln m³,
- Ośrodek Zbioru Gazu w Trzebowniku o pokładach 490,93 mln m³.

Przez obszar Gminy płynie rzeka Wisłok i jej lewobrzeżne dopływy – Czarna i Świerkowiec. Wisłok płynie w korycie wciętym na głębokość ok. 3-10 m i osiagającą szerokość 30-50 m. Granicę południowo-wschodnią stanowi koryto starego Wisłoka, z charakterystycznymi meandrami. W miejscowości Terliczka przy ujściu rzeki Czarnej do Wisłoka znajduje się sztuczny zbiornik wodny o powierzchni lustra ok. 3,76 ha.

Zagrożenia powodziowe w zlewni rzeki Wisłok i jej dopływów. W oparciu o wyniki projektu „Analiza programu inwestycyjnego w zlewni Sanu (wraz ze zlewnią Wisłoka)”, zostały określone zagrożenia powodziowe w zlewni potoków rzeki Wisłok. Poniżej przedstawiono mapę Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego [WOPR] dla zlewni zadaniowej Wisłoka (Z01) na terenie ROF.

Rysunek 2. Mapa Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego [WOPR] dla zlewni zadaniowej Wisłoka (Z01) na terenie ROF.

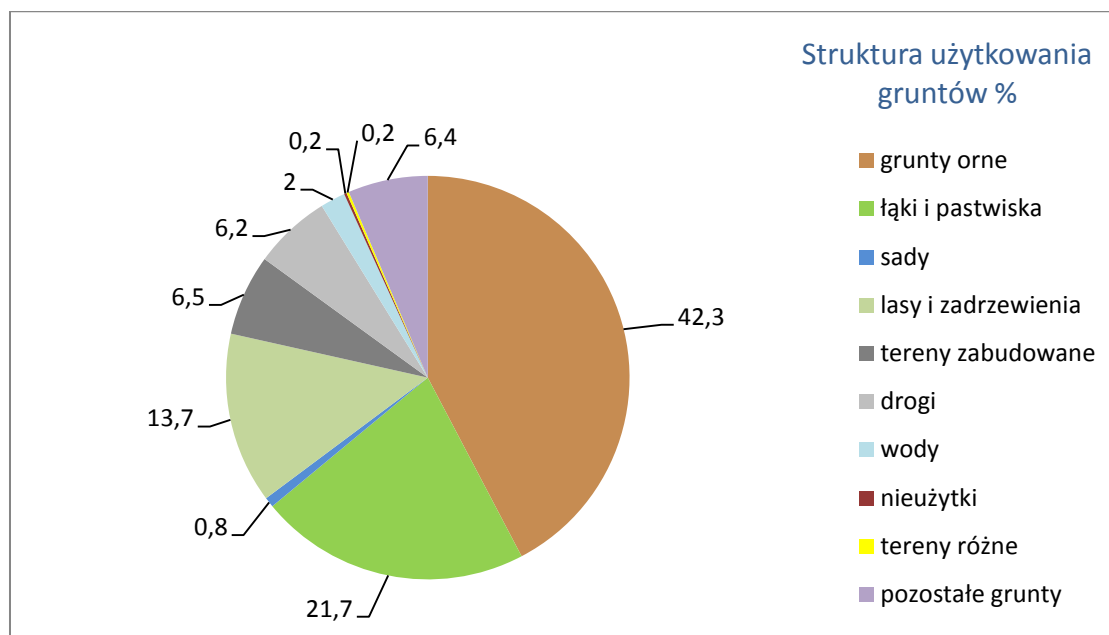
Źródło: Studium programowo-przestrzenne wraz z koncepcją rozwiązań technicznych w zakresie odprowadzania wód opadowych z terenu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Przedstawione na mapie obszary zagrożenia powodziowego stanowią podstawę do planowania zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach. Na terenie Gminy, dno doliny Wisłoka podlega znacznie większym zalewom pod względem powierzchniowym. W zasadzie od północnej granicy miasta Rzeszów w dół cieku, dolina ma znacznie szersze dno, o niewielkich deniwelacjach, które wpływają na duży zasięg zalewów. Szczególnie istotne w tym obszarze jest występowanie równoległej linii spływu/cofki wód powodziowych wykorzystujących linię Starego Wisłoka i Terliczki.

Gmina Trzebownisko jest zasobna w wody podziemne. Trzeciorzędowe iły krakowieckie są praktycznie bezwodne i stanowią nieprzepuszczalne podłoże dla wód czwartorzędowych. Główny poziom wodonośny związany jest z utworami czwartorzędowymi, wykształconymi w postaci piasków różnoziarnistych i żwirów. W części północnej z uwagi na małe miąższości warstw czwartorzędowych, nie ma możliwości budowy ujęć wód podziemnych. Są tam głównie wody podskórne, okresowo zanikające. Środkowa i południowa część Gminy leży w obrębie tzw. Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP 425 – dużej, zasobnej struktury wodonośnej związanej z tzw. Rynną Przedkarpacką. Z tego rejonu czerpie Gmina wodę na swoje potrzeby, zaspokajając w pełni potrzeby wszystkich aktualnych i potencjalnych odbiorców.

Gmina Trzebownisko odznacza się przewagą terenów nieleśnych. Do najczęściej spotykanych należą uprawy zbożowe i okopowe, a także produkcja szklarniowa i produkcja kwiatów. Półnaturalne zbiorowiska łąk i pastwisk stanowią około 22 % powierzchni ogólnej gminy, najczęściej występują w dolinie Wisłoka, natomiast sady to około 1 % powierzchni. Nieużytki stanowią 0,2 % powierzchni gminy. Prawie 14 % obszaru Gminy stanowią lasy (1235 ha). Tworzą one większy kompleks, położony w północno-zachodniej części, sąsiadujący z Tajęciną oraz niewielki fragment leżący na północ od Stobiernej. Poza terenami nieleśnymi i leśnymi występują także środowiska wodne takie jak Wisłok ze swoimi dopływami, sztuczny zbiornik w Terliczce, rozlewiska potoków, śródpolne oczka wodne i liczne rowy melioracyjne.

Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Trzebownik

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów.

Na terenie Gminy można spotkać różne gatunki ssaków m.in.: sarnę, dziką, jelenia europejskiego, zającą, lisa, łasicę, piżmaka, popielicę oraz bobra europejskiego. Występują również liczne gatunki ptaków, mniej liczne są gady i płazy. W rzekach najczęściej spotykanymi gatunkami ryb są: leszcz, brzana, świnka, płoć, boleń, jelec, kleń oraz szczupak.

Na obszarze Gminy Trzebownik znajduje się rezerwat przyrody „Bór” oraz obszar Natura 2000. Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni Gminy wynosi 1,4%.

Rezerwat Przyrody „Bór” to kompleks leśny będący pozostałością Puszczy Sandomierskiej o powierzchni 368,67 ha. W granicach Gminy znajduje się 126,90 ha rezerwatu – tereny miejscowości Tajęcina. Pozostała część obejmuje obszary gminy Głogów Małopolski. Na jego terenie występuje siedem zbiorowisk leśnych. W runie rośnie wiele rzadkich i chronionych gatunków, m.in.: żywiec gruczołowy, przetacznik górski, tojeść gajowa, wawrzynek wilczełyko, storczyki (podkolan biały i gnieźnik leśny), widłak jałowcowaty, czosnek siatkowaty i zimowit jesienny.

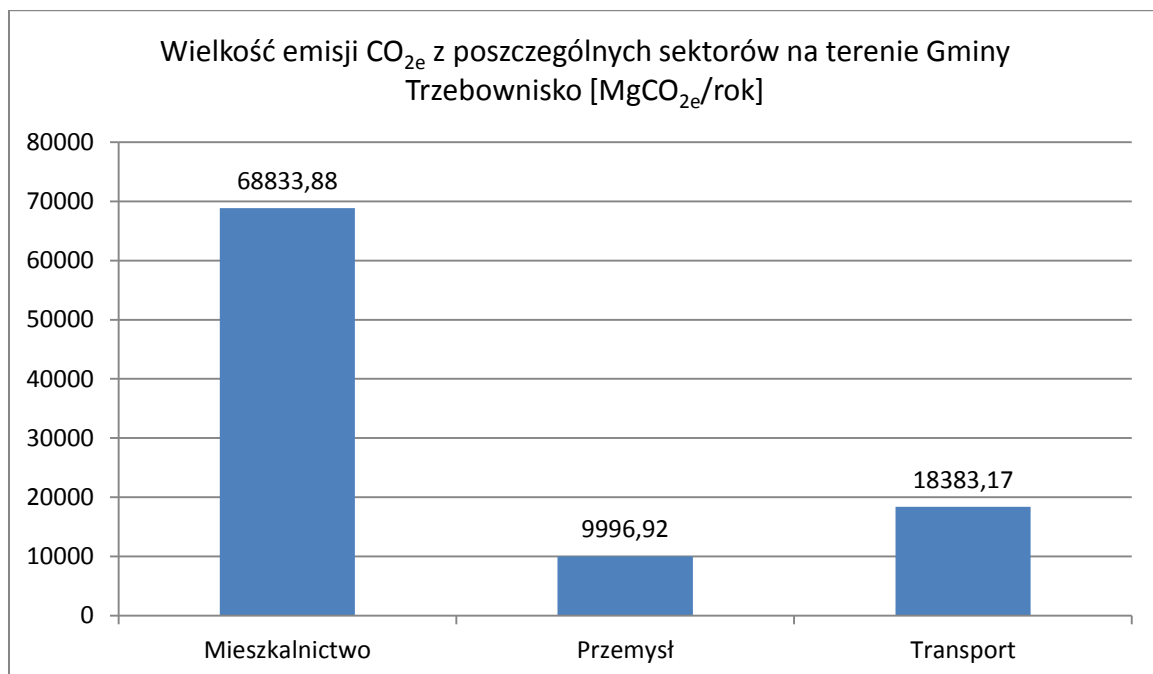
Na terenie Zaczernia zaś znajduje się część obszaru prawnie chronionego o powierzchni 28,30 ha, ujętego w Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 zwanego Mrowle łąki (PLH180043). Całość zajmuje 294,1 ha terenu należącego do gminy Świlcza, Głogów Małopolski i Trzebownik. Jest to obszar położony w Kotlinie Sandomierskiej na Płaskowyżu Kolbuszowskim. Składa się z czterech enklaw koncentrujących się w większej części w dolinie

rzeki Mrowla. Na terenie tym dominują nieużytki, miejscami tylko wykorzystywane jako łąki kośne. Teren ten ze względu na postępującą sukcesję – zarastanie oraz lokalne podtopienia – miejscami jest trudno dostępny. Na omawianym terenie występują bogate entomologicznie łąki świeże użytkowane ekstensywnie oraz łąki trzęślicowe z wyjątkowo bogatą fauną motyli.

Walory krajobrazowe Gminy podnosi również fakt istnienia w Łące i Jasionce zabytkowych zabudowań pałacowo-dworskich, otoczonych starymi parkami oraz zabytkowych kościołów w Stobiernej, Łące i Zaczerniu.

Gmina Trzebownisko znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego. Klimat umiarkowany w dużej mierze wpływa na zróżnicowanie warunków meteorologicznych. Nad tym terenem często przemieszczają się fronty atmosferyczne. Średnia roczna temperatura na terenie Gminy waha się w przedziale 6-9°C. Obszar ten przyjmuje około 600 mm opadów rocznie, nierównomiernie rozłożonych w ciągu roku. Zanieczyszczenie powietrza w Gminie jest stosunkowo duże. Główne zanieczyszczenia pochodzą z następujących sektorów: mieszkalnictwo indywidualne, transport indywidualny, przemysł.

Wykres 6. Wielkość emisji CO_{2e} ze źródeł z sektora mieszkalnictwa, przemysłu i transportu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej ROF

Aktualnie na terenie Gminy pracują dwie oczyszczalnie ścieków, które mają możliwość przyjęcia ścieków z całej Gminy jak również z części Gminy Krasne. Skanalizowane zostały już wszystkie sołectwa. Gmina nie ma własnego wysypiska śmieci, partycypuje natomiast w

kosztach rozbudowy i utrzymania wysypiska w Kozodrzy w gminie Ostrów. Od 1 lipca 2013 roku w Polsce obowiązuje nowy system gospodarki odpadami komunalnymi. Zgodnie z ustawą już nie właściciel nieruchomości, ale gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie odbioru odpadów komunalnych z terenu z całej gminy. Odbiorem odpadów komunalnych z terenu Gminy Trzebownisko zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej - Rzeszów. Zmieszane odpady komunalne wywożone są na składowisko zlokalizowane w Kozodrzy, odpady zielone do Miejskiego Zakładu Komunalnego w Leżajsku, natomiast pozostałości z sortowania odpadów komunalnych do Sortowni P.H.P.U Zagroda w Strzyżowie. W gminie organizowane są zbiórki odpadów problemowych, wielkogabarytowych, niebezpiecznych, zużytych opon, odpadów elektrycznych. W planach jest utworzenie stałego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych z lokalizacją w miejscowości Łąka (obok oczyszczalni ścieków).

Rysunek 3. Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi

Źródło: Opracowanie własne

Analiza SWOT

Środowisko przyrodnicze i zasoby naturalne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - znaczne zasoby wód powierzchniowych i głębinowych, - dwie oczyszczanie ścieków będące w stanie zaspokoić potrzeby całej Gminy, - skanalizowanie terenu całej Gminy, - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, - rozwój selektywnej zbiórki odpadów, - bogate pokłady gazu ziemnego, - brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza, - brak szkodliwych dla środowiska składowisk odpadów niebezpiecznych, wysypisk śmieci. 	<ul style="list-style-type: none"> - mała ilość terenów zalesionych, - niedostateczna ilość surowców mineralnych, - niepełny zakres monitoringu stanu środowiska, - rozdrobnienie gospodarstw, - niski odsetek terenów chronionych, - niski poziom świadomości ekologicznej, - istnienie dzikich wysypisk, - zanieczyszczenie powietrza.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie stałego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, - poprawa czystości środowiska w Gminie poprzez odpowiednią politykę związaną z usuwaniem odpadów komunalnych, - regulacje krajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska, - wykorzystanie Internetu w celach informowania mieszkańców o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, - prawny nakaz opracowywania Programów Ochrony Środowiska przez jednostki administracji samorządowej, - dalsze zalesianie, 	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenia napływające z sąsiednich gmin i regionów, - zmiana przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, - degradacja zieleni, - nielegalna wycinka drzew, - brak planu zagospodarowania przestrzennego, - niska opłacalność produkcji rolniczej, - wzrost ilości zanieczyszczeń związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym regionu, - brak nawyków kultury ekologicznej w społeczeństwie, - mały dostęp do informacji o środowisku, - budowa spalarni w Rzeszowie, - budowa asfaltowni w Rzeszowie

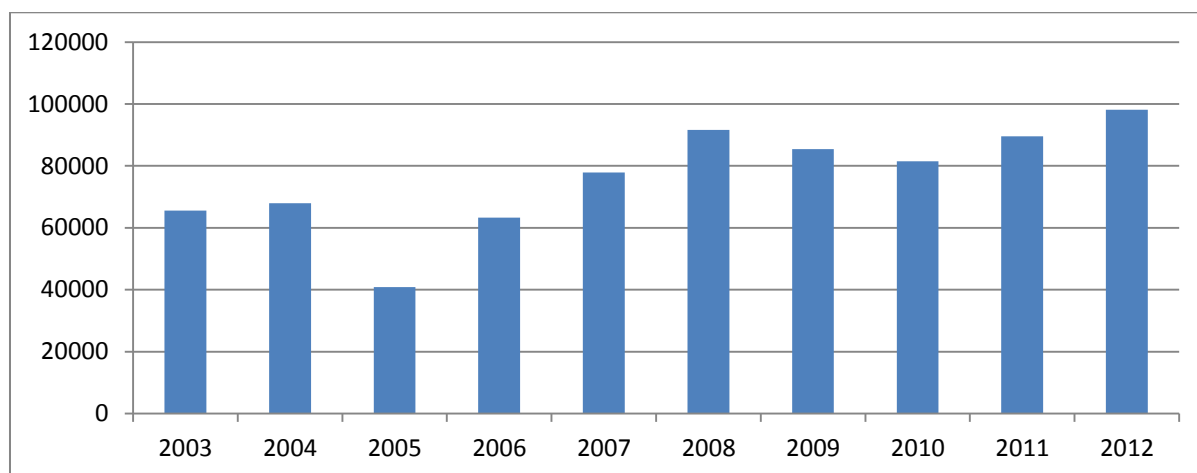
<ul style="list-style-type: none">- wspieranie rolnictwa ekologicznego,- możliwość wypromowania Gminy jako miejsca godnego osiedlenia się poprzez swoje walory zdrowotne,- wzrost popytu na zdrową żywność,- korzystne warunki dla rozwoju wykorzystywania odnawialnych źródeł energii,- rosnące zainteresowanie inwestycjami związanymi z wykorzystywaniem OZE,- dofinansowywanie inwestycji prośrodowiskowych przez UE.	
--	--

2.4. Zagadnienia społeczne

Poziom dochodów ludności. Poziom dochodów decyduje o warunkach życia ludności. Wpływają na to zarówno dochody z pracy najemnej, świadczeń emerytalnych i rentowych, ze sprzedaży produktów rolnych, jak też otrzymywane zasiłki dla bezrobotnych. Dochody ludności ściśle, więc wiążą się z jej strukturą społeczno-zawodową. Stosunkowo mały udział przypada na dochody ludności ze sprzedaży produktów rolnych. Niskie płace, emerytury i renty wpływają również na ilość zasobów finansowych ludności, które w większości wypadków wystarczają jedynie na finansowanie bieżących potrzeb.

Ochrona zdrowia. Służba zdrowia działająca na terenie Gminy zabezpiecza potrzeby mieszkańców przede wszystkim w zakresie podstawowej opieki medycznej. Ze względu na bliskość dużej aglomeracji miejskiej, potrzeby w zakresie specjalistycznej opieki medycznej są dostępne dla każdego mieszkańca Gminy. Na terenie gminy działają trzy Ośrodki Zdrowia administrowane przez Zespół Opieki Zdrowotnej Nr 2 w Rzeszowie, a także pięć Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. Na terenie gminy działa dodatkowo pięć prywatnych poradni stomatologicznych, świadczących usługi na bardzo wysokim poziomie. Trzy apteki, a także trzy dodatkowe punkty apteczne w większości zaspakajają potrzeby mieszkańców w tym zakresie. Stan techniczno-organizacyjny i wyposażenie ośrodków zdrowia jest na dobrym poziomie. W stosunku do lat ubiegłych obserwuje się polepszenie zakresu usług medycznych świadczonych na rzecz mieszkańców.

Wykres 7. Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Trzebownisko w latach 2003-2012

Źródło: Dane GUS 2012

Coraz więcej porad udzielanych jest w Gminie Trzebowniko. Jest to pozytywna tendencja, gdyż im więcej wykonuje się tego typu usług, tym placówki z danej gminy mają większe potencjalne możliwości rozwoju.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, iż na poprawę stanu zdrowia mieszkańców (który determinuje częstotliwość korzystania z usług służby zdrowia), mają również wpływ konkretne działania władz Gminy skierowane nie bezpośrednio w lecznictwo. Powinny to być przede wszystkim inwestycje w poprawę stanu i ochronę środowiska naturalnego. Działania proekologiczne i nastawione na zachowanie walorów naturalnych powinny stać się obszarem intensywnych działań władz i społeczności gminy. Niekorzystne warunki środowiskowe stanowią bowiem zagrożenie dla zdrowia, zaś czyste środowisko naturalne jest czynnikiem go ochraniającym, wpływającym na rozwój człowieka i społeczeństwa. Podobnie, na zachorowalność lokalnej społeczności wpływ ma aktywność fizyczna, która powinna być wspierana poprzez inwestycje władz Gminy w ofertę czasu wolnego – przede wszystkim powstawanie i modernizację obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Pomoc społeczna. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Celem pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Zadania pomocy społecznej w gminie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), wykonując zadania własne i zlecone. Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS w latach 2008 – 2014 przedstawia się następująco:

2008 – 428 rodzin,

2009 – 431 rodzin,

2010 – 470 rodzin,

2011 – 418 rodzin,

2012 – 464 rodzin,

2013 – 516 rodzin,

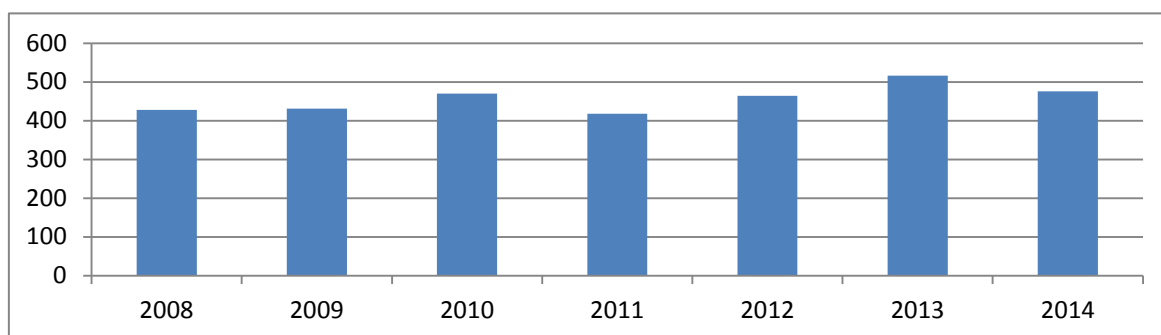
2014 – 476 rodzin.

Do korzystania z usług ośrodka pomocy społecznej skłania przede wszystkim trudna sytuacja życiowa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu

gospodarstwa domowego. Odbiorcami pomocy są głównie rodziny wielodzietne i niepełne, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, chorujące i z problemem alkoholowym.

Najczęściej udzielaną formą pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne. Podstawowe udzielane świadczenia pieniężne to: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Realizowana jest także pomoc w formie dożywiania i posiłków, która wykazuje tendencję malejącą, jednak jest nadal popularną formą świadczenia.

Wykres 8. Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS w latach 2008-2014 z terenu Gminy Trzebowniko

Źródło: Opracowanie własne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebowniko od 2008 do 2015 roku realizował projekt społeczny dotyczący przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, co w zdecydowanym stopniu wpłynęło na ilość osób będących pod opieką ośrodka.

GOPS w Trzebowniko, realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i innych aktów prawnych, zabezpiecza niezbędne potrzeby mieszkańców gminy we właściwy sposób. Na realizację zadań zleconych gmina otrzymuje środki finansowe w kwotach koniecznych do zabezpieczenia potrzeb i zobowiązań wynikających z wydanych decyzji. Środki finansowe na realizację zadań wynikających z Ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz Ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, były przekazywane przez wszystkie lata obowiązywania tych aktów prawnych, w kwotach wynikających z potrzeb wykazywanych przez GOPS w Trzebowniko i pozwalały na przekazywanie osobom uprawnionym wszystkich należnych świadczeń. Zadania własne gminy były dotychczas finansowane ze środków własnych Gminy Trzebowniko, w sposób pozwalający zachować ciągłość i systematyczność w zabezpieczaniu najistotniejszych potrzeb mieszkańców gminy.

W gminie od 2007 roku funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Zaczerniu. Na funkcjonowanie ŚDS gmina otrzymuje dotację z budżetu państwa.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

Tabela 3. Wydatki na zadania własne gminy i liczba podopiecznych w latach 2011-2014

Rok	Wydatki na zadania własne gminy								
	Zasiłki stałe	Składka na ubezpieczenie zdrowotne	Zasiłki celowe	Posiłek	Usługi opiekuńcze	Opłacanie pobytu w DPS	Zasiłki okresowe	Opłata za pobyt dzieci w żłobkach	Sprawienie pogrzebu
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób	Liczba osób
2011	128.712,87	10.600,20	282.844,16	129.997,00	97.479,40	302.439,00	224.354,17	161.814,00	9.422,40
	35	30	359	317	20	18	110	22	2
2012	122.130,56	10.780,75	213.736,00	246.000,00	107.590,37	386.394,29	313.981,53	116.114,00	3.850,00
	34	32	359	487	22	24	110	21	1
2013	161.356,84	10.780,75	233.064,00	160.892,00	91.404,57	483.177,17	441.852,94	32.776,00	-
	35	32	443	352	23	24	159	6	-
2014	177.582,22	15.183,09	346.295,63	155.201,30	109.012,68	439.743,47	459.992,47	614.250,00	-
	37	31	399	346	20	20	159	73	-

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4. Wydatki na zadania zlecone gminy i liczba podopiecznych w latach 2011-2014

Rok	Wydatki na zadania zlecone gminy			
	Składka na ubezpieczenie zdrowotne	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny	Pomoc finansowa w ramach Rządowego programu wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego
	Liczba osób	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
2011	7.550,41	24.687,41	4.768.144,73	8.200,00
	16	4	1.510	41
2012	12.171.16	22.510,22	4.639.999,37	38.200,00
	27	4	1.439	35
2013	10.645,84	24.895,90	4.789.999,90	64.483,00
	26	4	1.376	37
2014	11.779,22	37.442,19	4760.546,27	108.880,00
	27	5	1.323	47

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizując ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie prowadzi obsługę Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Praca Zespołu zmierza do poprawy sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu. W ramach swojej działalności Zespół Interdyscyplinarny za pomocą ulotek i plakatów przeprowadził akcję informacyjną dot. zjawiska przemocy w rodzinie. W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego pracują Grupy Robocze powoływane w związku z procedurami Niebieskiej Karty.

Z dniem 1 stycznia 2012 roku weszła w życie Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nałożyła ona na samorządy nowe zadania, między innymi zatrudnienie asystenta rodziny oraz współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym (w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy 10 % wydatków, w drugim roku pobytu 30 % wydatków, w trzecim roku i następnych latach pobytu 50 % wydatków). W 2012 roku do pieczy zastępczej zostało skierowanych dwoje dzieci z terenu Gminy Trzebowniko. W 2013 i 2014 roku Gmina Trzebowniko współfinansowała pobyt w pieczy zastępczej 4 dzieci.

Organizacje pozarządowe. Liczba działających na terenie danej gminy czy miejscowości organizacji pozarządowych (NGO) jest wskaźnikiem aktywności danej społeczności. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. Ponadto, oprócz stowarzyszeń oraz fundacji, organizacje pozarządowe działają jako osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną), niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz niedziałające w celu osiągnięcia zysku.

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny. Związane jest to z pełnieniem przez nie funkcji integracyjnej w społecznościach lokalnych, czyli udziale w procesie budowania więzi społecznych, zbliżania jednostek i społeczności lokalnych.

Organizacje pozarządowe w coraz większej liczbie angażują się we wspieranie działań związanych z rozwojem ekonomii społecznej, której głównym celem, zgodnie z Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, jest reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzenie miejsc pracy, świadczenie usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwój lokalny.

Stowarzyszenia działające na terenie Gminy to:

- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Gminy Trzebowniko
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży Sprawnej Inaczej w Trzebowniku
- Stowarzyszenie Przyjaciół Trzebownika
- Stowarzyszenie "Wszyscy Razem" w Łące
- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie AGAPE
- Stowarzyszenie "Stobierna-wieś aktywna
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży oraz ich Rodzin "JADWIŻANIE"
- Stowarzyszenie „Konna Straż Ochrony Przyrody i Tradycji im. 20 Pułku Ułanów”
- Stowarzyszenie Przyjaciół Podkarpackiej Rodziny Szkół im. Jana Pawła II
- Aeroklub Rzeszowski.

Jednym z najpopularniejszych, a zarazem najskuteczniejszych rozwiązań pozwalających na reintegrację społeczną oraz zawodową, są spółdzielnie socjalne. W 2015 roku na terenie ROF funkcjonowało 20 podmiotów tego typu. Spośród 13 jednostek samorządu terytorialnego tworzących Obszar tylko w 6 z nich działają spółdzielnie socjalne. Na terenie Gminy Trzebowniko działają następujące spółdzielnie socjalne:

- SS „Feniks”

- SS „Aktywni i wszechstronni”

Istnieją także dwie grupy inicjatywne w celu utworzenia nowych SS.

Oświata. Gmina Trzebowniko posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę edukacyjną. Na jej terenie funkcjonuje: 9 gimnazjów, w tym jedno samodzielne oraz 9 Szkół Podstawowych. Dla najmłodszych mieszkańców gmina oferuje: 8 przedszkoli publicznych, 4 przedszkola prywatne oraz 2 żłobki niepubliczne. Szkoły gminne wyposażone są w odpowiednią liczbę sal lekcyjnych, gabinetów specjalistycznych, sal gimnastycznych i stołówek. Na krytej pływalni w Nowej Wsi prowadzone są zajęcia z wychowania fizycznego dla dzieci ze szkół z terenu Gminy. Do szkół podstawowych uczęszczało w latach 2012 – 2015 5757 uczniów szkół podstawowych i 2559 uczniów w gimnazjach rocznie. W latach tych wychowaniem przedszkolnym objętych było 2585 dzieci rocznie.

Rysunek 4. Gimnazjum w Trzebowniku

Tabela 5. Liczba dzieci i oddziałów w przedszkolach w latach 2012 – 2015

Miejscowość	Rok szkolny 2012/2013		Rok szkolny 2013/2014		Rok szkolny 2014/2015		Rok szkolny 2015/2016	
	Dzieci	Oddziały	Dzieci	Oddziały	Dzieci	Oddziały	Dzieci	Oddziały
Jasionka	68	3	65	3	72	3	62	3
Łąka	75	3	76	3	60	3	50	2
Łukawiec	26	1	12	1	17	1	71	3
Nowa Wieś	50	2	56	2	52	2	52	2
Stobierna 1	72	3	79	3	70	3	67	3
Stobierna 2	21	1	23	1	26	1	23	1
Trzebownik Terliczka	9	0,5	6	0,5	7	1	7	1
Wólka Podleśna	65	3	72	3	74	3	69	3
Zaczerwie	78	3	89	3	103	4	94	4
Przed Trzebownik	129	5	131	5	131	5	130	5
Przed Łukawiec	50	2	52	2	44	2	0	0
Razem:	643	26,5	661	26,5	656	28	625	27

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach w latach 2012 – 2015

Miejscowość	Rok szkolny 2012/2013		Rok szkolny 2013/2014		Rok szkolny 2014/2015		Rok szkolny 2015/2016	
	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały
Jasionka	177	10	179	10	197	10	210	10
Łąka	112	6	110	6	127	7	132	7
Łukawiec	137	6	144	7	146	8	146	8
Nowa Wieś	76	6	80	6	92	6	94	6
Stobierna Nr 1	144	7	140	7	157	8	167	9
Stobierna Nr 2	78	6	80	6	91	6	88	6
Trzebownik Terliczka	251	12,5	277	13,5	289	14	311	15
Wólka Podleśna	113	6	116	6	124	6	142	7
Zaczerwie	253	12	247	12	257	13	273	14
Razem:	1341	71,5	1373	73,5	1480	78	1563	82

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7. Liczba uczniów i oddziałów w gimnazjach w latach 2012 – 2015

Miejscowość	Rok szkolny 2012/2013		Rok szkolny 2013/2014		Rok szkolny 2014/2015		Rok szkolny 2015/2016	
	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały	Uczniowie	Oddziały
Jasionka	99	5	93	5	86	5	84	5
Łąka	50	3	62	3	53	3	45	3
Łukawiec	82	4	79	4	83	4	73	3
Nowa Wieś	45	3	39	3	36	3	33	3
Stobierna Nr 1	50	3	52	3	57	3	61	3
Stobierna Nr 2	51	3	43	3	35	3	32	3
Trzebownisko	122	6	103	5	99	5	99	5
Wólka Podleśna	58	3	66	3	59	3	52	3
Zaczernie	118	6	112	6	124	6	124	6
Razem:	675	36	649	35	632	35	603	34

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie Gminy działają biblioteki przy każdym z Zespołów Szkół oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Trzebownisku z siedzibą w Stobiernej oraz filia w Łukawcu i Zaczerniu.

W Jasionce przy lotnisku funkcjonuje Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej, w którym kształcą się studenci realizujący program studiów na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa na kierunku dyplomowania „pilotaż”.

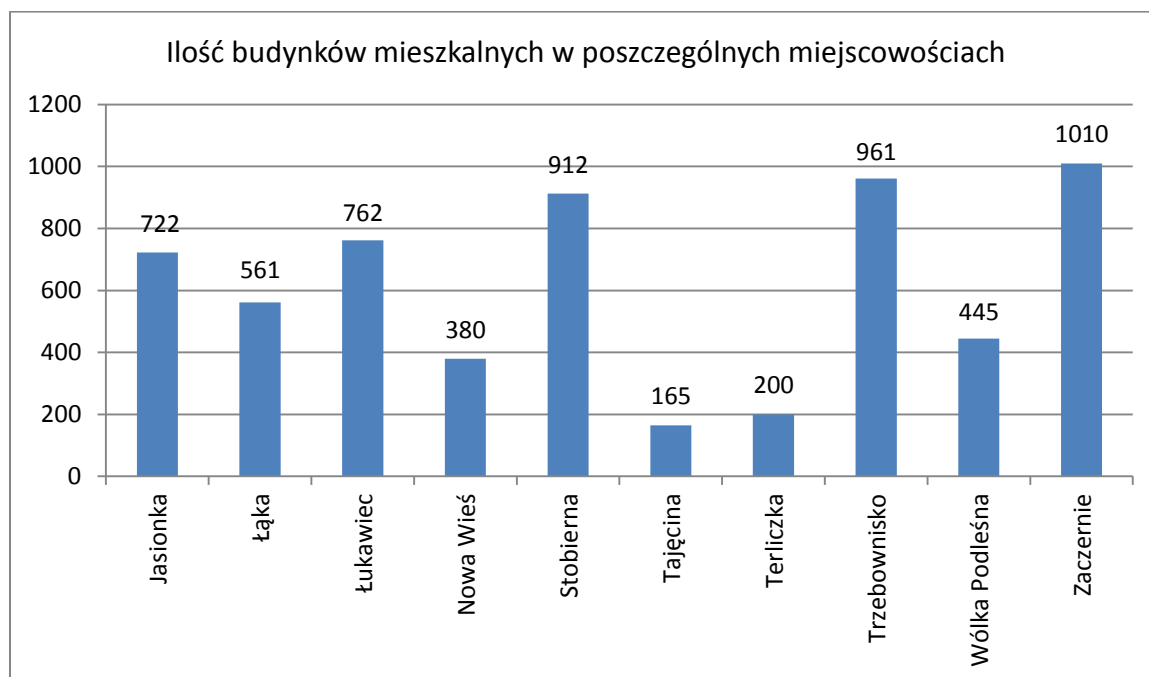
Rysunek 5. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej

Warunki mieszkaniowe. O poziomie życia ludności w dużym stopniu decydują warunki mieszkaniowe. Ostatnie lata wykazują wzrost liczby budowanych domów prowadzonych przez osoby fizyczne.

Ilość budynków mieszkalnych w poszczególnych wsiach przedstawia się następująco:

Wykres 9. Ilość budynków mieszkalnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Trzebownisko

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie Gminy jest 21 mieszkań komunalnych, które można zaliczyć do średniego standardu wyposażenia w urządzenia techniczne i sanitarne.

Tabela 8. Liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy Trzebownisko

Miejscowość	Liczba mieszkań socjalnych
Terliczka	2
Łukawiec	7
Tajęcina	1
Zaczernie	2
Stobierna	4
Łąka	2
Trzebownisko	3

Tabela 9. Wyposażenie wsi w urządzenia techniczne i sanitarne w 2014 r.

Lp.	Ilość przyłączy			
	Miejscowość	wody	kanalizacji	gazu
1.	Trzebownisko	998	909	869
2.	Nowa Wieś	418	369	379
3.	Jasionka	727	671	613
4.	Stobierna	887	816	721
5.	Wólka Podleśna	408	375	300
6.	Łąka	536	499	501
7.	Łukawiec	716	647	673
8.	Terliczka	180	166	148
9.	Tajęcina	176	158	98
10.	Zaczernie	976	978	979
	Razem	6022	5588	5281

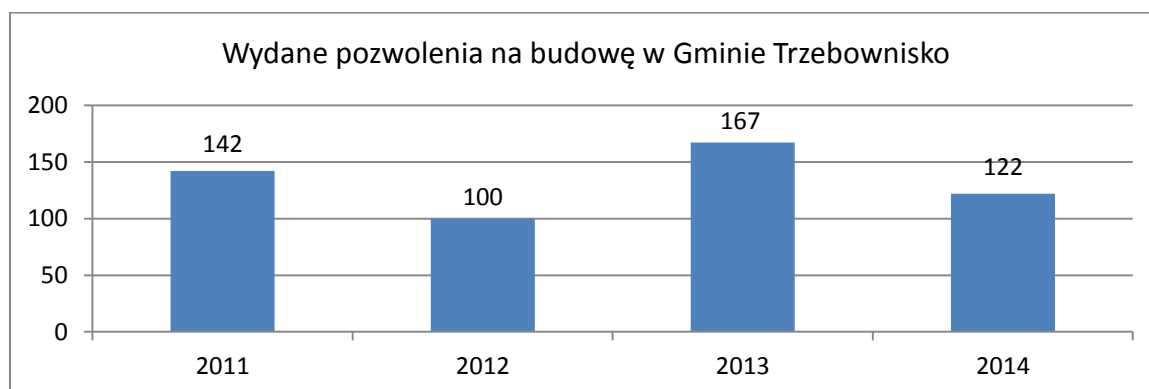
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Gospodarki Wodno-Ściekowej w Trzebownisku oraz Zakładu Gazowniczego w Rzeszowie.

Tabela 10. Ilość budynków oddanych do użytku w latach 2012 – 2014

Miejscowość	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
	Budynki	Budynki	Budynki
Jasionka	12	14	8
Łąka	6	5	3
Łukawiec	4	8	8
Nowa Wieś	5	8	6
Stobierna	9	20	17
Terliczka	0	0	2
Tajęcina	6	3	10
Trzebownisko	15	27	19
Wólka Podleśna	1	7	6
Zaczernie	10	20	20
Razem:	68	112	99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Rzeszowie.

Wykres 10. Wydane pozwolenia na budowę budynków mieszkalnych w latach 2011 – 2014

Rysunek 6. Nowoczesne osiedla na terenie Gminy

Podstawowym problemem związanym z obecną sytuacją mieszkaniową jest przyrost gospodarstw domowych zamieszkiwanych przez więcej niż jedną rodzinę. Regres budownictwa jest spowodowany wysokimi cenami materiałów budowlanych, wysokim oprocentowaniem kredytów na budownictwo mieszkaniowe oraz bezrobociem. Pozytywnym przejawem sytuacji mieszkaniowej jest poprawa standardu mieszkań pod względem powierzchni użytkowej, ilości izb i wyposażenia w instalacje techniczne i sanitarne. Obecna polityka podatkowa nie sprzyja rozwojowi prac modernizacyjnych i remontowych istniejących zasobów mieszkaniowych.

Kultura, wypoczynek, turystyka. Bliskość miasta wojewódzkiego i obiektów kultury w nim istniejących spowodowała, iż mieszkańcy Gminy mają dostęp do szerokiej oferty kulturalnej. Od lat prowadzone są działania sprzyjające rozwojowi kultury i zachowaniu dziedzictwa kulturowego.

Zabytki z terenu Gminy Trzebowniko posiadają dużą wartość historyczną, artystyczną, naukową, ale też emocjonalną, stanowiąc element tożsamości tego obszaru. Z tego względu w interesie społecznym leży ich zachowanie dla kolejnych pokoleń. Wiele z nich znajduje się obecnie w złym stanie i wymaga przeprowadzenia prac modernizacyjnych. Ponadto dobra kondycja zabytków dziedzictwa kulturowego jest elementem stanowiącym o atrakcyjności turystycznej obszaru, przekładając się na zainteresowanie nim potencjalnych turystów. Rozwój turystyki na terenie Gminy powinien się zaś opierać nie tylko na niewątpliwych walorach przyrodniczych, ale być związany także z ofertą wytworów kultury materialnej tego

terenu (wyróżniają się przede wszystkim liczne zespoły dworskie i zabytki architektury sakralnej). Jest to jeden z czynników, na którym opiera się rozwój współczesnej turystyki.

W Zaczerniu zwiedzić można zabytkowy kościół wybudowany w latach 1803-1806. Kościół posiada 5 ołtarzy z kolumnami w stylu jońskim i korynckim. Obrazy ołtarzowe wykonał rzeszowski malarz Lucjan Szmuglewicz. Kolejny zabytkowy kościół z roku 1891 znajduje się w Stobiernej. Zwiedzając go warto zwrócić uwagę na drewnianą ambonę w kształcie łodzi rybackiej i cenny późnogotycki posąg Madonny z Dzieciątkiem. Interesującym obiektem jest zespół pałacowo dworski z XVIII wieku położony w Jasionce, który został przekształcony w wysokiej klasy bazę turystyki biznesowej, gdzie odbywają się konferencje, seminaria, kongresy jak również wesela. Dla miłośników zabytków i folkloru interesujące będą obiekty znajdujące się we wsi Łąka. Pałac Lubomirskich zaprojektowany przez Tylmana z Gameren w miejscu dawnego dworu obronnego Kostków w połowie XIX wieku przekształcony został z inicjatywy siostry Alfreda Potockiego, Zofii Ditrichstein na dom dobroczynny. Obecnie mieści się tam Dom Pomocy Społecznej prowadzony przez siostry zakonne Zgromadzenia Opatrzności Bożej. Ponadto we wsi znajduje się barokowy spichlerz z XVIII wieku oraz kościół parafialny z I połowy XVIII wieku z późnobarokowym wnętrzem. W Terliczce znajduje się Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej i św. O. Pio, do którego przybywają liczne pielgrzymki. W latach 1984 - 1988 z inicjatywy pochodzącego z Terliczki zakonnika kapucyńskiego o. Włodzimierza Lecha wzniesiono tam dwupoziomowy kościół jako wotum wdzięczności dla Matki Bożej Fatimskiej za ocalenie życia Ojca Świętego Jana Pawła II po zamachu 13 maja 1981 roku.

W poszczególnych sołectwach zadania związane z tworzeniem, upowszechnianiem i ochroną kultury oraz zaspokajaniem potrzeb oświatowych, informacyjnych i rekreacyjnych mieszkańców zostały powierzone jednostkom organizacyjnym, w szczególności domom i centrom kultury, ale również poszczególnym wydziałom urzędu gminy. Do podstawowych zadań instytucji kultury należy przede wszystkim edukacja kulturalna, wychowanie przez sztukę oraz czytelnictwo, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania sztuką i wiedzą, tworzenie warunków do ochrony i dokumentacji folkloru oraz rozwoju rękodzieła ludowego i artystycznego, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, ochrona i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, popularyzacja książki i czytelnictwa, prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej w zakresie kulturalno-oświatowym.

Najważniejszymi miejscami upowszechniania kultury na terenie Gminy Trzebowńsko są placówki oświatowe, Domy Ludowe, biblioteki oraz remizy OSP. W wymienionych ośrodkach działają zespoły artystyczne zrzeszające około 280 osób. Działalność organizatorów życia kulturalnego oraz aktywność środowisk twórczych wyraża się wieloma stałymi imprezami, głównie plenerowymi. Najbardziej znane to impreza o randze wojewódzkiej, Spotkanie Muzyków i Śpiewaków Ludowych „Dolina Łącka” w Łące oraz imprezy gminne : Konkurs Wielkanocny „W Bukszpanowej Ozdobie”, Dzień Kobiet, Dzień Matki, Festiwal Nalewek w Tajęcinie, Gminny Konkurs Wieńca Dożynkowego, Międzynarodowy Konkurs Tradycyjnych Potraw Stołu Wigilijnego „Wokół Wigilijnego Stołu”.

Rysunek 7. Dożynki Gminne w Wólce Podleśnej

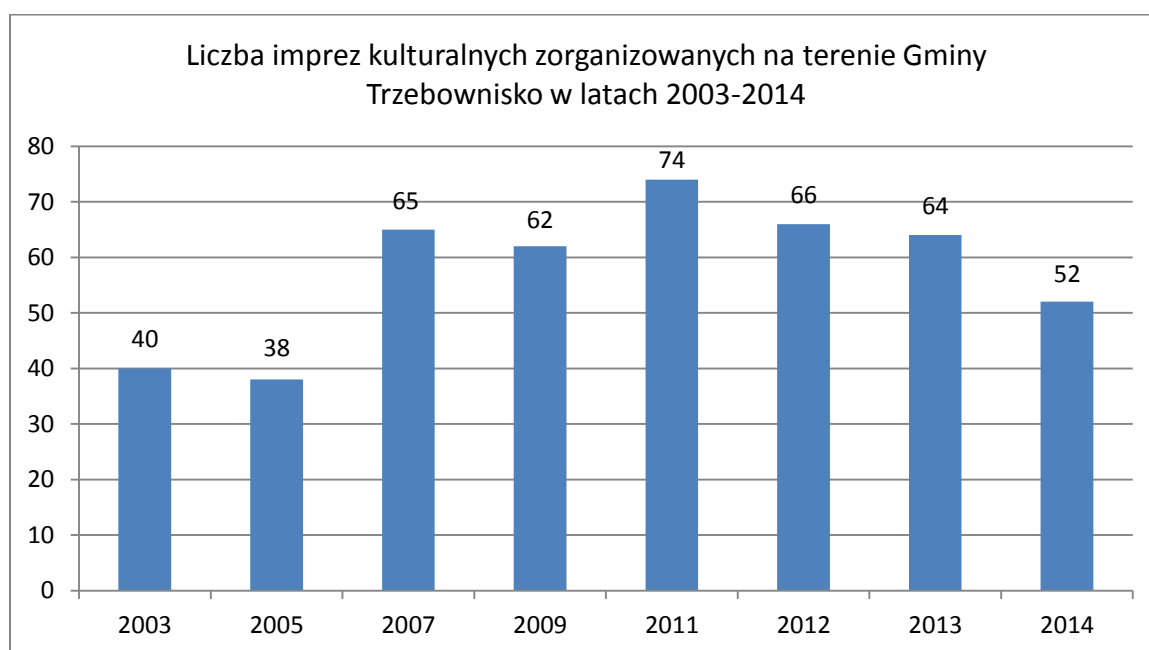

Inne wspierające placówki to: Stowarzyszenie na rzecz Pomocy Rodzinie „Agape”, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Gminy Trzebowńsko, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „WSZYSCY RAZEM”, Stowarzyszenie Przyjaciół Trzebowńska, Stowarzyszenie "Stobierna-wieś aktywna", Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży oraz ich Rodzin "JADWIŻANIE", Muzeum Regionalne w Zaczerniu. Od lat trwa współpraca samorządu Gminy

Trzebowniko z organizacjami pozarządowymi, które stały się wiarygodnym i odpowiedzialnym partnerem w realizacji projektów.

Na konieczność rozwijania instytucji kultury obszaru Gminy wskazują m.in. szczegółowe dane dotyczące liczby organizowanych imprez kulturalnych i co za tym idzie ilości osób w nich uczestniczących. Dostępne dane GUS w tym zakresie obejmują lata 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012, 2013 i 2014. Widać na ich podstawie, że szczyt aktywności instytucji kultury w zakresie inicjowania wydarzeń związanych z kulturą przypadał na lata 2007-2013, natomiast w roku 2014 nieco osłabła.

Wykres 2. Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych na terenie Gminy Trzebowniko w latach 2003-2014

Źródło: dane GUS, 2014

W ośrodkach kultury funkcjonują stałe formy zajęć artystycznych, koła zainteresowań, kluby i zespoły. W poszczególnych sołectwach działają także koła gospodyń wiejskich. Dorobek ich pracy prezentują przy okazji wydarzeń kulturalnych (imprez, festynów, spotkań, wystaw) organizowanych na terenie gmin i poza ich granicami. Ośrodki kultury prowadzą również często działalność dodatkową. Ponadto działań w obszarze kultury podejmują się lokalne organizacje pozarządowe, które rozbudzają aktywność kulturalną mieszkańców i ich uzdolnienia twórcze, wspomagają organizacyjnie i finansowo inicjatywy i zespoły kulturalne oraz podejmują wielokierunkowe inicjatywy mające na celu rozwój swych miejscowości.

Tabela 11. Liczba kół zainteresowań i ich członków w Gminie Trzebowniko w 2014 r.

	Liczba kół	Członkowie kół
Gmina Trzebowniko	12	330

Źródło: dane GUS, 2014

Niezależnie lub przy ośrodkach kultury (od dnia 1 stycznia 2012 roku biblioteki publiczne mogą wchodzić w skład innej instytucji kultury) działają na obszarze Gminy biblioteki publiczne. Liczba mieszkańców Gminy Trzebowniko, przypadających na jedną placówkę biblioteczną prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Wskaźniki biblioteczne w Gminie Trzebowniko w 2014 r.

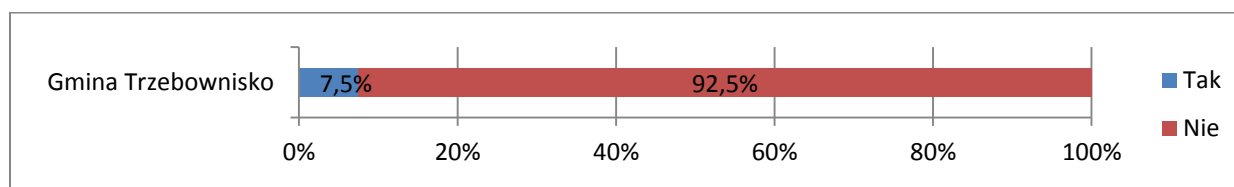
	Ludność na jedną placówkę biblioteczną	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności
Gmina Trzebowniko	3465	1509,8	65

Źródło: dane GUS, 2014

Ludzie starsi, a w szczególności starsi z niepełnosprawnością, należą do grupy izolowanej przez społeczeństwo, często nieakceptowanej i spychanej na margines życia społecznego. Dzieje się tak, ponieważ osoby należące do tej grupy nie nadążają w mentalnym i fizycznym sensie za zmianami zachodzącymi w świecie.

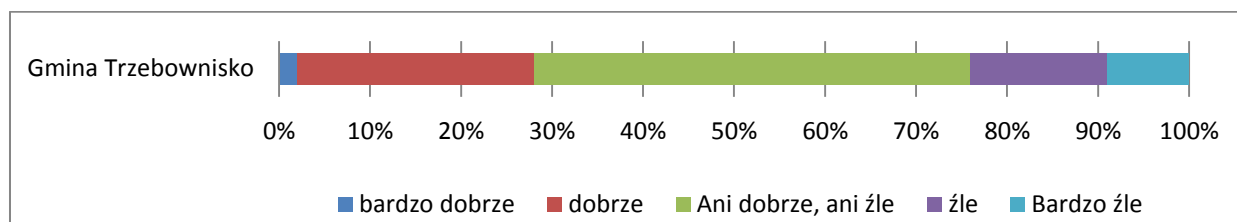
Na podstawie „Diagnozy potrzeb seniorów zamieszkałych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób dotkniętych zespołami otępiennymi. Formy i kierunki wsparcia społecznego, kulturalnego i zdrowotnego”, aktywne uczestnictwo w życiu gminy poprzez zaangażowanie w działania na rzecz społeczności lokalnej, zadeklarowało jedynie 7,5% ankietowanych seniorów z Gminy Trzebowniko. Pozostałe 92,5 % respondentów nie charakteryzowało się aktywnością w zakresie działań na rzecz społeczności.

Wykres 12. Aktywne uczestnictwo seniorów w życiu gminy Trzebowniko

Na podstawie badań dotyczących jakości usług kulturalnych na terenie Gminy Trzebowniko, prawie połowa ankietowanych seniorów nie udzieliła jednoznacznej odpowiedzi, wskazując „ani dobrze, ani źle” (48%), a 28% wybrało ocenę pozytywną.

Wykres 13. Ocena jakości usług kulturalnych dla osób powyżej 55 roku życia na terenie Gminy Trzebowniko

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych planowane jest na terenie Gminy Trzebowniko utworzenie otwartych stref wypoczynku i rekreacji służących integracji i aktywizacji osób starszych.

Zespoły artystyczne stale działające na terenie Gminy Trzebowniko, znajdujące się pod patronatem GOK:

Orkiestra Dęta - Zaczernie

Zespół śpiewaczy „Żytnioki” - Zaczernie

Zespół śpiewaczy „Jasiołczanie” - Jasionka

Zespół śpiewaczy „Łukawianie” - Łukawiec

Kapela ludowa „Zagrodzianie” - Łąka

Zespół tańca nowoczesnego i estradowego LARGO - Nowa Wieś

Dziecięcy zespół teatralny - Tajęcina

Zespół ruchu i tańca ludowego „Mały Łukawiec” – Łukawiec.

Ponadto w Zaczerniu funkcjonuje muzeum, sprawujące opiekę nad cennymi dla Gminy pamiątkami, udostępniające swoje zbiory zwiedzającym.

Orkiestra Dęta w Zaczerniu. Dziedzinę muzyki w gminie reprezentuje Orkiestra Dęta z Zaczernia założona w 1984 r. Jest ona kontynuatorką poprzedniczek, które istniały w tej miejscowości – pierwsza od 1910 r. do wybuchu I wojny światowej, druga w latach międzywojennych.

Inne formy kultury w naszej Gminie reprezentuje 7 zespołów:

Kapela Ludowa „ZAGRODZIANIE”. Kapela powstała w grudniu 1999 r. Debiut kapeli miał miejsce podczas VI Spotkania Muzyków i Śpiewaków Ludowych *Dolina Łącka 2000*. Na VII Spotkaniu Muzyków i Śpiewaków Ludowych - *Dolina Łącka*, kapela zajęła II miejsce. W 2003 roku kapela nagrała płytę CD zaś w styczniu 2004 zrealizowany został 30 min program w regionalnej telewizji Rzeszów. W 2005 roku kapela zajęła I miejsce na spotkaniu muzyków i śpiewaków „DOLINA ŁĄCKA” oraz wyróżnienie na spotkaniu rodzin muzykujących w Babicach województwo podkarpackie. Muzycy wystąpili wielokrotnie na imprezach folklorystycznych gminnych i regionalnych. W maju 2007 r. kapela reprezentowała Polskę na francusko – niemiecko – polskim jarmarku „Europa bez granic” w ramach Tygodnia Europy 2007 w Gersheim (Kraj Saary) w Niemczech. Kapela działa pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury w Trzebowniku.

Zespół Śpiewaczy ŻYTNIOKI. Zespół działa od 1999 roku w Zaczerniu, obecnie pod kierownictwem pani Małgorzaty Borys – instruktora Gminnego Ośrodka Kultury.

Zespół śpiewaczy JASIOŁCZANIE. Zespół został utworzony w 2004 roku spośród członkiń Koła Gospodyń Wiejskich w Jasionce. Występuje podczas uroczystości lokalnych i ponadgminnych pod przewodnictwem Pana Jacka Laska.

Zespół śpiewaczy ŁUKAWIANIE. Zespół działa od 2006 roku, a prowadzony jest przez Pana Tomasza Piwowara. W repertuarze posiada piosenki biesiadne i okolicznościowe. W dorobku artystycznym zespołu jest również widowisko kolędnicze, za które zdobył wyróżnienie na Ogólnopolskim Przeglądzie Teatrów Wiejskich w Tarnogrodzie.

Zespół tańca estradowego i nowoczesnego LARGO. W 2003 roku nastąpiła reorganizacja pracy zespołów tanecznych prezentujących nowoczesne formy taneczne. Z trzech mniejszych grup, działających od 1994 roku pod nazwami SWIFT i WALENTYNKI, został utworzony jeden zespół tańca estradowego i nowoczesnego LARGO, do którego uczęszczają dzieci i młodzież z terenu całej gminy. Choreografem zespołu jest Pani Agnieszka Piątek - Dembowska.

Zespół teatralny. Od grudnia 2001 r. działa w Tajęcinie dziecięcy zespół teatralny. Zrzesza on 16 dzieci w wieku szkolnym z tej miejscowości. Prowadzony jest obecnie przez Pana Bogusława Fronia.

Zespół ruchu i tańca ludowego „Mały Łukawiec”. Zespół działa od 2013 r. w Łukawcu. Wystąpił w konkursie „Moja Mała Ojczyzna” oraz podczas otwarcia nowego przedszkola w Łukawcu. Zespół prowadzi obecnie pani Anna Płonka.

Wartym obejrzenia miejscem jest Muzeum Regionalne w Zaczerniu, gdzie w kilku pomieszczeniach obejrzyć można narzędzia rolnicze, sprzęty gospodarstwa domowego, stroje chłopskie, fotografie, dokumenty, panoramę starego Zaczernia, umeblowanie izby wiejskiej, szopki kolędnicze i inne interesujące eksponaty obrazujące życie wsi od najdawniejszych czasów.

Rozwój turystyki, który powiązany jest z innymi celami rozwoju społeczno-gospodarczego, ma istotne znaczenie dla Gminy i może być również ważną gałęzią gospodarki. Potencjału gospodarczego terenu Gminy należy bowiem upatrywać nie tylko w sektorze usługowym, lecz również w szeroko rozumianych branżach przemysłowych. Walory krajobrazowe oraz położenie Gminy dają podstawy do rozwoju na tym terenie turystyki przyjazdowej, tworząc jednocześnie niezbędną bazę do pełnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej dla mieszkańców regionu.

Bogactwo zabytków kultury materialnej, jak również wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe tego regionu, to nie jedyne czynniki mogące przyciągnąć potencjalnych turystów do jego odwiedzenia. W kontekście możliwości wykorzystywania istniejących walorów dostrzega się wysokie potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury aktywnego wypoczynku na obszarze Gminy, w tym m.in. otwartych obiektów sportowo-rekreacyjnych, wyznaczania szlaków turystycznych, infrastruktury do pływania kajakami na Wisłoku, które staje się coraz popularniejsze czy budowy ścieżek rowerowych.

Ważnym elementem w rozwijaniu potencjału turystycznego i rekreacyjnego terenu Gminy Trzebownisko są możliwości rozwoju zaplecza okołoturystycznego na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, głównie w obrębie rzeki Wisłok, co pozwoli na aktywny wypoczynek mieszkańców i turystów oraz rozwój kajakarstwa turystycznego, stanowiącego dynamicznie rozwijającą się branżę turystyczną o wysokim potencjale rozwojowym. Wykorzystanie terenów zlokalizowanych w obrębie rzeki Wisłok oraz innych terenów atrakcyjnych przyrodniczo w kontekście rozwoju turystyki aktywnej, stanowi potencjał rozwojowy dla całej

Gminy i okolicznych miejscowości. Warto wskazać, że analizowany region posiada znaczny odsetek gruntów leśnych, który w połączeniu z zagospodarowaniem Wisłoka z jego dopływami, stworzy spójny obszar o charakterystyce wypoczynkowej (ukierunkowanej głównie na turystykę rowerową i kajakową).

Starorzecze Wisłoka okolone bujną zielenią, pełne uroczych zakątków, spokoju i ciszy zaprasza do uprawiania turystyki pieszej lub rowerowej. Przy chłopskich zagrodach, przy drogach, a nawet w szczerym polu można oglądać i podziwiać liczne kapliczki postawione przez miejscową ludność. W Zaczerniu, gdzie zostały zinwentaryzowane, jest ich 5, a w Stobiernej 8. Kompleksy leśne zapraszają do czynnego wypoczynku w ciszy oraz obcowania z czystym środowiskiem, na grzybobraniach i w czasie pozyskiwania owoców leśnych.

Praktycznie do każdego zakątka Gminy można łatwo dojechać ze względu na dobrze rozwinięty system komunikacyjny. Do wszystkich miejscowości docierają autobusy komunikacji gminnej.

Turyści odwiedzający Gminę mają do dyspozycji obiekty restauracyjne tj.: Fenix, Ostoya, Blue Diamond, Marand, Nowy Dwór, Terminal. Baza hotelowo-restauracyjna jest wystarczająco rozwinięta. Przy trasie Rzeszów - Lublin, 2 km od granic Rzeszowa i 1km od lotniska w Jasionce znajduje się luksusowy hotel Blue Diamond Hotel Active SPA ****. W niedalekiej odległości od międzynarodowego lotniska znajduje się również hotel i restauracja TERMINAL oraz OSTOYA mająca swoją siedzibę w dawnym dworku, w Jasionce. Przy drodze krajowej do Warszawy DK 9 mieści się restauracja „Atlantyda” i hotel MARAND w Zaczerniu. W Jasionce, na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego AEROPOLIS budowane jest aktualnie Centrum Wystawienniczo – Kongresowe. Inwestycja rozpoczęła się w grudniu 2013, a jej koszt to ponad 135 mln zł.

W 2002 roku został oddany do użytku Ośrodek Sportu i Rekreacji w Trzebownisku z siedzibą w Nowej Wsi. OSiR w Trzebownisku podnosi walory rekreacyjne Gminy, przyczynia się do rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży oraz umożliwia rozgrywanie zawodów sportowych. Ośrodek prowadzi działalność sportową w obiektach: krytej pływalni „Fala”, hali tenisowej z zapleczem oraz na boiskach zewnętrznych. Wymienione wyżej obiekty są w pełni przystosowane do korzystania przez osoby niepełnosprawne.

Kryta pływalnia „Fala” posiada oprócz dużej niecki o wymiarach 12,5 x 25m i głębokości 1,2 - 1,8m, małą nieckę o wymiarach 6 x 12,5m i głębokości 0,9m, oraz nieckę hamowni zjeżdżalni z balkonem widokowym. Duży basen posiada sześć pasów do pływania, zaś mały wyposażony jest w atrakcje wodne (gejzer powietrzny, masaż karku, hydromasaże, sztuczny nurt). Obiekt krytej pływalni wyposażony jest także w: łaźnię parową wzbogaconą aromaterapią, saunę suchą i dwa solaria: stojące i leżące. Na piętrze budynku znajdują się pomieszczenia siłowni wyposażone w specjalistyczny sprzęt sportowo-rehabilitacyjny.

W grudniu 2010 r. został oddany do użytku drugi obiekt na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji tj. hala tenisowa z zapleczem. W hali mieszczą się dwa korty tenisowe z profesjonalną nawierzchnią, zgodną z normami Międzynarodowych Związków Tenisowych. Obydwa korty posiadają tę samą nawierzchnię, dlatego też możliwe jest rozgrywanie na nich zawodów, a nawet turniejów tenisowych o randzie Grand Prix. Zaplecze hali dostosowane jest także do zabezpieczenia imprezy o tej randze. Ponadto obiekt ten jest doskonale przygotowany do prowadzenia szkółek tenisowych.

Gmina dysponuje również terenami wokół basenu, które przeznaczone są na działalność sportową. Obecnie dostępne są 2 boiska do piłki plażowej, plac zabaw dla dzieci oraz kompleks boisk ORLIK 2012 (boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne z zapleczem).

O dużej popularności Ośrodka świadczyć może liczba korzystających z jego usług. W 2014 r. skorzystało 221 965 osób, z tego:

basen i sauna – 157 805 osób,

Korty tenisowe -50 357 osób,

Zajęcia rekreacyjne: aerobik, siłownia, boiska do piłki siatkowej, solarium – 13 803 osoby.

W miejscowości Łąka, również można korzystać z boiska wielofunkcyjnego ORLIK, natomiast w Trzebownisku swoją siedzibę ma nowoczesny ośrodek sportu i rekreacji GOLKLUB oferujący swoim klientom m.in.:

- hale piłkarskie umożliwiające grę w komfortowych warunkach przez cały rok,

- zajęcia fitness,

- nowoczesną siłownię wyposażoną w najnowszej generacji sprzęt, zapewniając fachową pomoc trenera,

- strefę relaksu wellness.

Analiza SWOT

Zagadnienia społeczne

Ochrona zdrowia	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wystarczająca liczba placówek służby zdrowia, szeroki zakres usług medycznych, - dobra lokalizacja placówek, - dobry poziom wykształcenia personelu medycznego, - zabezpieczona profilaktyka dla dzieci i młodzieży, - prywatne placówki opieki zdrowotnej, świadczące usługi na wysokim poziomie. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie zagrożenia stanu zdrowia ludności (wzrost zachorowań na serce i choroby nowotworowe), - niskie płace personelu medycznego, - mała ilość lekarzy specjalistów, - baza sprzętowa państwowych placówek służby zdrowia wymaga uzupełnienia oraz wymiany - nie wszystkie placówki są przystosowane dla osób niepełnosprawnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający poziom usług medycznych, - wzrost w świadomości społeczeństwa znaczenia promocji zachowań prozdrowotnych, - poszerzenie zakresu świadczonych usług medycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak zasadniczej reformy służby zdrowia, - pogłębiająca się emigracja lekarzy, - niestabilny system ekonomiczno-prawny, - brak wykwalifikowanej kadry medycznej.

Pomoc społeczna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobra organizacja instytucjonalna pomocy społecznej, - dobre przygotowanie kadry, - skuteczny system gromadzenia danych na temat osób potrzebujących pomocy, - malejąca stopa bezrobocia, - wzrastający poziom zamożności ludności. 	<ul style="list-style-type: none"> - mało znacząca pomoc organizacji charytatywnych i pozarządowych, - niewystarczające limity finansowe, - brak profesjonalnych szkoleń kadr pomocy społecznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój nowych środowiskowych form świadczeń, - sukcesywne modyfikowanie pomocy społecznej, w zależności od polityki społecznej państwa, - dofinansowania działalności Ośrodków Pomocy Społecznej z Europejskiego Funduszu Społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się ludności wiejskiej i bezrobocie, - niestabilny, stale zmieniający się system finansowania pomocy społecznej, - brak stałych rozwiązań prawnych, przychylnych obszarowi pomocy społecznej, - nadmierny fiskalizm podatkowy ze strony państwa, zniechęcający środowisko pracodawców do tworzenia nowych miejsc pracy.

Oświata	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięty system odpowiednio wyposażonych szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli, - młoda, aktywna i dobrze wykształcona kadra pedagogiczna, otwarta na zmiany i biorąca udział w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, - dobre wyposażenie szkół w środki dydaktyczne, - możliwość korzystania z różnych źródeł informacji: konferencje, Internet itp. - właściwy sposób zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, - aktywna współpraca z ośrodkami doskonalenia zawodowego nauczycieli, - sąsiedztwo Gminy z miastem wojewódzkim, silnym ponadregionalnym ośrodkiem życia akademickiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczna infrastruktura boisk, placów zabaw i ogródków, - aktualny system wynagrodzeń nauczycieli, - brak środków na zajęcia pozalekcyjne, - niedostateczne gospodarowanie bazą lokalową, - bierna postawa w stosunku do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, pozabudżetowych (w tym „unijnych”)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie uczniów szczególnie uzdolnionych, - rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej, - organizacja zajęć pozalekcyjnych i konkursów pogłębiających wiedzę i zainteresowania ucznia, - zwiększenie zakresu i poziomu doradztwa w szkołach gimnazjalnych, dotyczącego przygotowania młodzieży do kariery zawodowej, - poprawa jakości i dostępności usług w zakresie wczesnej edukacji, świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego, - współpraca międzynarodowa szkół. 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystny sposób naliczania subwencji oświatowej, - niestabilny system ekonomiczny i prawny w obszarze edukacji, - niż demograficzny.

Warunki mieszkaniowe	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający standard wyposażenia nowych mieszkań, - bogata infrastruktura techniczna, - wolne tereny inwestycyjne z przeznaczeniem na budownictwo mieszkaniowe, - rozwój indywidualnego budownictwa mieszkaniowego, - systematyczny wzrost zasobów mieszkaniowych i poprawa warunków mieszkaniowych, w skutek realizacji mieszkań o większej powierzchni użytkowej i lepiej wyposażonych technicznie, 	<ul style="list-style-type: none"> - przeludnienie mieszkań, - niedostateczna ilość specjalistów budowlanych oraz wydłużające się terminy realizacji inwestycji - deficyt mieszkaniowy, - niestabilne ceny materiałów budowlanych.

- duży potencjał budowlany – przedsiębiorstwa budowlane.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- duży potencjał wykonawczy, - znaczne zasoby gruntów budowlanych stanowiących mienie komunalne, - możliwość dofinansowania budownictwa poprzez fundusze strukturalne.	- brak polityki finansowej wspierającej budownictwo mieszkaniowe, - narastająca emigracja specjalistów z dziedziny budownictwa, - brak kapitału inwestycyjnego, - niekorzystne warunki kredytowania budownictwa.

Kultura	
Mocne strony	Słabe strony
- bliskość miasta wojewódzkiego, - dobry system komunikacyjny, - istnienie interesujących zabytków i obiektów sakralnych, - kultywowanie tradycji przez zespoły folklorystyczne, - posiadanie przez gminę czytelnej tożsamości: kultywowanie tradycji i obyczajów ludowych, żywa kultura ludowa – liczni twórcy ludowi, zachowane elementy zabytkowego budownictwa, stroje ludowe - działalność Lokalnej Grupy Działania „EUROGALICJA”, mającej na celu między innymi rozwój kultury i aktywizację obszarów wiejskich	- słabo rozwinięta i nie wykorzystana baza kulturalna - niewiele wydań na temat gminy (foldery, przewodniki, tradycje i kultura), - brak profesjonalnej kadry instruktorów, - brak dostatecznych środków na działalność w sferze kultury, - niewystarczająca działalność edukacyjna, której celem jest rozwój zainteresowań dziedzictwem kulturowym i historycznym wśród dzieci i młodzieży - niewykorzystywanie środków pozabudżetowych, w tym funduszy unijnych na działania w sferze kultury
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskiwania i zwiększenia udziału środków zewnętrznych i „unijnych” w realizacji zadań w dziedzinie kultury, - ściśle skoordynowanie działań w zakresie kultury na terenie gminy w zakresie wypracowania przejrzystej oferty kulturalnej, pozwalającej na szersze i aktywne uczestnictwo mieszkańców w kulturze, - uczestnictwo coraz szerszego grona osób młodych w działaniach kulturalnych, co zwiększa nadzieję na kultywowanie tradycji i sztuki ludowej w przyszłości,	- niewielkie nakłady finansowe na kulturę - upadek tradycji folklorystycznych związany z bliskością dużej ekspansywnej aglomeracji miejskiej, - brak oferty edukacyjnej z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego w programach nauczania dzieci i młodzieży.
Sport	
Mocne strony	Słabe strony
- bliskość miasta wojewódzkiego, - dobry system komunikacyjny, - posiadanie krytego basenu i hali tenisowej w Nowej	- ograniczone środki finansowe przeznaczone na sport i kulturę fizyczną, - słabe wyposażenie i wykorzystanie obiektów

<p>Wsi,</p> <ul style="list-style-type: none"> - istnienie na terenie gminy dużej liczby klubów sportowych, - duże zainteresowanie rozwojem sportu w szkołach (uczniowskie kluby sportowe) - zaangażowanie działaczy, trenerów i sympatyków sportu, którzy borykając się z trudnościami finansowymi, organizują imprezy sportowe - osiąganie dobrych wyników we współzawodnictwie wg systemu sportu młodzieżowego w klasyfikacji gmin w powiecie. 	<p>sportowych, funkcjonujących na terenie gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - pasywna działalność stowarzyszeń kultury fizycznej, - brak spójnej strategii dotyczącej rozwoju sportu w gminie (szkoły, kluby sportowe, OSIR), - brak różnorodności proponowanych ofert klubów sportowych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - budowa zbiornika wodnego w Jasionce, - rozbudowa Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi (nowoczesna hala sportowa), - organizowanie i popularyzowanie masowych imprez sportowo-rekreacyjnych oraz ogólnodostępnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, - włączenie do programów imprez sportowych elementów programu przeciwdziałania patologiom społecznym, - współpraca z instytucjami działającymi na rzecz rozwoju kultury fizycznej, umożliwiającą pozyskanie środków na sportowe szkolenie młodzieży oraz budowę obiektów sportowych - koncepcja zagospodarowania turystyczno-rekreacyjna Wisłoka. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki finansowe do realizacji celów w upowszechnianiu kultury fizycznej, - konieczność modernizacji obiektów sportowych.
Turystyka	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - bliskość miasta wojewódzkiego, - dobry system komunikacyjny, - posiadanie krytego basenu i hali tenisowej w Nowej Wsi, - istnienie interesujących zabytków i obiektów sakralnych, - wzrost zainteresowania agroturystyką, - działania zmierzające w kierunku stworzenia atrakcyjnej oferty turystycznej gminy - dobrze rozwinięta baza noclegowa oraz gastronomiczna. 	<ul style="list-style-type: none"> - słabo rozwinięta i niewykorzystana baza turystyczna, - ubogie materiały informacyjno-promocyjne w gminie, - przeciętne walory krajobrazowe, - brak wyznaczonych szlaków turystycznych, - słabe wyeksponowanie posiadanych walorów przyrodniczych i antropogenicznych (brak systemu informacji gminnej oraz oznakowań obiektów turystycznych) - brak zagospodarowania posiadanych atrakcji krajoznawczych (stanowiska przyrodnicze, doliny rzek, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe), - brak „markowego” produktu turystycznego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - budowa zbiornika wodnego w Jasionce szansą rozwoju nowych form turystyki związanej ze 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielkie nakłady finansowe na turystykę, - rosnące wymagania i konkurencja na rynku

<p>sportami wodnymi: żeglarstwo, kajakarstwo oraz pozyskanie atrakcyjnego kąpieliska,</p> <ul style="list-style-type: none">- rozbudowa Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowej Wsi (Iodowisko, nowoczesna hala sportowa)- szansa rozwoju turystyki rowerowej (planowane są działania w kierunku budowy ścieżek rowerowych – LGD)- zintegrowane obszary turystyczne mają większą szansę zaistnienia na rynku ofert turystycznych (Gminy: Trzebowniko, Krasne, Czarna, Kamień, Sokołów Młp. i Głogów Młp.),- zagospodarowanie terenów wokół zalewu w Terliczce,- zagospodarowanie terenu Wisłoka.	<p>ofert turystycznych.</p>
---	-----------------------------

2.5. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna spełnia bardzo istotne funkcje związane z rozwojem społeczno-gospodarczym danego obszaru. Urządzenia infrastruktury są czynnikiem rozwoju lokalnego oraz wpływają na poziom życia mieszkańców. Poziom uzbrojenia terenów w urządzenia infrastruktury technicznej można oceniać pod względem:

- warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa,
- dobrych warunków do powstawania nowych podmiotów gospodarczych,
- podnoszenia warunków socjalno – bytowych mieszkańców gminy.

Szybki wzrost uzbrojenia poszczególnych wsi w sieci jest między innymi wynikiem konsekwentnej polityki prowadzonej przez Zarządy Gminy, włączenia się mieszkańców poprzez opodatkowanie na rzecz realizowanych inwestycji oraz pomocy fundacji i organizacji pomocowych, jak również funduszy przedakcesyjnych Unii Europejskiej tj. PHARE, SAPARD.

Telekomunikacja. Większość gospodarstw z terenu gminy Trzebownisko jest stelefonizowana, posiada dostęp do sieci Internet i telewizji cyfrowej. Działalność telekomunikacyjna na terenie Gminy prowadzona jest przede wszystkim przez Spółdzielnię Telekomunikacyjną WIST w Łące. Rozpoczęła ona świadczenie usług telekomunikacyjnych w 1991 roku jako jeden z pierwszych niezależnych operatorów telekomunikacyjnych w Polsce. Usługi świadczone przez Spółdzielnię są na bardzo wysokim poziomie. Jest to możliwe dzięki temu, iż cały czas inwestuje w innowacyjne technologie. Spółdzielnia jako pierwszy operator świadczący usługi telekomunikacyjne na terenie województwa podkarpackiego doprowadza łącze światłowodowe do domów Klientów. Oferowane przez Spółdzielnię usługi to między innymi: telewizja cyfrowa (IPTV), dostęp do szerokopasmowego Internetu w technologii ADSL2+, ISDN, telefonia stacjonarna bazująca na technologii cyfrowej.

Realnym konkurentem Spółdzielni WIST jest rzeszowska firma SKYWARE. Ona też dołączyła do światłowodowej rewolucji w gminie Trzebownisko. Obecnie, w ramach Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” trwa realizacja zadania polegającego na budowie sieci szerokopasmowej, drogą łączy światłowodowych, na terenie wsi Trzebownisko, Terliczka, Nowa Wieś i Zaczernie.

Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Komunikacji Elektronicznej, na terenie Gminy Trzebownisko nasycenie usługami dostępu do Internetu z przepustowością co najmniej 2Mb/s

wynosi 30,25%. Zostało to wyliczone jako stosunek liczby świadczonych usług do liczby lokali mieszkalnych.

Elektroenergetyka. Istniejący system energoelektryczny opiera się na działalności Polskiej Grupy Energetycznej PGE Dystrybucja S.A. Obsługuje obszar 16 382 km² w woj. podkarpackim oraz częściach województw: świętokrzyskiego, lubelskiego i małopolskiego. Długość linii energetycznych wynosi ok. 39 600 km. Liczba stacji transformatorowych to 11 425 szt. Liczba odbiorców w województwie wynosi ponad 700 tysięcy. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku na terenie Gminy Trzebownisko PGE obsługiwało 7 242 odbiorców.

Sieć energetyczna. System energetyczny gminy Trzebownisko znajduje się w dobrym stanie technicznym – sieć energetyczna jest w pełni zmodernizowana. Gmina zasilana jest napięciem średnim o wartości 15 kV doprowadzonym liniami magistralnymi ze stacji redukcyjnych 110/15 kV. Stacje te zlokalizowane są na terenie Rzeszowa (GPZ Staromieście, GPZ Baranówka), Sokołowa Młp. (GPZ Sokołów) oraz dodatkowo zasilanie odbywa się ze stacji redukcyjnej 110/30/15 kV - GPZ Zaczernie-Tajęcina, GPZ Głogów, GPZ Łańcut Głuchów. Sieć linii napowietrznych 15 kV jest dość znacznie rozbudowana i poprzez liczne rozgałęzienia dostarcza napięcie do stacji transformatorowych. Zasilanie odbiorców lokalnych odbywa się ze stacji transformatorowych średniego na niskie napięcie, które są źródłem mocy dla sieci konsumpcyjnej i oświetleniowej niskiego napięcia. Stacje transformatorowe są przeważnie w wykonaniu napowietrznym, słupowe, z transformatorami o mocach do 600 kVA. Ilość urządzeń transformatorowych i długość sieci SN i NN pokrywają zapotrzebowanie odbiorców indywidualnych, małych i średnich przedsiębiorstw. Modernizacja sieci średniego i niskiego napięcia jest realizowana na bieżąco według potrzeb wynikających z podłączenia nowych odbiorców. Obecnie projektowana jest inwestycja dotycząca budowy sieci energetycznej o napięciu 110 kV biegnącej wzdłuż drogi krajowej S-19.

Gmina Trzebownisko w województwie podkarpackim jako pierwsza zrealizowała projekt oświetlenia ulicznego przy wykorzystaniu ekologicznych, hybrydowych lamp. LAMPY SĄ USTAWIONE PRZY DROGACH GMINNYCH, W MIEJSCACH KTÓRE ZE WZGLĘDU NA BEZPIECZEŃSTWO PIESZYCH WYTYPOWANO JAKO KLUCZOWE DO ZAINSTALOWANIA OŚWIETLENIA. JAKO ŹRÓDŁO ŚWIATŁA WYKORZYSTANO LAMPY Z DIODAMI LED. SĄ ONE ZASILANE Z DWÓCH ŹRÓDEŁ CZYSTEJ ENERGII: Z BATERII SŁONECZNYCH I MAŁEJ TURBINY WIATROWEJ. W CAŁEJ GMINIE MAMY 94 SZTUK LAMP HYBRYDOWYCH DO OŚWIETLENIA

drogowego i placów zabaw, w tym w Zaczerniu – 12, w Łukawcu – 15, w Stobiernej – 21, w Wólce Podleśnej – 41, w Trzebowniku – 4 oraz w Jasionce - 1.

Rysunek 8. Oświetlenie hybrydowe w Gminie Trzebowniko

Gazownictwo. System zasilania gminy Trzebowniko w gaz ziemny (GZ-50) jest dobrze rozbudowany. Wszystkie sołectwa są uzbrojone w sieć gazową. Przez obszar gminy przebiegają dwa gazociągi wysokiego ciśnienia: gazociąg o znaczeniu krajowym DN 700 o ciśnieniu nominalnym 6,4 MPa biegnący w kierunku wschód-zachód powyżej wsi Zaczernie i Trzebowniko oraz gazociąg PMG Husów o znaczeniu regionalnym DN 150/100 o ciśnieniu nominalnym 6,4 MPa biegnący w kierunku północ-południe po wschodniej stronie drogi krajowej DK19. Źródłem zasilania w gaz ziemny gminnej sieci średniego i niskiego ciśnienia są następujące stacje redukcyjno-pomiarowe:

- stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia Trzebowniko o przepustowości równej 3000 Nm³/h,
- stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia Jasionka o przepustowości równej 3200 Nm³/h,
- stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia w Łące o przepustowości równej 1600 Nm³/h,
- stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia Nowa Wieś o przepustowości równej 600 Nm³/h,
- 3 stacje redukcyjno-pomiarowe II stopnia w Zaczerniu o przepustowościach równych 1500 Nm³/h.

Wodociągi i kanalizacja. Wszystkie miejscowości posiadają sieć wodociągową, a istniejące ujęcia zapewniają zaopatrzenie w wodę dobrej jakości. Na terenie gminy funkcjonują 2 ujęcia wód podziemnych i stacje uzdatniania wody zlokalizowane w Łące oraz Jasionce:

- Ujęcie wód głębinowych w miejscowości Łąka połączone ze Stacją Uzdatniania Wody o łącznej zdolności produkcyjnej 0,7 tys. m³/dobę.
- Ujęcie wód głębinowych w miejscowości Nowa Wieś połączone ze Stacją Uzdatniania Wody OKL Jasionka o łącznej zdolności produkcyjnej 4,0 tys. m³/dobę.

System wodociągowy Gminy Trzebowniko składa się ze 162,2 km rozdzielczej sieci wodociągowej oraz 6 022 sztuk przyłączy wodociągowych. Współczynnik zwodociągowania gminy wynosi 98,3%.

Ujęcie w miejscowości Łąka zapewnia dostawę wody trzem sąsiadującym ze sobą miejscowościom tj.: Terliczka, Łąka, Łukawiec. Ujęcie jest zlokalizowane z dala od budynków mieszkalnych. Pobór wody nie wpływa niekorzystnie na wody powierzchniowe i podziemne. W skład ujęcia wchodzi 3 studnie głębinowe, wiercone. W stacji uzdatniania woda jest nieustannie poddawana procesom odżelaziania i odmanganiania.

Drugim, znajdującym się na terenie gminy Trzebowniko ujęciem jest zespół studni głębinowych w Jasionce. Mieści się ono na obszarze lotniska. Zapewnia dostawę wody takim miejscowościom jak: Jasionka, Nowa Wieś, Trzebowniko, Wólka Podleśna, Stobierna i Zaczernie. W stacji uzdatniania zachodzą procesy powodujące zmniejszenie zawartości żelaza i manganu w wodzie jak również procesy usuwające zanieczyszczenia mechaniczne m.in. piasek.

Wszystkie miejscowości na terenie Gminy Trzebowniko posiadają kanalizację. Ścieki odprowadzane są do dwóch mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Łące oraz Nowej Wsi. Oczyszczalnia Ścieków w Nowej Wsi posiada przepustowość projektową w wielkości 3 200 m³/dobę. Oczyszczalnia ta obsługuje lewobrzeżną część Gminy Trzebowniko tj.: Nowa Wieś, Jasionka, Zaczernie, Tajęcina, Stobierna, Wólka Podleśna, część Trzebowniko.

Oczyszczalnia Ścieków w Łące posiada przepustowość projektową w wielkości 1 600 m³/dobę. Oczyszczalnia ta obsługuje prawobrzeżną część Gminy Trzebowniko tj.: Łąka, Łukawiec, Terliczka, część Trzebowniko. Z tej oczyszczalni korzysta również część mieszkańców gminy Krasne.

W zakresie dostaw wody i odbioru ścieków kilkanaście gospodarstw domowych ze wsi Tajęcina obsługiwanych jest przez EkoGłóg sp. z o.o. w Głogowie Małopolskim.

Lotnisko w Jasionce podłączone jest do sieci wodociągowej MPWiK sp. z o.o. w Rzeszowie. Posiada również własne studnie głębinowe. Woda do celów bytowych pobierana jest z wodociągu Gminy Trzebownisko natomiast do celów technicznych pobierana ze studni należących do portu lotniczego.

Tabela 13. Dane dotyczące wodociągów w gminie

Miejscowość	Ilość przyłączy			Długość sieci wodociągowej [km]			Sprzedaż wody [tys. m ³]					
							2012		2013		2014	
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	indywidualni	pozostali	indywidualni	pozostali	indywidualni	pozostali
Trzebownisko	974	981	998	29,4	29,6	31,5	102960,6	27859	103197,0	28734	103604,2	29610
Nowa Wieś	412	416	418	7,9	7,9	7,9	48098,8	27875	48587,8	28714	48605,7	32172
Jasionka	702	704	727	13,0	13,2	13,4	68577,6	31073	69139,6	28555	69539,6	30595
Stobierna	867	873	887	22,3	22,4	22,6	92404,6	4371	89100,2	4143	92878,1	4461
Wólka Podleśna	392	397	408	12,5	12,7	13,1	41748,4	1940	41515,4	1995	41660,4	1504
Łąka	528	530	536	14,9	15,1	15,3	51225,0	6463	52245,0	5939	52690,0	6064
Łukawiec	704	709	716	24,3	24,5	24,7	66643,0	1245	60458,5	1206	63428,1	1798
Terliczka	179	179	180	5,5	5,5	5,5	18039,0	263	19205,0	257	17143,5	306
Tajęcina	158	166	176	2,8	3,2	3,7	16323,3	20734	15994,0	18983	16759,0	1403
Zaczernie	1045	956	976	23,6	24,5	24,5	101771,2	19525	99034,2	17918	103483,2	16207
Razem:	5961	5911	6022	156,2	158,6	162,2	607791,5	141348	598476,7	136444	609791,8	124120

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 14. Zużycie wody na jednego mieszkańca Gminy Trzebownisko, w poszczególnych miejscowościach, w 2014 roku

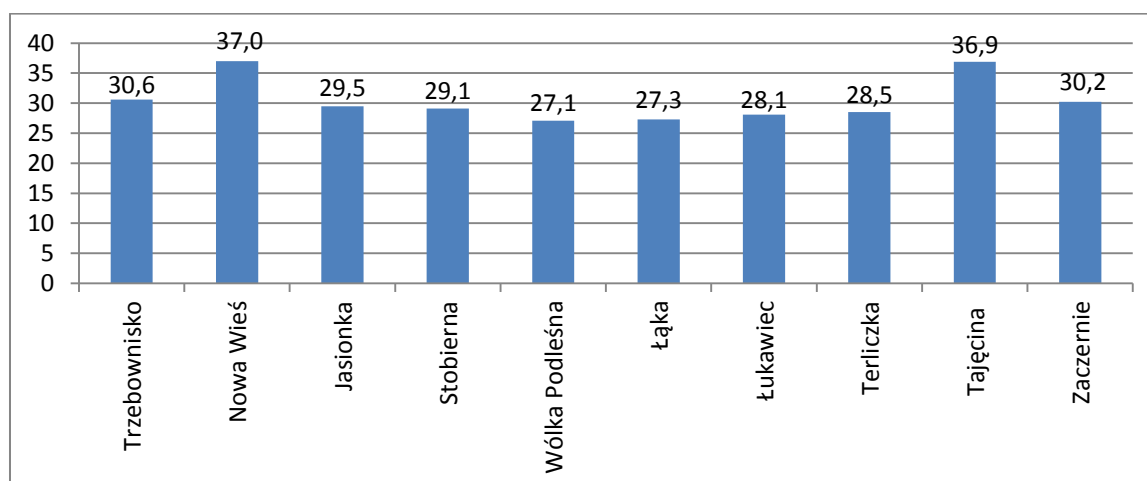

Tabela 14. Zużycie wody oraz zrzut ścieków przez podmioty gospodarcze w latach 2012-2014

Miejscowość	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
	woda	ścieki	woda	ścieki	woda	ścieki
Trzebownisko	27859	22158	28734	21155	29610	22078
Nowa Wieś	27875	29640	28714	29835	32172	30373
Jasionka	31073	31842	28555	27727	30595	29562
Stobierna	4371	4340	4143	4088	4461	4398
Wólka Podleśna	1940	1899	1995	1969	1504	1494
Łąka	6463	11898	5939	11539	6064	11236
Łukawiec	1245	1228	1206	1170	1798	1754
Terliczka	263	263	257	245	306	278
Tajęcina	20734	19406	18983	19023	1403	989
Zaczernie	19525	19141	17918	17346	16207	19733
Razem:	141348	141815	136444	134097	124120	121895

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie Gminy pracują dwie oczyszczalnie ścieków, które obsługują cały jej teren. Do oczyszczalni mechaniczno-biologicznej w Łące podłączone są wsie: Łąka, Trzebownisko prawa strona, Łukawiec i Terliczka oraz Palikówka i Strażów (gmina Krasne). Do oczyszczalni mechaniczno-biologicznej w Nowej Wsi podłączona jest Nowa Wieś, Zaczernie, lewa strona Trzebowniska, Jasionka, Stobierna, Wólka Podleśna i Tajęcina.

Tabela 15. Liczba jednostek zrzucających ścieki

Miejscowość	Ilość przykanalików			Długość sieci w km			Przyjęte ścieki w tys. m ³					
							2012		2013		2014	
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	indywidualni	pozostali	indywidualni	pozostali	indywidualni	pozostali
Trzebownisko	902	891	909	34,3	34,5	37,0	94770	22859	94869	21155	95856	22078
Nowa Wieś	364	364	369	23,0	23,2	23,4	42707	29640	41523	29835	43600	30373
Jasionka	646	649	671	49,0	49,1	49,2	65530	31842	65378	27727	66843	29562
Stobierna	797	791	816	37,9	38,1	38,3	86686	4340	83644	4088	88614,5	4398
Wólka Podleśna	348	358	375	17,6	17,8	18,2	39479	1899	39175	1969	39956	1494
Łąka	490	487	499	27,5	27,7	27,8	48966,6	11898	49517,6	11539	51050	11236
Łukawiec	626	638	647	28,7	28,7	28,9	64071	1228	58220,2	1170	61147,2	1754
Terliczka	179	164	166	9,7	9,7	9,7	17835	263	18822	245	16967	278
Tajęcina	146	148	158	6,4	6,9	7,1	13940,3	19406	14299	19023	15481	989
Zaczernie	963	959	978	26,0	28,1	28,5	112770	19141	107335	17346	110826	19733
Razem:	5461	5449	5588	260,1	263,8	268,1	586754,9	142516	572782,8	134097	590340,7	121895

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie gminy wybudowano 268,1 km sieci kanalizacyjnej. Kanalizacja wykonana jest w systemie grawitacyjno-tłocznym w zdecydowanej ilości w oparciu o nowe technologie (rury i studzienki rewizyjne z tworzywa sztucznego).

Urządzenia melioracyjne takie jak drenaże i rowy melioracyjne pokrywają praktycznie teren całej gminy. Stan techniczny tych urządzeń nie jest najlepszy. Ponadto nie ma urządzeń nawadniających, a tym samym poprawiających warunki wilgotnościowe gruntów. Aktualnie bezpośredni nadzór nad systemem melioracyjnym sprawuje Rejonowy Związek Spółek

Wodnych w Rzeszowie z/s w Trzebownisku. Wszystkie sołectwa Gminy są członkami tego Związku.

Na terenie Gminy nie ma kotłowni sprzedających ciepło dla innych jednostek. Gospodarstwo Ogrodnicze korzysta z energii cieplnej dostarczanej z Elektrociepłowni w Rzeszowie. Pozostałe podmioty gospodarcze korzystają z własnych kotłowni, które w większości są kotłowniami gazowymi. Kryta Pływalnia „Fala” w Nowej Wsi posiada kotłownię o mocy około 570 KW. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Trzebownisku z/s w Nowej Wsi zasilany jest dodatkowo energią pochodzącą z odnawialnych źródeł (kolektory słoneczne). Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "Postęp" w Jasionce od 2000 roku, posiada ekologiczną kotłownię na biomasę o mocy 600 kW. Słoma stanowiąca surowiec do palenia zbierana jest specjalistycznym nowoczesnym sprzętem. Modernizowane kotłownie sterowane są automatycznie i są nowoczesnymi jednostkami spełniającymi wymogi ochrony środowiska.

Analiza SWOT

Infrastruktura techniczna

Telekomunikacja	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - istnienie lokalnego operatora sieci, - telewizja cyfrowa (IPTV), - dostęp do szerokopasmowego Internetu w technologii ADSL2+, ISDN, - telefonia stacjonarna bazująca na technologii cyfrowej 	<ul style="list-style-type: none"> - duża część sieci wymaga remontu, - duże koszty nowych instalacji - niskie nasycenie usługami dostępu do Internetu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa sieci szerokopasmowej - wprowadzenie nowych technologii 	<ul style="list-style-type: none"> - duża konkurencja wśród lokalnych operatorów

Elektroenergetyka	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - stabilny dopływ energii do odbiorców, - dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna, 	<ul style="list-style-type: none"> - niskie moce zainstalowanych transformatorów, - duże koszty instalacji

Szanse	Zagrożenia
- wzrastające zapotrzebowanie na energię,	brak zaangażowania PGE w uzbrajanie w sieć elektryczną nowych terenów budowlanych.

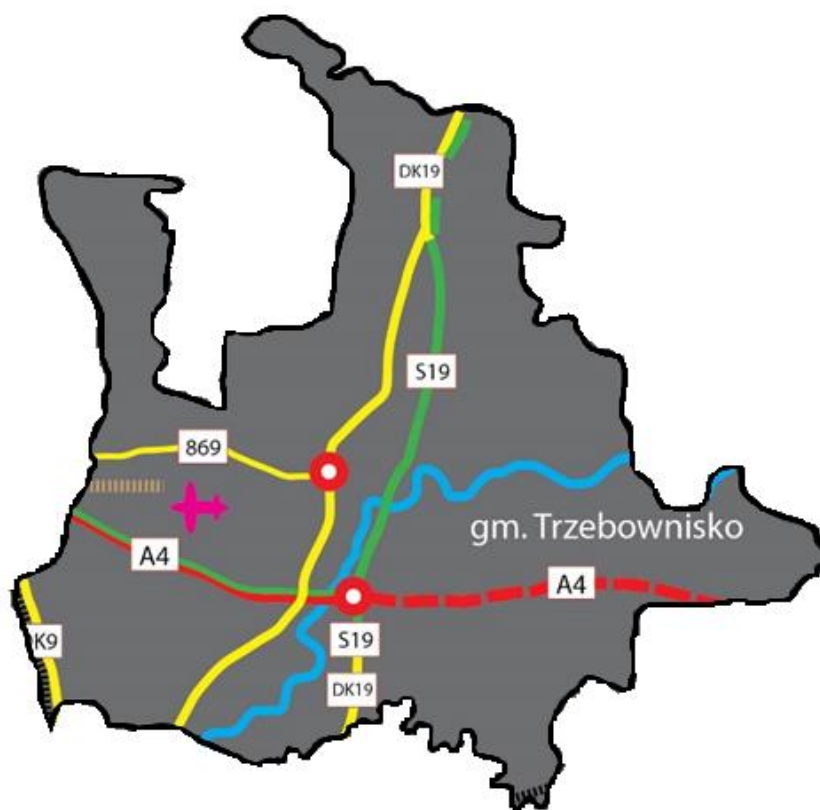
Gazownictwo	
Mocne strony	Słabe strony
- dobrze rozwinięta sieć dystrybucyjna, - wystarczające dostawy gazu ziemnego,	- zły stan techniczny sieci gazowej, w niektórych miejscowościach
Szanse	Zagrożenia
- zwiększenie wykorzystania gazu do ogrzewania a tym samym poprawa stanu ochrony środowiska naturalnego, - możliwości korzystania przez dużych odbiorców z miejscowego gazu,	- brak zainteresowania ze strony dostawcy gazu na współinwestowanie w sieć gazową na nowych terenach budowlanych, - dostarczanie gazu niższej jakości niż określają to warunki dostawy.

Infrastruktura komunalna	
Mocne strony	Słabe strony
- powszechny dostęp do wodociągów, elektryczności i gazu oraz szeroki dostęp do kanalizacji, - niewielka ilość dużych kotłowni węglowych,	- zróżnicowany stan techniczny sieci wodociągowej i kanalizacyjnych
Szanse	Zagrożenia
- wykorzystanie pełnych możliwości pracy dwóch oczyszczalni ścieków, - modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Łące - nowe ujęcia wody w Łące – studnie głębinowe	- brak środków na modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

2.6. Transport publiczny

Infrastruktura komunikacyjna. Dostępność komunikacyjna Gminy stanowi istotny czynnik potencjału rozwojowego. W ostatnich latach obserwujemy stałą tendencję wzmocniającą sieć powiązań komunikacyjnych, głównie w zakresie infrastruktury drogowej. Rozwój układu drogowego nie nadąża jednak za rozwojem gospodarczym obszaru Gminy oraz wzrastającym natężeniem ruchu, co powoduje niewydolność i stanowi istotny obszar potrzeb inwestycyjnych Gminy.

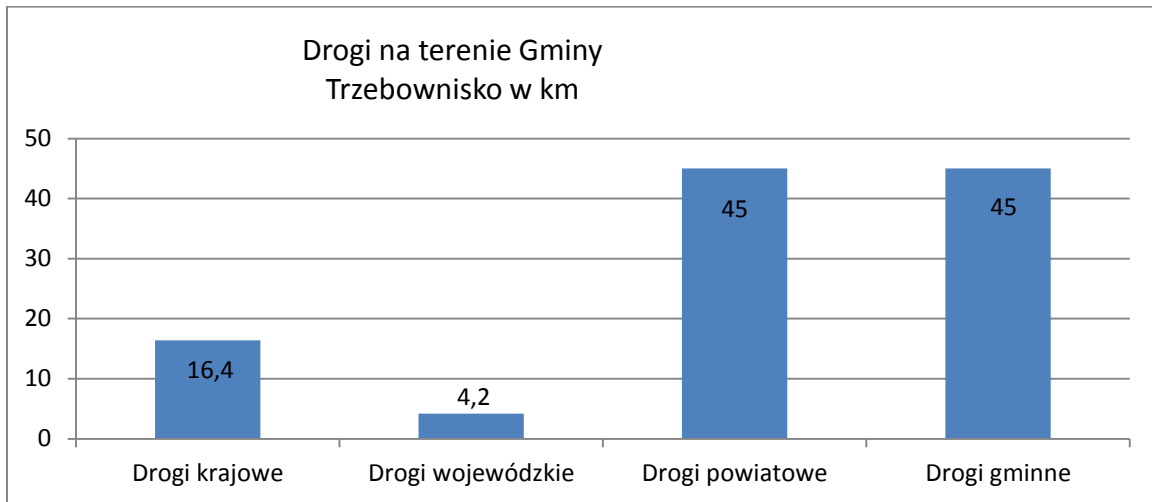
Gmina posiada dobrze rozwinięte elementy systemu komunikacyjnego, między innymi dzięki niewielkiej odległości od Rzeszowa, będącego ważnym węzłem połączeń drogowych i kolejowych.

Źródło: Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

łącznie przez teren gminy przebiega: 16,4 km dróg krajowych (autostrada A4, S19, DK 19 oraz DK 9), 4,2 km dróg wojewódzkich, 45 km dróg powiatowych oraz 45 km dróg gminnych.

Wykres 15. Rodzaje dróg i kilometraż na terenie Gminy Trzebowniko

Źródło: Opracowanie własne.

Gęstość dróg powiatowych na terenie gminy Trzebowniko wynosi 49,8 km/100 km² i przewyższa średnią w województwie podkarpackim, wynoszącą 37,6 km/100 km². Ze względu na dużą ilość dróg, gęstość dróg jest wystarczająca do prawidłowej obsługi komunikacyjnej obszaru gminy. Regularnie prowadzone są coroczne modernizacje dróg powiatowych ze środków Starosty przy wsparciu środkami Gminy. Remontów dokonywano przede wszystkim na drogach, których zły stan techniczny groził przerwaniem komunikacji.

Na terenie Gminy Trzebowniko znajdują się 3 mosty nad rzeką Wisłok:

- Trzebowniko
- S19 Łukawiec – Wólka Podleśna

- A4 Nowa Wieś – Terliczka.

Istotną rolę w układzie komunikacyjnym Gminy spełnia kładka przez Wisłok łącząca Terliczkę z Nową Wsią.

Zaplanowano również budowę mostu na odcinku Łukawiec – Wólka Podleśna w ramach projektu: „Organizacja zrównoważonego transportu na terenie ROF poprzez usunięcie niedoborów przepustowości drogowej i zakup niskoemisyjnego taboru”. Most skróciłby czas dojazdu do drogi krajowej S19 oraz autostrady A4 mieszkańcom prawobrzeżnej części Wisłoka.

Tabela 16. Wydatki na utrzymanie dróg i mostów w latach 2011 – 2014

Źródła finansowania	Lata			
	2011	2012	2013	2014
Środki budżetowe Gminy	3 551 156,22	3 142 574,43	2 121 504,44	3 116 171,45
- Drogi publiczne krajowe	23 000,00	-	-	-
- Drogi publiczne powiatowe	510 000,00	723 000,00	300 000,00	710 000,00
- Drogi publiczne gminne	1 748 356,22	2 241 974,84	1 821 504,44	2 406 171,45
- Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	1 269 800,00	177 599,59	-	-

Źródło: Opracowanie własne.

Ocenia się, że środki wydatkowane na utrzymanie i odnowę dróg umożliwiają sfinansowanie około 70% najpilniejszych potrzeb w tym zakresie.

Transport lotniczy. Na terenie Gminy znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów – Jasionka. Rangę lotniska międzynarodowego, a zarazem zapasowego dla warszawskiego Okęcia, lotnisko Rzeszów – Jasionka otrzymało z dniem 01.04.1974 roku.

Pod koniec lat 90-tych nastąpił stopniowy rozwój dynamiki ruchu lotniczego. Zostały uruchomione połączenia czarterowe cargo i pasażerskie z Azerbejdżanem, następnie z Gruzją, co pozwoliło rzeszowskiemu lotnisku stać się liderem w grupie krajowych portów regionalnych w ilości wyekspediowanego frachtu.

Obecnie z Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka operują m.in.: Polskie Linie Lotnicze LOT S.A., Ryanair, Lufthansa, Lufthansa Cargo oraz EuroLOT S.A. Od 1996 roku PLL „LOT” prowadzi regularną komunikację z Warszawą.

Lotnisko dysponuje kompleksowym i dobrze wyposażonym terminalem, o obecnej przepustowości 720 pasażerów na godzinę, a docelowej, po planowanej rozbudowie, 1400 pasażerów na godzinę. Pozwala to na osiągnięcie maksymalnej przepustowości rocznej 1,8 mln pasażerów. Przy terminalu znajduje się 650 nieodpłatnych miejsc parkingowych. Ponadto

lotnisko posiada 19 stanowisk dla różnego typu samolotów, 2 wyjścia wieżowe oraz 1 rękaw dla pasażerów. W skład portu lotniczego wchodzi także dwa hangary o łącznej powierzchni 9400 m². Lotnisko posiada nowoczesne systemy nawigacji i oświetlenia umożliwiające lądowanie nawet w trudnych warunkach pogodowych. Lotnisko Rzeszów – Jasionka obsługuje połączenia pasażerskie (regularne i czarterowe) oraz przewozy towarowe (cargo).

Bardzo dużym atutem Portu Lotniczego Rzeszów Jasionka, jest posiadanie drugiego pod względem długości w Polsce pasa startowego (3200 m długości i 45 m szerokości operacyjnej), na którym mogą lądować największe samoloty. Ponadto rzeszowski port lotniczy jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się lotnisk regionalnych w kraju.

W 2015 roku uruchomiono drugi w kraju, punkt odpraw fitosanitarnych. Granicznej kontroli fitosanitarnej podlegają rośliny, produkty roślinne, np. owoce i warzywa, rośliny akwariowe, kwiaty cięte, ścięte drzewa z liśćmi, sadzonki, ziarna zbóż, drewno, drewniany materiał opakowaniowy czy ziemia.

Tabela 17. Liczba pasażerów, tonaż przewiezionego ładunku oraz liczba operacji lotniczych w latach 2011 – 2014

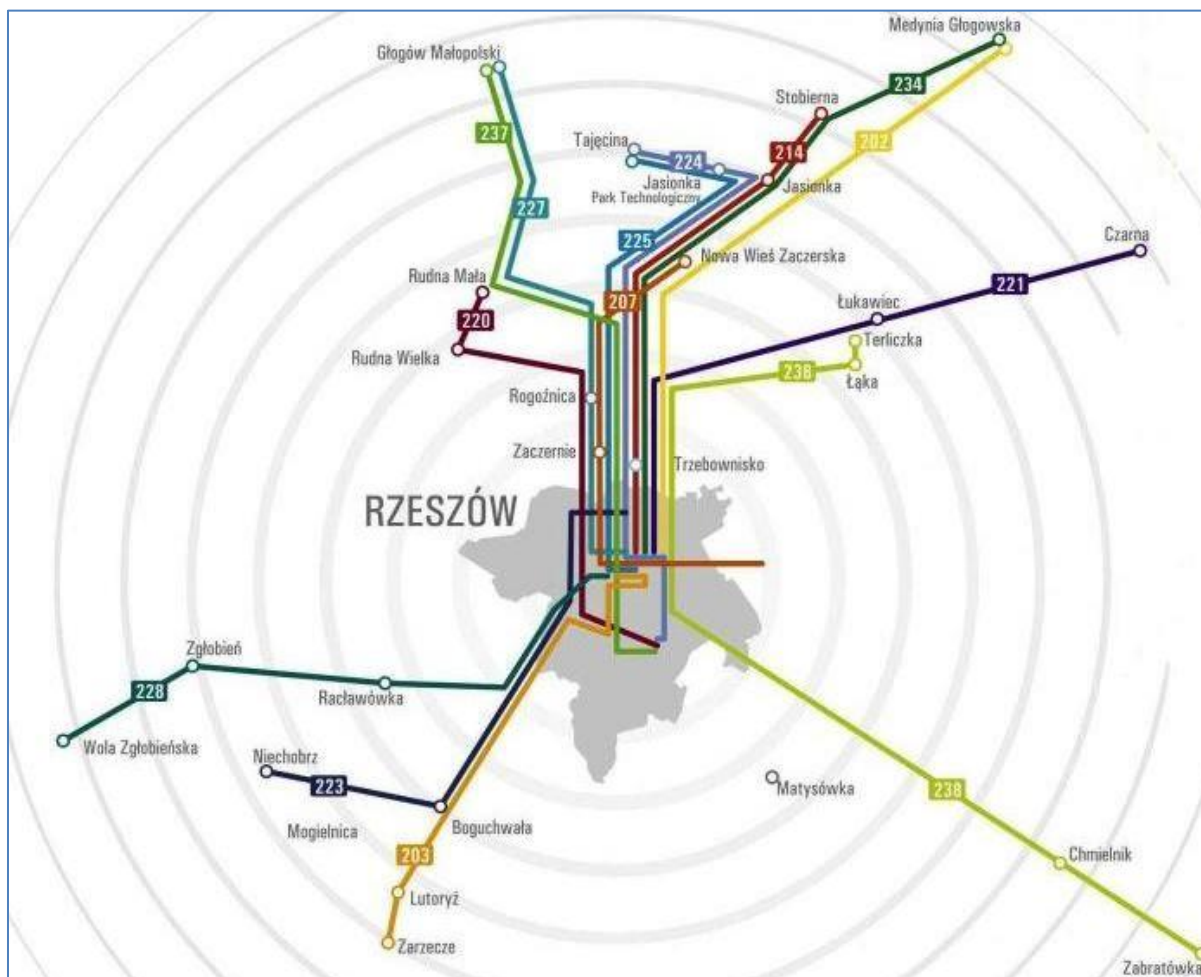
Rodzaj wykonywanych czynności	Lata			
	2011	2012	2013	2014
Liczba pasażerów	491 325	564 992	589 920	601 070
Cargo (w tonach)	640	620	609	1111
Liczba operacji lotniczych (starty, lądowania)	12 357	12 355	13 508	10 656

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rzeszów International Airport.

W ostatnich latach zanotowano ogromny wzrost liczby pasażerów, co spowodowane jest uruchomieniem atrakcyjnych połączeń lotniczych z krajami UE. Przedstawione w tabeli dane świadczą o coraz większym zapotrzebowaniu na usługi lotnicze, a w szczególności na pasażerskie, co gwarantuje prawidłowy rozwój lotniska.

Transport autobusowy. Komunikacja publiczna w Gminie Trzebowniko obsługiwana jest przez linie Międzygminnej Komunikacji Samochodowej ZG PKS. Aktualnie występuje 10 linii obsługujących wszystkie sołectwa (202, 207, 214, 221, 224, 225, 227, 234, 237, 238).

Rysunek 9. Układ sieci komunikacyjnej ZG PKS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium rozwoju transportu publicznego ROF

ZG PKS powstał w 2010 r., przejmując akcje PKS Rzeszów od Skarbu Państwa. W tym samym roku uruchomiono linie komunikacyjne pod marką MKS; utworzenie międzygminnej, podmiejskiej komunikacji autobusowej niezależnej od ZTM Rzeszów, było spowodowane rozbieżnościami pomiędzy Miastem Rzeszów i podmiejskimi gminami (które, w dużej mierze w związku z tymi rozbieżnościami, utworzyły ZG PKS) co do zasad współfinansowania połączeń ZTM.

Tabela 18. Liczba przystanków autobusowych na terenie Gminy Trzebowniko

Gmina	Liczba przystanków	Liczba przystanków zadaszonych	Liczba przystanków niezadaszonych	% liczby przystanków zadaszonych
Trzebowniko	155	57	98	36,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium rozwoju transportu publicznego ROF

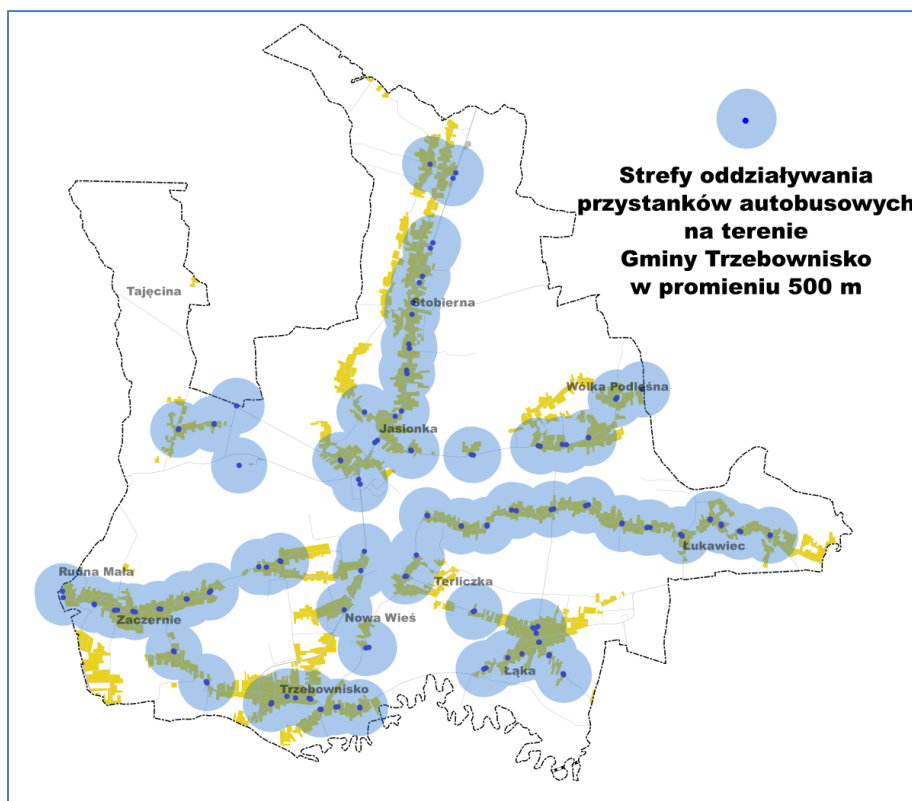
Tabela 19. Gęstość przystanków autobusowych na terenie Gminy Trzebowniko

Gmina	Liczba przystanków	Powierzchnia [km ²]	Liczba przystanków na 1 km ²
Trzebowniko	155	90,29	1,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium rozwoju transportu publicznego ROF

W przypadku Gminy Trzebowniko dostępność przystanków jest wysoka, a większość terenów zabudowanych znajduje się w strefie oddziaływania przystanków autobusowych, za jaką przyjmuje się akceptowalną dla podróżnego odległość do 500m.

Rysunek 10. Dostępność przystanków autobusowych na terenie gminy Trzebowniko

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium rozwoju transportu publicznego ROF

Pod koniec 2014 roku, przeprowadzono badanie preferencji komunikacyjnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Celem badania było zebranie opinii pasażerów na temat funkcjonowania komunikacji publicznej, identyfikacja ich potrzeb i oczekiwań a także czynników zachęcających i zniechęcających do korzystania z komunikacji publicznej.

Tabela 20. Korzystanie ze zbiorowej komunikacji publicznej (w %) mieszkańców Gminy Trzebownisko

Lp.	Deklarowana odpowiedź	Częstość wskazań N=166
1	Systematycznie	22,9
2	Sporadycznie, ale co najmniej kilkanaście razy w roku	30,7
3	Incydentalnie	15,1
4	Nie korzystam	31,3
Razem		100,0

Tabela 21. Preferowany środek transportu (w %) mieszkańców Gminy Trzebownisko

Lp.	Wskazany środek transportu	Częstość wskazań N=89
1	Zawsze zbiorową komunikacją publiczną	37,1
2	Przeważnie zbiorową komunikacją publiczną	23,6
3	W równym stopniu zbiorową komunikacją publiczną jak i samochodem	14,6
4	Przeważnie samochodem	24,7
5	Zawsze samochodem	0,0
6	Inny środek	0,0
Razem		100,0

Tabela 22. Ogólne zadowolenie mieszkańców Gminy Trzebownisko z funkcjonowania zbiorowej komunikacji publicznej (w %)

Lp.	Wariant oceny	Częstość wskazań N=113
1	Zdecydowanie negatywnie	37,1
2	Raczej negatywnie	23,6
3	Ani pozytywnie, ani negatywnie (przeciętnie)	14,6
4	Raczej pozytywnie	24,7
5	Zdecydowanie pozytywnie	0,0
Razem		100,0

Oprócz ZG PKS, na obszarze Gminy usługi przewozowe w transporcie autobusowym wykonuje także kilkanaście innych podmiotów. Ich rola jest bardzo zróżnicowana.

Odjazdy **PKS Rzeszów** z Dworca Autobusowego PKS w Rzeszowie (ul. Grottgera 1):

- Górnio (p. Trzebownisko): 1 kurs codziennie, 1 kurs w dni nauki szkolnej;
- Jeżowe (p. Trzebownisko): 1 kurs od poniedziałku do soboty, 1 kurs w dni robocze;
- Kamień (p. Trzebownisko): Kursy w dni robocze w godzinach szczytu, częstotliwość 60-90 min; w dni wolne 1 kurs;
- Kolbuszowa (p. Trzebownisko): 1 kurs od poniedziałku do soboty, 1 kurs w dni robocze;
- Łowisko (p. Trzebownisko): 1 kurs codziennie, 1 kurs w dni robocze, 1 kurs w dni nauki szkolnej;
- Nowa Sarzyna (p. Trzebownisko): 2 kursy codziennie, 1 kurs w dni robocze;
- Sokołów Małopolski (p. Trzebownisko): w dni robocze częstotliwość 30-60 min (godz. 6-8, 12-17) oraz dodatkowo kurs o godz. 23.30, w dni wolne 1-2 kursy dziennie;
- Trzebuska (p. Trzebownisko): 2 kursy w dni robocze, 1 kurs w dni nauki szkolnej;
- Ulanów (p. Trzebownisko): 1 kurs codziennie, 1 kurs w dni robocze, 1 kurs od poniedziałku do soboty;
- Wólka Niedźwiedzka (p. Trzebownisko): 2 kursy w dni robocze.

Eurobus (z siedzibą w Przemyślu). Eurobus uruchamia także bezpośrednie połączenie pomiędzy Portem Lotniczym Rzeszów-Jasionka i Przemyślem (4 kursy w dni robocze, 1 kurs w dni wolne).

Marcel-Bus. Rzeszów – Stalowa Wola (p. Trzebownisko): częstotliwość kursowania w dni robocze 30-60 min (godz. 6- 21), w dni wolne: 60-120 min;

Do przewoźników o znacznie mniejszym znaczeniu dla obsługi komunikacyjnej zaliczane są następujące podmioty:

PKS Biłgoraj. Przewoźnik obsługujący przebiegające przez teren ROF trasy Rzeszów – Krasne – Łańcut – Biłgoraj oraz Rzeszów – Trzebownisko – Biłgoraj. Łącznie: 2 kursy codziennie, dodatkowo po 1 kursie w piątki i niedziele;

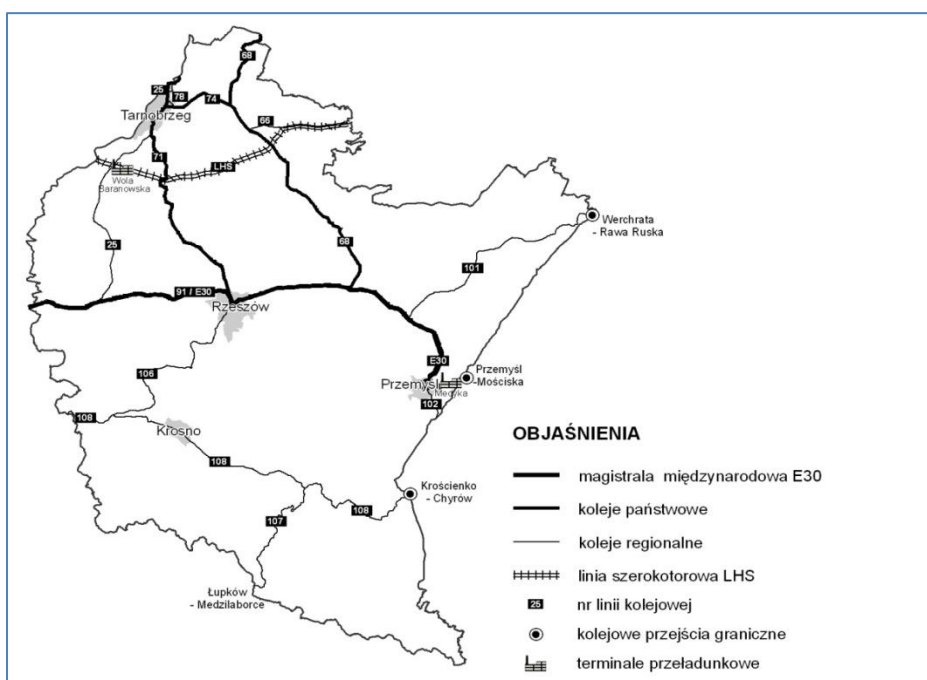
Rekord. Prywatny przewoźnik z Leżajska, obsługujący przebiegającą przez teren ROF trasę Rzeszów – Leżajsk (p. Trzebownisko): w dni robocze 6 kursów;

- **Galicja Express:** połączenie w relacji Lublin – Polańczyk (oprócz Rzeszowa, autobusy tego przewoźnika zatrzymują się również koło Portu Lotniczego Jasionka);

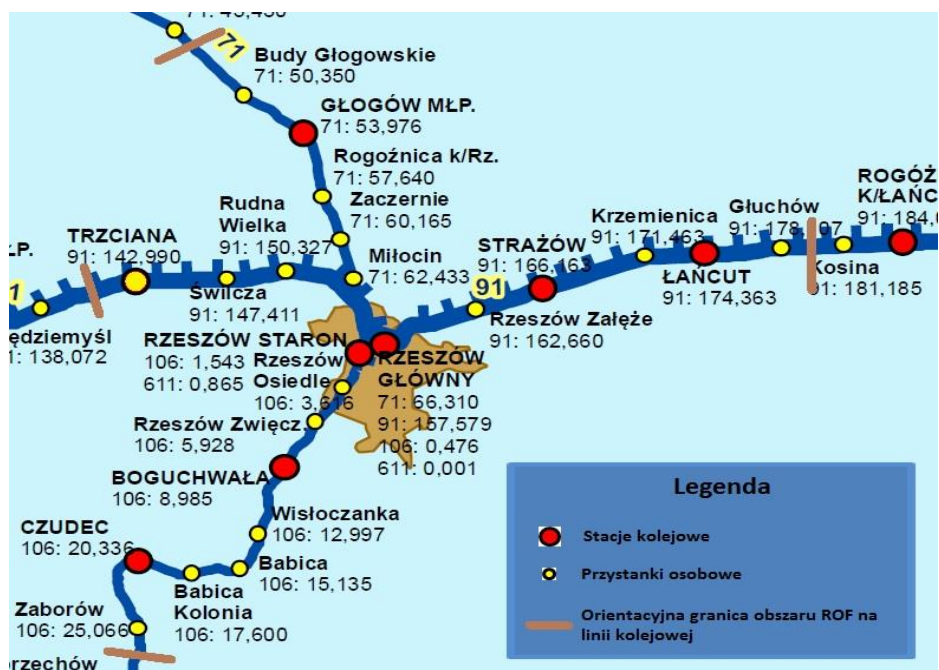
Luna Trans: połączenie w relacji Rzeszów – Ostrowiec Św. – Warszawa: 7 kursów dziennie (na terenie ROF zatrzymania w Rzeszowie, Miłocinie, Zaczerniu, Rudnej i Głogowie Małopolskim).

Transport kolejowy. Układ sieci w województwie podkarpackim jest nawiązaniem do historycznego przebiegu szlaków komunikacyjnych oraz wynika z ukształtowania terenu. Główne natężenie ruchu dotyczy międzynarodowej linii kolejowej E30 (polskie oznaczenie: linia nr 91, Kraków Gł. – Rzeszów – Medyka), kluczowej dla przewozów na terenie województwa. Biorąc pod uwagę układ sieci kolejowej w całym regionie, pomiędzy głównymi ośrodkami województwa, oraz w dalszej kolejności zainteresowanie koleją oraz wyniki przewozów, można stwierdzić, iż za wyjątkiem południowo-wschodniej części województwa, obecny kształt sieci kolejowej jest odpowiedni do obsługi obszaru. Sieć zlokalizowana na terenie Gminy Trzebownisko składa się wyłącznie z linii nr 71 o znaczeniu państwowym Ocice-Rzeszów o długości 67,33 km. Linia jednotorowa, niezelektryfikowana o prędkości 120 km/h dla pociągów pasażerskich. Istotnym mankamentem jest niedostateczna oferta pasażerskiego transportu kolejowego (zbyt mała liczba pociągów), przez co ma ona dla obsługi Gminy niewielkie znaczenie.

Rysunek 11. Sieć kolejowa województwa podkarpackiego

Rysunek 1. Układ sieci kolejowej przebiegającej przez teren ROF

Mimo iż stacje i przystanki kolejowe położone są w większości wypadków w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej, to jednak wadą ich lokalizacji jest często przebieg linii kolejowej skrajem miejscowości – podczas gdy główna droga obsługująca daną miejscowość przechodzi przez jej centrum. Taka sytuacja ma miejsce w Zaczerniu.

Rysunek 13. Strefy oddziaływania stacji i przystanków kolejowych

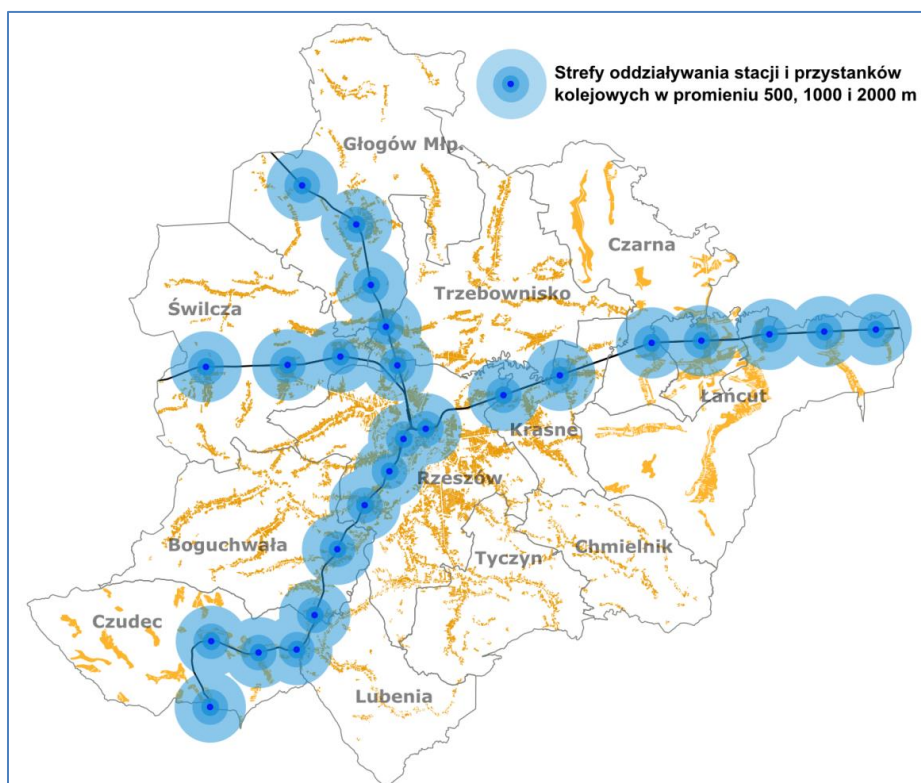

Tabela 23. Opis punktu eksploatacyjnego na obszarze Gminy Trzebowniko

Obiekt	km	linia	Liczba	Rodzaj	Długość wysokość [m]	Nawierzchnia	Dojście	Wyposażenie	Udogodnienia dla niepełnosprawnych
Zaczerwie	60,165	71	1	jednokrawędziowy wysoki	100 0,55	utwardzona	dojście z ulicy	wiata ławka	pochylnia oznaczenia dotykowe i wizualne

Zrealizowane oraz planowane działania inwestycyjne na liniach PKP PLK na obszarze ROF powodują, że na obszarze tym sukcesywnie rozwiązywany jest problem trapiący polską kolej od wielu lat, jakim jest zły stan techniczny infrastruktury. Poniżej przedstawiono realizowane inwestycje związane z rozwojem sieci kolejowej na terenie Gminy Trzebowniko.

Linia 71 – inwestycje:

- **Inwestycja nr 1: Poprawa i likwidacja zagrożeń eksploatacyjnych na przejazdach kolejowych – Etap II**

Zakres inwestycji: Poprawa bezpieczeństwa i likwidacja zagrożeń eksploatacyjnych na wybranych przejazdach kolejowych województw: małopolskiego, podkarpackiego, śląskiego i świętokrzyskiego. Na terenie ROF modernizowany będzie przejazd w km 57,717 między przystankami: Głogów Małopolski i Rogóżnica.

Realizacja: 2013 r. – 2015 r.

Wpływ na rozwój sieci kolejowej: zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pociągów i uczestników ruchu drogowego oraz likwidacja miejscowych ograniczeń prędkości.

- **Inwestycja nr 2: Modernizacja linii kolejowej nr 71 Rzeszów – Warszawa przez Kolbuszową – Etap II**

Zakres inwestycji: Budowa ok. 85 km sieci trakcyjnej wraz z usunięciem kolizji elektroenergetycznych i teletechnicznych oraz przebudowa toru nr 7 w stacji Kolbuszowa.

Realizacja: 2007 r. – 2015 r.

Wpływ na rozwój sieci kolejowej: możliwość realizacji przewozów taborem elektrycznym na linii kolejowej nr 71.

- **Inwestycja nr 1: Aglomeracyjna Kolej Podmiejska (AKP) wraz z budową linii kolejowej do Portu Lotniczego Rzeszów Jasionka (budowa 5 km nowej linii)**

Zakres inwestycji: uruchomienie na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz terenów przyległych, komunikacji kolejowej obsługiwanej przez niskopojemny tabor kolejowy, kursujący z wysoką częstotliwością. Budowa dodatkowych przystanków kolejowych oraz zakup autobusów szynowych.

Planowane trasy połączeń AKP:

- Rzeszów – Łańcut – Przeworsk
- Rzeszów – Głogów Małopolski – Kolbuszowa
- Rzeszów – Sędziszów Małopolski – Ropczyce – Dębica
- Rzeszów – Boguchwała – Strzyżów
- Rzeszów – Port Lotniczy Rzeszów Jasionka

Realizacja: 2014 r. – 2020 r.

Projekt zostanie prawdopodobnie zgłoszony do dofinansowania z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Kolejnym istotnym elementem wpływającym na atrakcyjność transportu kolejowego jest system informacji pasażerskiej. Na terenie Gminy Trzebowniko jest on w bardzo ubogi – na stacji są zainstalowane jedynie megafony, za pomocą których przekazywane są informacje o przyjazdach/odjazdach oraz opóźnieniach pociągów. Zainstalowane są tablice z aktualnym rozkładem jazdy, jednak ten element systemu informacji pasażerskiej należy traktować jako fundamentalne minimum.

W roku 2015 został zorganizowany Wojewódzki Fundusz Kolejowy, z którego finansowane będą kolejowe inwestycje. Budżet funduszu ma wynieść ok. 1 mln zł i składać się na niego będą lokalne samorządy (w tym Gmina Trzebowniko), przez które przebiegają linie kolejowe oraz samorząd województwa.

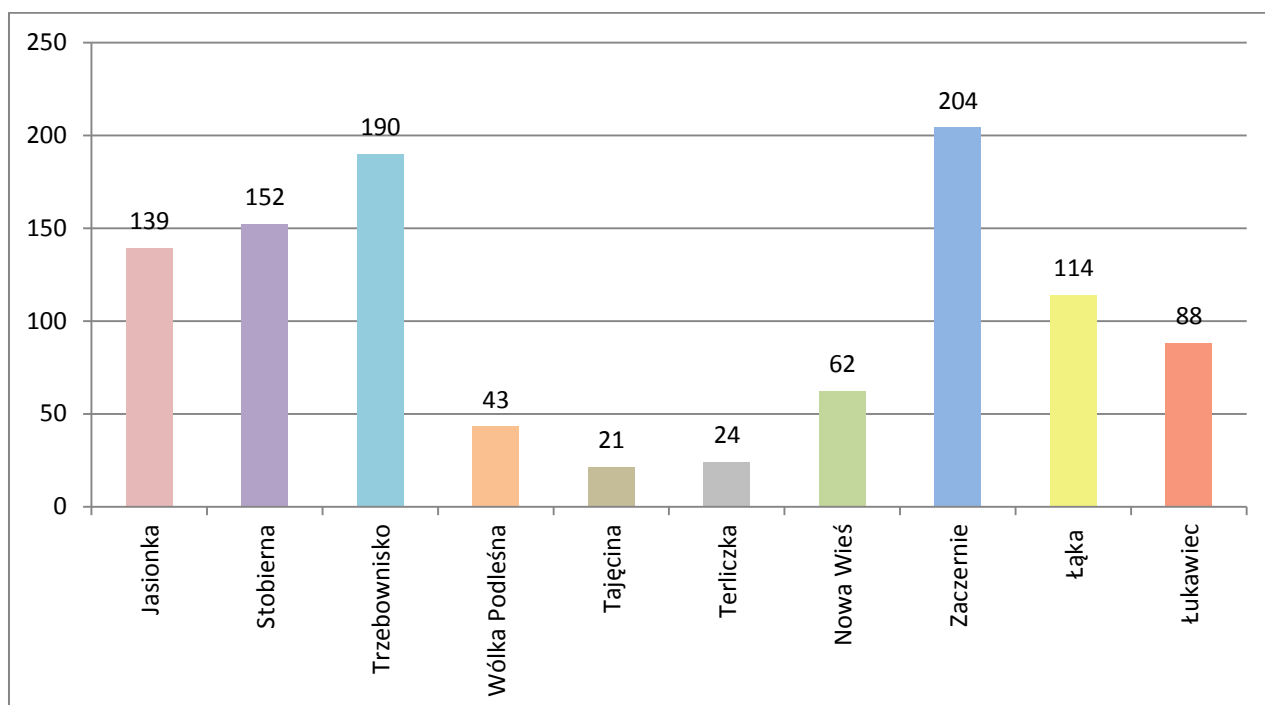
Analiza SWOT

Transport publiczny	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Gmina położona pomiędzy drogami o znaczeniu krajowym, - usytuowanie lotniska na jej terenie, które dostosowane jest do przewozów pasażerskich i towarowych, - dobry system przewozów pasażerskich związany z obsługą Gminy przez Międzygminną Komunikację Samochodową 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny dróg lokalnych, - mała przepustowość systemu dróg (wąskie pasy drogowe, brak utwardzonych poboczy), - niedostateczne wykorzystanie lotniska w Jasionce,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - budowa autostrady A4, - rozbudowa DW nr 869 łączącej węzeł A4 Rzeszów zachodni z węzłem S19 Jasionka etap II, III, - przebudowa drogi (była DK 19) na odcinku od granicy miasta Rzeszowa do DW 869 (droga lotniskowa), - modernizacja dróg oraz budowa chodników w kierunku potrzeb użytkowników, - rozwój infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach aktywności gospodarczej, - modernizacja linii kolejowej nr 71, - budowa Aglomeracyjnej Kolei Podmiejskiej do Portu Lotniczego Rzeszów-Jasionka, - most pomiędzy drogami powiatowymi Łukawiec – Wólka Podleśna, 	<ul style="list-style-type: none"> - małe środki na remonty dróg, - małe środki na rozbudowę lotniska.

2.7. Działalność gospodarcza poza rolnictwem

Struktura gospodarki Gminy. Gmina Trzebowniko ma charakter przemysłowo-rolniczy. Dominuje sektor prywatny i wyraźnie przeważa nad sektorem publicznym. Prywatne gospodarstwa występują głównie w dziale handlowo-usługowym. Główni pracodawcy na terenie gminy to: Port Lotniczy Rzeszów-Jasionka firmy zlokalizowane na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego, Urząd Gminy w Trzebowniku, Spółdzielnia Telekomunikacyjna WIST w Łące, Gospodarstwo Ogrodnicze w Trzebowniku.

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy Trzebowniko

Profil usług prowadzonych przez przedsiębiorców w Gminie Trzebowniko.

Produkcja:

- Produkcja meblarska
- Produkcja spożywcza
- Produkcja materiałów budowlanych
- Produkcja elektromaszynowa

Usługi:

- Usługi stolarskie i tartaczne
- Usługi remontowo-budowlane
- Usługi fryzjerskie
- Usługi transportowe

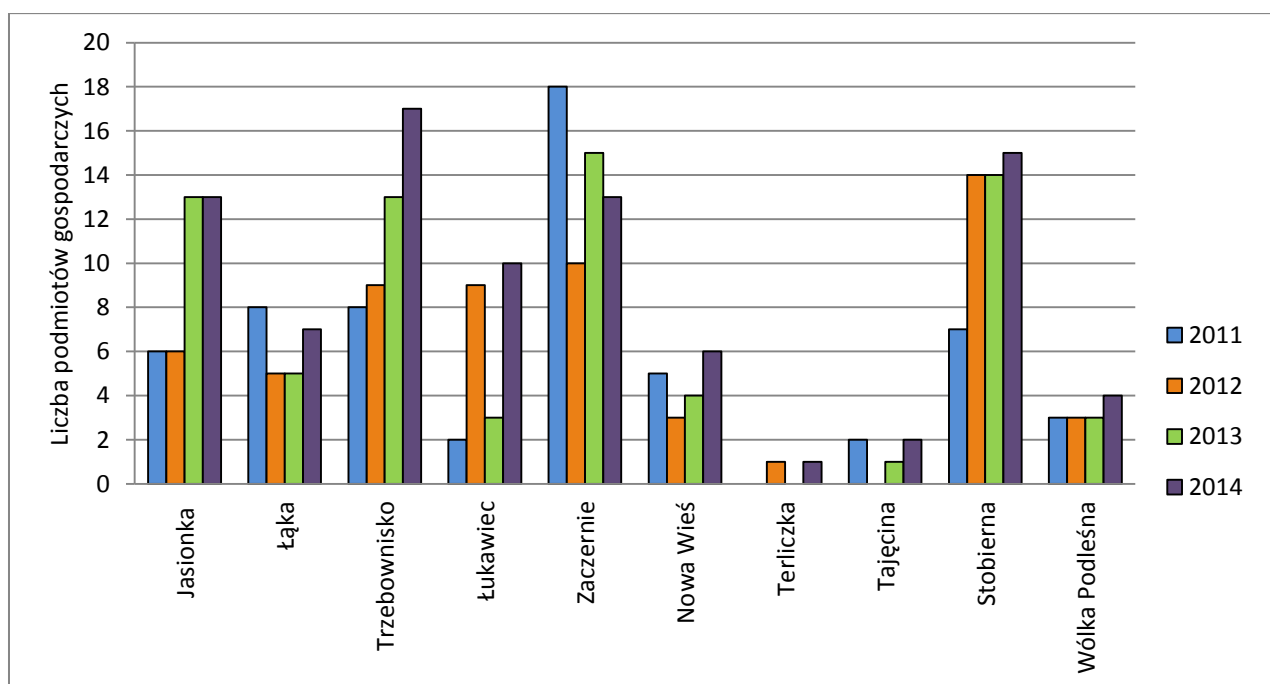
- Usługi gastronomiczne i hotelarskie
- Usługi kamieniarskie
- Usługi medyczne
- Usługi motoryzacyjne, mechanika
- Usługi instalacyjne wod-kan, gaz i c.o.
- Usługi ślusarsko-tokarskie
- Usługi krawieckie
- Usługi florystyczne, szkółki ogrodnicze
- Usługi ubezpieczeniowe
- Usługi tapicerskie
- Usługi pozostałe

Przemysł:

- Przemysł lotniczy
- Przemysł energetyczny
- Przemysł kolejowy
- Przemysł motoryzacyjny
- Przemysł chemiczny
- Przemysł biotechnologiczny
- Przemysł informatyczny

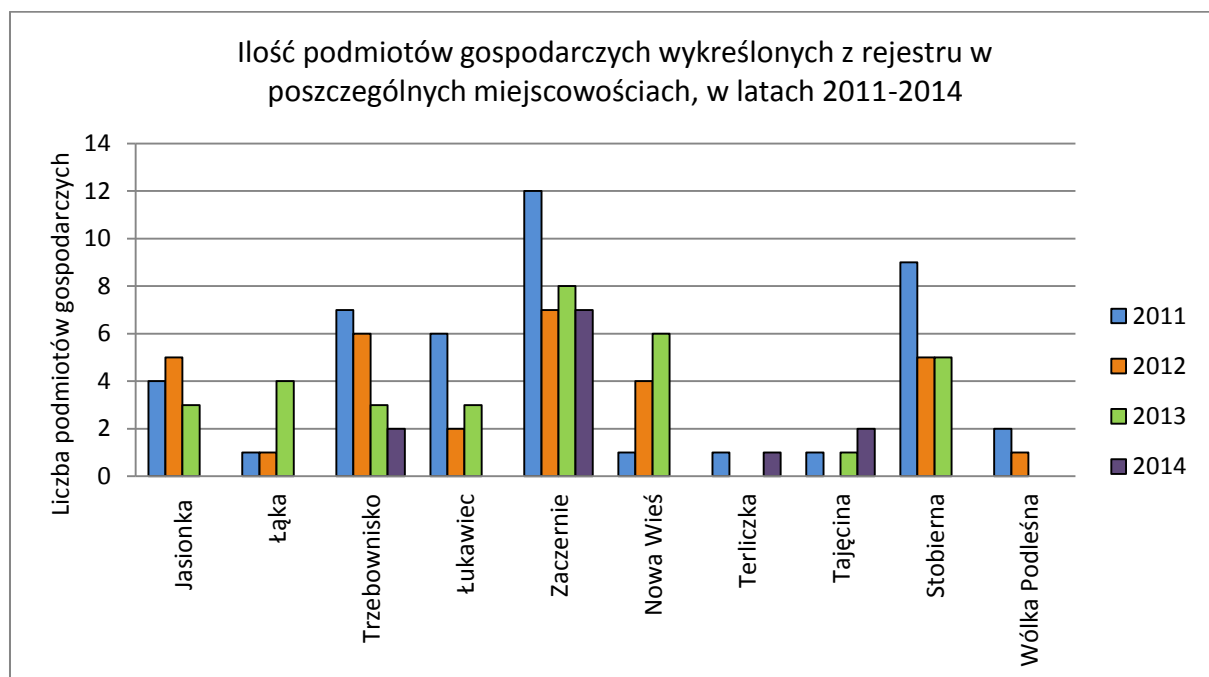
Wykres 17. Ilość nowych podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach, w latach 2011-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej

W latach 2011 – 2014 najczęściej działalności gospodarczych założono w miejscowości Zaczernie (56), Stobierna (50) oraz Trzebowniko (47). Najmniej zaś powstało w miejscowościach o najmniejszej liczbie ludności, a więc w Terliczce (2) i Tajęcina (5).

Wykres 18. Ilość podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru w poszczególnych miejscowościach, w latach 2011-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej

Gmina Trzebowniko swój potencjał gospodarczy tworzy głównie w oparciu o sektory: lotniczy, elektromaszynowy, rolno-spożywczy oraz chemiczny.

Strefy Aktywności Gospodarczej. Duże znaczenie na wzrost gospodarki mają Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG). Do tych terenów możemy zaliczyć obszary należące do Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego (Strefa S1, Strefa S1-3).

Planuje się utworzenie dwóch strategicznych dla tego obszaru stref aktywności gospodarczej w gminie Trzebowniko – pierwszą w pobliżu węzła S19 Stobierna we wschodniej części tej miejscowości, a drugą na pograniczu miejscowości Łukawiec i Terliczka. W planach istnieją dodatkowe tereny SAG znajdujące się blisko S-19 i A4.

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec. Zalicza się do najstarszej specjalnej strefy ekonomicznej w Polsce, która powstała w 1995 r. Obejmuje grunty o powierzchni 1362,9864 ha, w województwach: lubelskim, małopolskim, podkarpackim, zachodniopomorskim i śląskim.

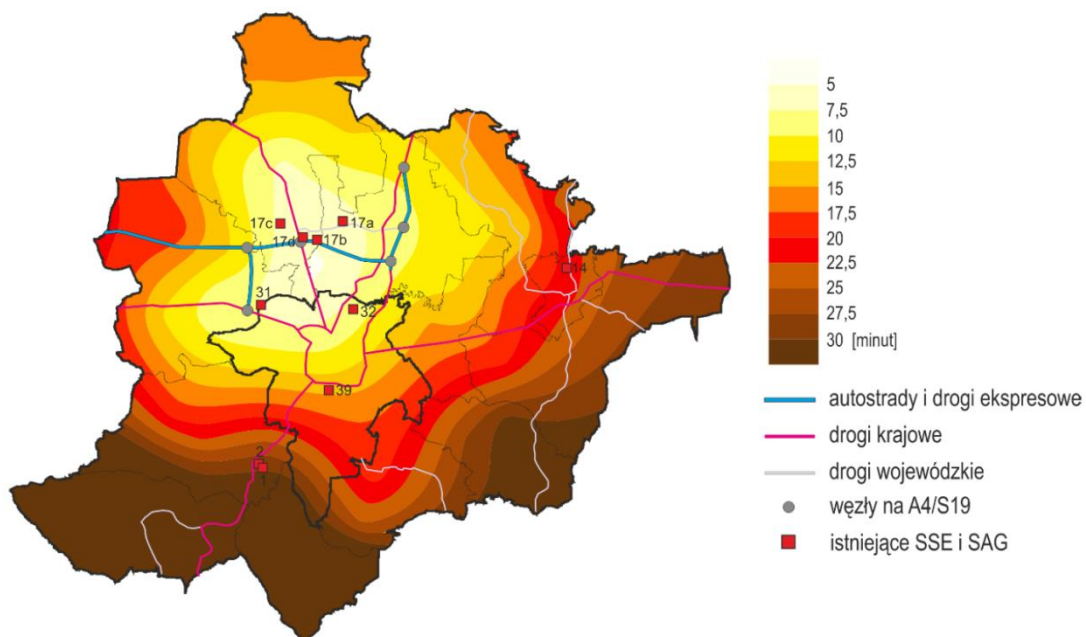
Na terenie Gminy Trzebownisko znajduje się Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny AEROPOLIS będący częścią SSE Euro-Park. Tereny Parku sąsiadują bezpośrednio z międzynarodowym lotniskiem Rzeszów-Jasionka oraz leżą na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych tj. drogi krajowej Nr 9, drogi krajowej Nr 19, autostrady A4, drogi ekspresowej S19. Również w bezpośrednim sąsiedztwie Parku znajduje się linia kolejowa nr 71. Tak więc towary produkowane na terenie AEROPOLIS mogą być transportowane do swoich ostatecznych klientów, zarówno drogą lądową - kolejową i transportem drogowym, jak również drogą powietrzną.

W Gminie Trzebownisko zlokalizowane są dwie strefy należące do Parku. Są to: Strefa S1 Przyłotniskowa o powierzchni 106 ha oraz Strefa S1-3 zajmująca obszar o powierzchni 37,45 ha.

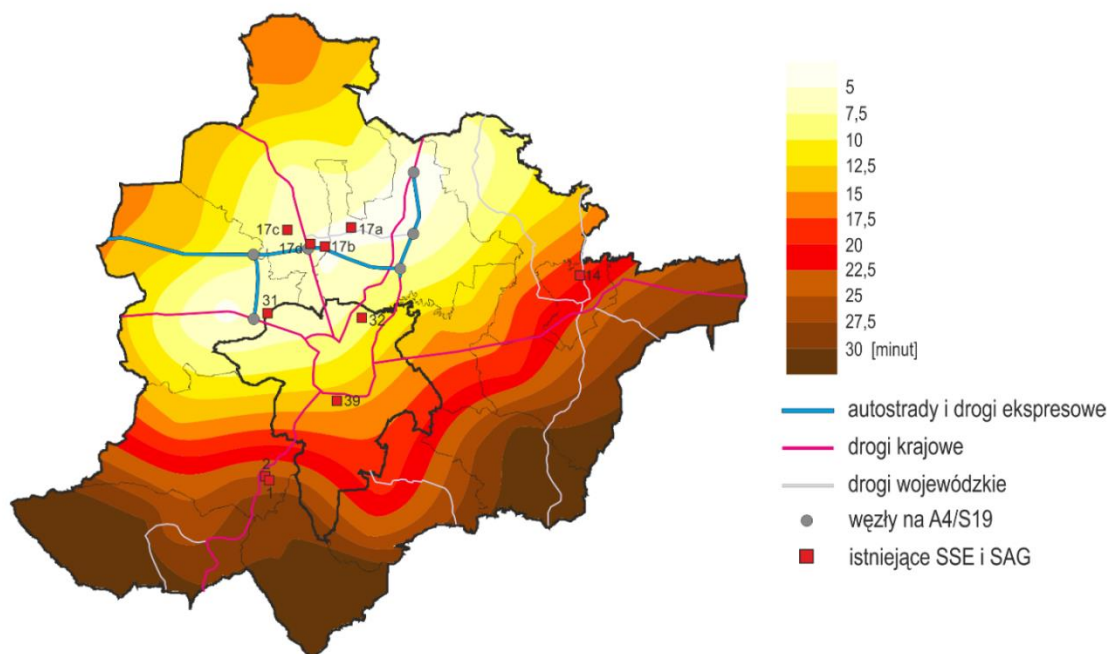
W Strefie S1 zlokalizowanej w miejscowościach Jasionka oraz Tajęcina dominuje przemysł lotniczy, elektromaszynowy, elektroniczny i informatyczny. Teren jest w pełni uzbrojony. Główne firmy zlokalizowane w tej strefie to: MTU Aero Engines Polska, Borg Warner Turbo Systems, Goodrich Corporation, Zelnar, OPTeam S.A.

Tereny Strefy S1-3 znajdują się w miejscowości Jasionka. Tereny te są kompletnie uzbrojone. W ramach parku funkcjonuje Preinkubator Akademicki oraz Inkubator Technologiczny.

W planach jest uzbrojenie dodatkowego terenu położonego na zachód od strefy S1. Jest to atrakcyjny teren o powierzchni 30 ha w miejscowości Tajęcina, który poprzez kompleksowe uzbrojenie może stać się rezerwą dla wyczerpujących się terenów PPNT.

Czas dojazdu samochodem do węzłów na autostradzie A4 w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym na tle istniejących SAG.

Czas dojazdu samochodem do węzłów na drodze ekspresowej S19 w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym na tle istniejących SAG.

Handel. Sektor handlowy wykazuje wysoką dynamikę rozwojową w gospodarce Gminy. W ostatnich latach na terenie Gminy Trzebowniko powstało wiele sklepów wielkopowierzchniowych, w których sprzedaje się szeroki asortyment towarów codziennego użytku, takich jak żywność, ubrania, kosmetyki, środki czyszczące itp. Sklepy te charakteryzują się samoobsługą klientów.

Tabela 24. Ilość sklepów w branży ogólnospożywczej w roku 2010, 2012 i 2014 oraz liczba ludności przypadająca na 1 sklep

Wieś	Rok 2010	Liczba ludności na 1 sklep w 2010 r.	Rok 2012	Liczba ludności na 1 sklep w 2012 r.	Rok 2014	Liczba ludności na 1 sklep w 2014 r.
Jasionka	10	223	10	228	12	196
Łąka	5	380	7	276	5	386
Łukawiec	3	743	7	321	7	322
Nowa Wieś	3	434	3	433	2	657
Stobierna	4	752	5	616	7	455
Terliczka	1	581	2	302	1	602
Tajęcina	1	385	1	413	1	454
Trzebowniko	4	810	6	548	5	677
Wólka Podleśna	4	367	4	372	3	512
Zaczernie	11	301	10	339	8	428

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie Gminy, tak jak w całym kraju obserwujemy proces koncentracji w handlu i tworzone są duże jednostki handlowe kosztem mniejszych. Proces ten przebiega wolniej na terenach wiejskich, nie mniej brak jest skutecznych inicjatyw wśród drobnych kupców, które pozwalałyby zwiększyć ich szanse przetrwania. Szansą na ich przetrwanie jest integracja jak również wchodzenie we franczyzę. W Gminie Trzebowniko występują sieci sklepów spożywczych takich jak: Delikatesy Centrum, Spar, Groszek.

W latach 2010-2014 obserwujemy stabilizację ilości punktów sprzedaży. We wszystkich miejscowościach występuje zbliżona ilość mieszkańców przypadająca na 1 sklep.

Transport. Chociaż dane statystyczne wskazują na zjawisko zmniejszania się przewozu ładunków i pasażerów przez firmy transportowe, to prawdziwy obraz jest nieco inny, ponieważ przy obliczeniach nie ujmuje się przewozu wykonywanego przez małe podmioty

gospodarcze, których sporo przybyło w ostatnich latach. O wzroście znaczenia przewozu ładunku i pasażerów przez małe jednostki świadczą dane mówiące o wzroście ilości środków transportowych. Bardzo szybko wzrasta na przykład liczba prywatnych samochodów ciężarowych. Niezwykle szybki jest również wzrost ilości prywatnych samochodów osobowych.

Analiza SWOT

Działalność gospodarcza poza rolnictwem

Struktura gospodarki gminy	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - ciągle rosnąca liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, - szybki rozwój handlu i usług, - zwolnienia podatkowe dla nowych przedsiębiorstw, tworzących dodatkowe miejsca pracy - funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej na terenie Parku Naukowo Technologicznego - drogi krajowe szybkiego ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> - przewaga małych firm w ogólnej liczbie podmiotów, - zbyt duża przewaga podmiotów handlowych i usługowych, - niedostateczne uzbrojenie wytyczonych stref aktywności gospodarczej w odniesieniu do potrzeb, - brak gotowych terenów pod inwestycje
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - brak barier do tworzenia nowych podmiotów, - szeroki zakres uzbrojenia terenów, co sprzyja lokalizacji firm produkcyjnych, - współuczestnictwo przedsiębiorców w życiu społecznym gminy w ramach LGD - inicjonowanie działań w zakresie powiększenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie gminy, - poszerzenie oferty szkoleń, informacji i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak prywatnych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność przemysłową, - brak kapitału, - zbyt mała liczba podmiotów wspierających rozwój przedsiębiorczości, - zmiany w przepisach prawnych.

Produkcja i usługi	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca liczba firm prywatnych, - rozwijająca się sieć niewielkich jednostek usługowych, - specjalna strefa ekonomiczna oraz SAG 	<ul style="list-style-type: none"> - niskie mało motywacyjne płace, - niewielka ilość dużych zakładów produkcyjnych, - brak profilu, specjalizacji, regionalizacji form produkcji

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - pomoc finansowa i szkoleniowa w rozwoju małych przedsiębiorstw, - pomoc w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, - inicjonowanie współpracy międzynarodowej przedsiębiorców, - fundusze unijne na rozwój firm 	<ul style="list-style-type: none"> - koncentracja produkcji tylko w tradycyjnych ośrodkach, - brak kapitału.

Handel	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - szybkie tempo wzrostu bazy handlowej, - duża ilość podmiotów zajmujących się handlem, 	<ul style="list-style-type: none"> - znaczna przewaga niewielkich firm handlowych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rosnące dochody ludności, - duże zainteresowanie tego rodzaju działalnością, - inicjonowanie współpracy międzynarodowej przedsiębiorców 	<ul style="list-style-type: none"> - znaczna ilość podmiotów, które rezygnują szybko z działalności handlowej, - wyeliminowanie drobnych kupców przez duże sieci handlowe.

Transport	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - szybki wzrost niewielkich elastycznie działających firm, - Park Naukowo-Technologiczny - znaczny wzrost liczby samochodów osobowych, - obecność Międzynarodowego Portu Lotniczego Rzeszów - Jasionka 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek przewozu ludności przez MKS - zużyty tabor dużych jednostek przewozowych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój innych działów gospodarki, co stworzy rynek pracy dla transportu, - wybudowanie infrastruktury kolejowej do Portu Lotniczego Rzeszów-Jasionka - modernizacja linii kolejowej nr 71 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan dróg powiatowych i krajowych.

2.8. Diagnoza stanu wsi i rolnictwa

Naturalne warunki produkcji rolniczej. Gmina Trzebowniko ma dobre warunki glebowo-przyrodnicze. Poniżej przedstawiono bonitacje naturalnych warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w poszczególnych miejscowościach oraz zajmowane miejsce w Gminie.

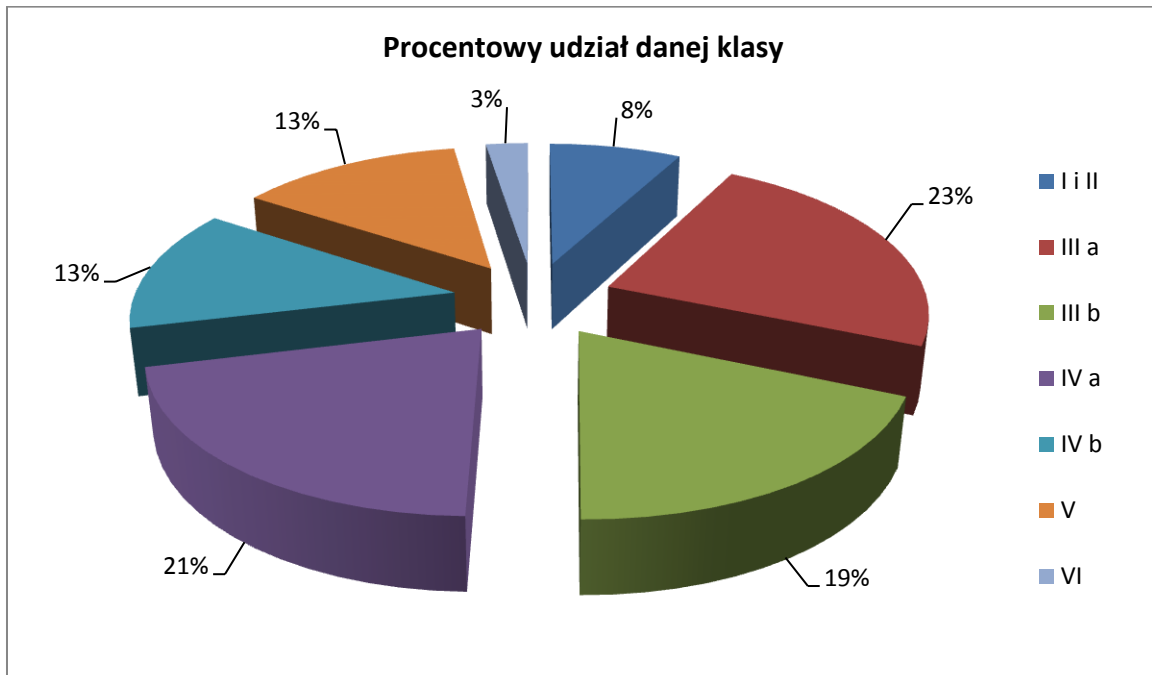
Tabela 25. Bonitacje naturalnych warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wycena wskaźnikowa miejsca w Gminie.

Grupa	Miejscowość	Miejsce w Gminie
I o bardzo dobrych warunkach glebowo- przyrodniczych	Trzebowniko	1
	Łąka	2
	Łukawiec	3
II o dobrych warunkach glebowo- przyrodniczych	Nowa Wieś	4
	Terliczka	5
	Zaczernie	6
III o słabych warunkach glebowo- przyrodniczych	Jasionka	7
	Stobierna	8
	Wólka Podleśna	9
	Tajęcina	10

Źródło: Opracowanie własne.

Gleby bardzo dobre i dobre (kl. I do IV b) stanowią 82 % a słabe gleby (kl. V do VI) – 18 % ogółu użytków rolnych.

Wykres 19. Klasyfikacja gruntów ornych w % na terenie Gminy Trzebownik

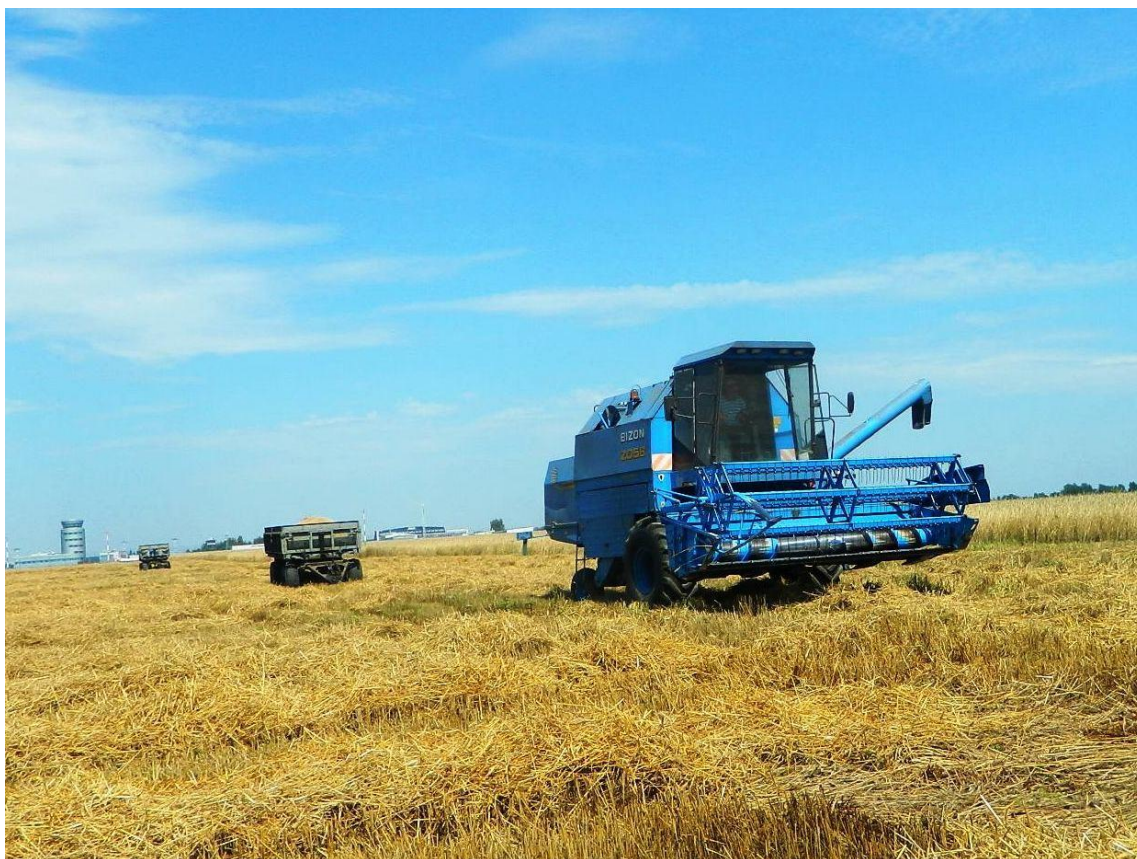
Źródło: Opracowane własne.

Ludność wiejska. Jak w każdej gminie podmiejskiej liczba ludności przypadająca na 100 ha użytków rolnych jest bardzo wysoka i wynosi 341 osób, przy wysokiej również średniej wojewódzkiej 365 osób. Duża gęstość zaludnienia Gminy przesądza o strukturze agrarnej i charakterze rolnictwa, którego głównym problemem pozostaje przeludnienie oraz rozdrobnienie ziemi. Od wielu lat obserwuje się także postępujący proces starzenia się właścicieli gospodarstw. Aktualnie na terenie Gminy istnieje około 3 400 gospodarstw rolnych.

Struktura agrarna. Powierzchnia Gminy wynosi 9.029 ha, z tego użytki rolne stanowią 5.992,29 ha, lasy i grunty leśne 1.204,73 ha, pozostałe grunty 1.831,98 ha. W użytkach rolnych znaczną pozycję stanowią użytki zielone obejmujące powierzchnię 1.905,75 ha, grunty orne stanowią 3721,88 ha, natomiast sady tylko 68,29 ha. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych w Gminie jest bardzo duże – średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 1,76 ha (w województwie podkarpackim 4,40 ha, w kraju 10,22 ha).

Produkcja rolnicza. Produkcja rolnicza w zdecydowanej większości gospodarstw ma charakter wszechstronny a nie wyspecjalizowany, charakteryzuje się też niskim stopniem intensyfikacji. Stopniowe odchodzenie od produkcji rolniczej oraz malejące zainteresowanie użytkami zielonymi spowodowało wyodrębnienie terenów należących do mienia wiejskiego jako tereny

pod budownictwo. Ugory i odłogi stanowią około 50% powierzchni Gminy. Produkcja zwierzęca jest słabo rozwinięta. Na terenie Gminy Trzebownisko można wyróżnić dwie świniarnie oraz dwa kurniki.

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Postęp” w Jasionce jako jedna z nielicznych utrzymała dobrą kondycję finansową. Na koniec 2013 roku spółdzielnia zrzeszała 42 członków. Spółdzielnia gospodaruje na 408 ha gruntów rolnych, a głównym kierunkiem jest produkcja drobiarska tj. tucz brojlerów (kurniki w Jasionce), a także produkcja jaj konsumpcyjnych w oparciu o własne pasze. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż i roślin okopowych. Produkcja roślinna nastawiona jest na potrzeby własne, a nadwyżki niewykorzystane w chowie drobiu są sprzedawane innym odbiorcom. RSP „Postęp” w Jasionce jest jedyną w gminie i jedną z nielicznych w regionie rolniczą spółdzielnią produkcyjną działającą nieprzerwanie od 65 lat. Dobrze zarządzana przynosi corocznie zysk jej członkom. Od 2003 roku funkcję prezesa obejmuje Czesław Żak.

Grupa Producentów Rolnych „San” z siedzibą w Łące. Grupa ta działa w powiatach: łańcuckim, rzeszowskim, przeworskim, przemyskim oraz w gminie Biłgoraj. Specjalizuje się w produkcji ziaren zbóż i nasion roślin oleistych (pszenica, kukurydza, jęczmień browarny, rzepak).

Założyło ją w 2011 roku 28 rolników indywidualnych oraz jedna Spółdzielnia Produkcyjna. Dziś San liczy 37 członków, a prezesem jest Jan Bieniasz. W latach 2011- 2014 sprzedano za pośrednictwem spółdzielni następujące ilości zbóż i roślin oleistych:

Tabela 26. Ilość sprzedaży zbóż i roślin oleistych, za pośrednictwem Grupy Producentów Rolnych „San” [tony]

Zboża i rośliny oleiste	Sprzedaż [tony]
jęczmień browarny	307,240
jęczmień konsumpcyjny	691,880
kukurydza	9 542,930
pszenica paszowa	5 960,13
rzepak	6 881,380
pszenica konsumpcyjna	5 958,43
kukurydza mokra	1 571,200

Spółdzielnia prowadzi także wspólne zakupy środków do produkcji m. in. nasion, wapna.

Gospodarstwo Ogrodnicze Sp. z o.o. w Trzebowniku produkuje w oparciu o najnowsze technologie, na powierzchni 6 ha szklarni, zdrowe, ekologiczne warzywa szklarniowe (ogórki, pomidory), które zapylane są naturalnie. Gospodarstwo funkcjonuje od 1981 roku. Głównym zajęciem firmy jest produkcja smacznych i bezpiecznych dla konsumenta warzyw szklarniowych. Cały cykl produkcyjny jest kontrolowany, nawożenie warzyw odbywa się za pomocą systemu nawadniania przy pełnej kontroli prowadzonej przez system komputerowy. Stosowana jest zintegrowana ochrona roślin, w której stosuje się między innymi pożyteczne owady i do koniecznego minimum ogranicza się chemiczne środki ochronne. Do zapylania kwiatów pomidora stosowane są trzmiele. Od 11 lat w zakładzie prowadzony jest monitoring pozostałości środków ochrony roślin w owocach pomidorów i ogórków. Raporty każdorazowo stwierdzały, że produkowane warzywa są bezpieczne dla konsumenta a Gospodarstwo przestrzega zasad Dobrej Praktyki Rolniczej. Gospodarstwo Ogrodnicze od 2004 roku posiada certyfikat EUREPGAP na warzywa, co ułatwia eksport do krajów Unii Europejskiej.

Ponadto na terenie Gminy Trzebowniko znajdują się liczne szkółki drzew i krzewów ozdobnych, uprawy kwiatów rabatowych i balkonowych oraz 3 pieczarkarnie.

Przetwórstwo rolno spożywcze. Przemysł rolno – spożywczy jest jedną z gałęzi gospodarki gminy. Działają tu takie zakłady przetwórcze jak:

- Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita Oddział Spółdzielnia Mleczarska Resmlecz w Trzebowniku,
- JK Sp. z o.o. w Trzebowniku,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Postęp” w Jasionce
- „Delfinek” w Łukawcu,
- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Jasionce,
- ponad 20 zakładów cukierniczo-garmażeryjnych.

Mlekovita jest najcenniejszą marką w produkcyjnym sektorze polskiej gospodarki (według rankingu Rzeczypospolitej z 28.11.2014). W 2012 roku, w strukturę Grupy Mlekovita włączono Spółdzielnię Mleczarską Resmlecz w Trzebowniku. Zakład zlokalizowany jest na obszarze 8 ha. Posiada odpowiednią infrastrukturę, własne ujęcie wody głębinowej, oczyszczalnię ścieków, kotłownię, nowoczesne linie technologiczne oraz duże zaplecze chłodni magazynowych. Bogaty asortyment wyrobów (mleko, śmietana, masło, mix tłuszczowy, kefir, twarogi, napoje mleczne, mleko w proszku i wiele innych) cieszą się dużym zainteresowaniem wśród klientów w kraju i zagranicą.

Instytucjonalne otoczenie rolnictwa. Instytucje i organizacje funkcjonujące w samym rolnictwie jak i w szeroko rozumianym jego otoczeniu mają szczególną rolę w czasie trwającego procesu transformacji rolnictwa i wsi. Instytucje te związane są przede wszystkim z oświatą i doradztwem rolniczym, spółdzielczością i organizacjami rolników.

Upowszechnianiem postępu i doradztwa rolniczego zajmuje się Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Spółdzielczość i inne instytucje obsługujące rolnictwo reprezentują na terenie Gminy następujące jednostki: Spółdzielnia Mleczarska Mlekovita Oddział Spółdzielnia Mleczarska Resmlecz w Trzebowniku, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, Bank Spółdzielczy, Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna, Gospodarstwo Ogrodnicze Spółka z o.o., dwa kółka rolnicze oraz Spółdzielnia Zaopatrzenia Ogrodniczego w Rzeszowie z/s w Zaczerniu. Ponadto interesy rolników reprezentowane są przez Podkarpacką Izbę Rolniczą.

Analiza SWOT

Diagnoza stanu wsi i rolnictwa

Naturalne warunki produkcji rolniczej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dogodne położenie geograficzne, - łagodny klimat, dość dobre warunki glebowe, - możliwość sprzedania produktów (bliskość miasta) 	<ul style="list-style-type: none"> - silne rozdrobnienie gospodarstw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój produkcji zdrowej żywności, - bliskość Małopolskiej Giełdy Rolno – Towarowej i miasta Rzeszów 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek jakości gleb związany z zachwianiem równowagi ich zasobności w składniki pokarmowe, - dynamiczny rozwój przemysłowy.

Ludność wiejska	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - znaczne zasoby siły roboczej, - dostępność systemu nauczania dla rolników, 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się pracujących w rolnictwie,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój agroturystyki, - reforma oświaty rolniczej, 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt wolny odpływ siły roboczej z rolnictwa, - dominacja postaw zachowawczych wśród rolników i mieszkańców wsi.

Struktura agrarna	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - grunty rolne w rękach prywatnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - gospodarstwa małe obszarowo, - silne rozdrobnienie gospodarstw,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost zainteresowania scalaniem gruntów i tworzeniem większych gospodarstw, - grupy producenckie 	<ul style="list-style-type: none"> - wtórne rozdrobnienie scalonych gruntów, - przywiązanie do ziemi rolników w starszym wieku.

Produkcja rolnicza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobre cechy ekologiczne plonów, - dobra jakość przestrzeni do produkcji rolnej, 	<ul style="list-style-type: none"> - mała koncentracja i specjalizacja produkcji, - problemy ze zbytem produktów rolnych,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - integracja producentów z przetwórstwem, - dostępność do tanich kredytów, - rozwój specjalizacji a przede wszystkim produkcji ogrodniczej, - dotowanie rolnictwa, - fundusze pomocowe ARiMR, OT ARR 	<ul style="list-style-type: none"> - konkurencja producentów z terenu województwa i spoza województwa, - dynamiczny rozwój przemysłowy Gminy.

Przetwórstwo rolno – spożywcze	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięte zaplecze dla przetwórstwa mięsa, mleka i zbóż, 	<ul style="list-style-type: none"> - rozdrobniona baza surowcowa,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - dostęp do rynku zbytu dużej aglomeracji miejskiej, - dostęp do tanich kredytów i dotacji na modernizację przetwórstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> - konkurencja związana z bezpośrednim sąsiedztwem uprzemysłowionej aglomeracji miejskiej.

Otoczenie instytucjonalne rolnictwa	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - usytuowanie na terenie gminy spółdzielni i instytucji obsługujących rolnictwo, - dostęp do zawodowego, średniego i wyższego szkolnictwa rolniczego, 	<ul style="list-style-type: none"> - kłopoty finansowe instytucji obsługujących rolnictwo,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - powołanie samorządu rolniczego (Izby Rolniczej), - specjalizacje w rolnictwie, 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała ilość jednostek fachowego doradztwa rolniczego, - zanikanie produkcji rolniczej.

2.9. Otoczenie działalności gospodarczej

Instytucje otoczenia działalności gospodarczej stanowiące infrastrukturę gospodarki rynkowej, tworzą środowisko dla tej działalności. Stymulują one procesy rozwoju gospodarczego oraz przedsiębiorczości i mają istotny wpływ na przekształcenia strukturalne gospodarki, zachowania podmiotów gospodarczych oraz przyciąganie inwestorów krajowych i zagranicznych.

Przyjęto następujący podział instytucji otoczenia działalności gospodarczej:

- instytucje finansowe,
- agencje i fundacje rozwoju regionalnego,
- ośrodki innowacji i przedsiębiorczości,
- instytucje doradcze, informacyjne i szkoleniowe,
- izby i stowarzyszenia gospodarcze,
- instytucje promocyjno-handlowe.

Jest rzeczą oczywistą, że zdecydowana większość tego rodzaju instytucji nie występuje na terenie tak niewielkiej jednostki administracyjnej, jaką jest gmina, jednak w związku z dogodnym położeniem w sąsiedztwie ośrodka wojewódzkiego, Gmina Trzebownisko ma ułatwiony dostęp do większości z tych jednostek.

Podstawowe znaczenie w procesie tworzenia środowiska dla działalności gospodarczej mają banki, jako instytucje akumulujące i alokujące środki finansowe. Na terenie Gminy działa Bank Spółdzielczy w Jasionce, który zapewnia obsługę finansową budżetu Gminy oraz innych jednostek gospodarczych z jej terenu. Nasycenie gmin wiejskich placówkami bankowymi następuje głównie dzięki bankom spółdzielczym. Największa zaś dostępność i koncentracja różnego rodzaju banków ma miejsce w Rzeszowie.

Podmiotami szczególnie ważnymi z punktu realizacji polityki regionalnej, co również ma swoje przełożenie na rozwój lokalny, są agencje rozwoju regionalnego. Celem działania Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego [RARR], wspierającej procesy restrukturyzacji i rozwoju regionalnego, jest stymulowanie wzrostu gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości, integrowanie regionu ze strukturami gospodarczymi Unii Europejskiej oraz jego promocja. Jednym z ważniejszych zadań Agencji jest zarządzanie niektórymi funduszami pomocowymi. Dużym ułatwieniem w zdobywaniu funduszy pomocowych jest funkcjonowanie w Rzeszowie oddziału Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Z punktu widzenia samorządów lokalnych ważne jest dofinansowanie małych projektów infrastrukturalnych w gminach,

szkolenia dla osób bezrobotnych pragnących podjąć działalność gospodarczą na własny rachunek oraz doradztwo, usługi konsultingowe i wsparcie przedsięwzięć na rzecz promocji gmin.

W Jasionce znajduje się największy w regionie ośrodek innowacji i przedsiębiorczości – Park Naukowo-Technologiczny „Aeropolis”. Misją PPNT jest stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju Województwa Podkarpackiego w oparciu o idee innowacyjności i transferu technologii poprzez synergiczne wykorzystanie regionalnego potencjału naukowo-badawczego, gospodarczego oraz infrastrukturalnego. Integralną częścią Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego jest Preinkubator Akademicki oraz Inkubator Technologiczny.

Celem utworzenia Inkubatora Technologicznego wraz z Centrum Obsługi PPNT jest stworzenie miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej dla małych i średnich przedsiębiorstw. Przedsiębiorcy mogą wynająć na korzystnych warunkach pomieszczenia biurowe oraz produkcyjno - usługowe zlokalizowane w budynku Inkubatora, a także skorzystać z dostępnego zaplecza infrastrukturalnego, technicznego oraz konferencyjnego.

Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo - Technologicznego jest podmiotem prowadzącym działalność na rzecz i w imieniu „ukrytych” w nim przyszłych przedsiębiorców. Przedsiębiorcy ci w czasie współpracy z Preinkubatorem korzystają z pomocy ekspertów od zarządzania, marketingu, finansów itp. Mogą również uczestniczyć w specjalnie dla nich przygotowanych szkoleniach. Jednym z najważniejszych działań Preinkubatora jest umożliwienie poznania rynku nowego produktu czy usługi. Preinkubator może też przygotować przedsiębiorcę do kontaktu z osobami lub instytucjami oferującymi kapitał, którego brak jest często podstawową barierą przy uruchamianiu własnej firmy. Preinkubator jest miejscem, gdzie swoje pomysły na nowoczesne i innowacyjne firmy wdrażają ludzie młodzi i otwarci, którzy nie boją się ryzyka związanego z prowadzeniem własnego biznesu.

W ostatnich latach nastąpił znaczny przyrost instytucji doradczo-informacyjnych i szkoleniowych oferujących kursy, seminaria, warsztaty itp. Oferta w tej dziedzinie jest bardzo bogata i łatwo dostępna.

Istotnym elementem otoczenia działalności gospodarczej z punktu widzenia gminy są instytucje promocyjno-handlowe, które przyczyniają się do poszerzenia kontaktów gospodarczych, takie jak giełdy, targi oraz wystawy. Obok dotychczasowych organizatorów imprez targowych takich jak ODR Boguchwała czy INTERRES w Rzeszowie, pojawił się nowy

podmiot, bardzo ważny dla rozwoju gospodarczego Gminy: Podkarpackie Centrum Handlowe AGROHURT S.A. w Rzeszowie, które ma swoją siedzibę niemalże na granicy miasta Rzeszów i Gminy Trzebownisko. Zadaniem PCH jest organizowanie największego w Polsce Południowo-Wschodniej centrum hurtowego i giełdy rolno – towarowej zorientowanej na masowy obrót surowcami i produktami rolniczymi.

Analiza SWOT

Otoczenie działalności gospodarczej	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Preinkubator Akademicki oraz Inkubator Technologiczny, - Park Naukowo-Technologiczny - szeroki wybór instytucji otoczenia działalności gospodarczej, - bliskość Podkarpackiego Centrum Handlowego AGROHURT S.A. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak odpowiednich nawyków i tradycji w korzystaniu z ofert tych instytucji,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, - szkolenie w zakresie korzystania z pomocy firm doradczych i promocyjnych, - Lokalna Grupa Działania 	<ul style="list-style-type: none"> - brak praktyki i doświadczenia w niektórych jednostkach otoczenia działalności gospodarczej.

3. Strategiczne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Strategia Rozwoju Gminy na lata 2016-2022 zakłada realizację następującego celu: „Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebowniko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców”.

Na cel główny składają się cztery cele strategiczne:

- Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na wiedzy,
- Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy dla zapewnienia spójności przestrzennej,
- Rozwój kapitału społecznego i podniesienie jakości usług publicznych,
- Rozwój sportu, turystyki i rekreacji.

Osiągnięciu strategicznych celów służy realizacja celów cząstkowych. Obejmują one główne dziedziny, w których powinna nastąpić zmiana umożliwiająca trwałe przyspieszenie wzrostu społecznego i gospodarczego.

Zestawienie zbiorcze celów rozwoju społecznego i gospodarczego gminy, zostało przedstawione w tabeli nr 23, a rozwinięcie zamierzeń realizacyjnych w dalszej części Strategii.

Tabela 27. Zestawienie zbiorcze celów rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Trzebowniko

Cel główny: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebowniko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców			
Cel strategiczny 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na wiedzy	Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy dla zapewnienia spójności przestrzennej	Cel strategiczny 3: Rozwój kapitału społecznego i podniesienie jakości usług publicznych	Cel strategiczny 4: Rozwój sportu, turystyki i rekreacji
1.1 Rozwój infrastruktury gospodarczej	2.1 Rozwój zewnętrznej dostępności gminy	3.1 Podniesienie poziomu usług edukacyjnych	4.1 Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej
1.2 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	2.2 Zapewnienie wewnętrznej spójności na terytorium gminy	3.2 Rozwój oferty kulturalnej	4.2 Budowa spójnej oferty kulturowej i turystycznej gminy
1.3 Rozwój systemu edukacji		3.3 Ochrona środowiska naturalnego	4.3 Wzrost wykorzystania potencjału obszarów wiejskich do budowy oferty rekreacyjnej gminy
		3.4 Rozwój polityki społecznej oraz integracja społeczna	
		3.5 Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa publicznego	
		3.6 Nowoczesne zarządzanie publiczne	

Cel główny: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebowniko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców				
Cel strategiczny 1: Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oparta na wiedzy				
Cele operacyjne	Zadania	Jednostka realizująca	Wskaźniki	Źródło danych
1.1 Rozwój infrastruktury gospodarczej	1.1.1 Aktualizacja studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem potencjalnych stref przemysłowo-gospodarczych	Gmina	Powierzchnia terenów gminnych wydzielonych pod strefy aktywności gospodarczej na terenie Gminy	Plan Zagospodarowania Przestrzennego
	1.1.2 Opracowanie i promocja kompleksowej oferty działek i obiektów inwestycyjnych	Gmina		
	1.1.3 Rozwój infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach aktywności gospodarczej	Gmina	Liczba inwestorów działających w strefach aktywności gospodarczej gminy	Ewidencja podatkowa UG Trzebowniko
	1.1.4 Inicjowanie i wspieranie działań w zakresie scalania gruntów	Gmina, Starostwo Powiatowe		
	1.1.5 Inicjowanie działań w zakresie powiększenia Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie gminy	Gmina	Powierzchnia podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w tym zagospodarowana	Ewidencja Mieleckiej Strefy Ekonomicznej
1.2 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości	1.2.1 Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu w zakresie poszerzania oferty szkoleń, informacji i doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców	Gmina, RARR	Liczba ofert szkoleniowo-doradczych	Ewidencja RARR, UG

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	1.2.2 Wspieranie tworzenia organizacji pozarządowych oraz organizacji samorządu gospodarczego na terenie Gminy Trzebowniko	Gmina	Liczba powstałych organizacji gospodarczych na terenie gminy	Ewidencja UG
	1.2.3 Inicjowanie współpracy międzynarodowej przedsiębiorców z terenu Gminy Trzebowniko.	Gmina	Liczba projektów współpracy międzynarodowej	Ewidencja UG
	1.2.4 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych	Gmina, GOPS, PUP, organizacje pozarządowe	Liczba osób bezrobotnych	Dane PUP Rzeszów
	1.2.5 Wspieranie podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców Gminy Trzebowniko	Gmina		Dane PUP Rzeszów
	1.2.6 Inicjowanie i wspieranie powstawania i rozwoju przedsiębiorstw na terenie Gminy Trzebowniko.	Gmina	Liczba nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy Trzebowniko	Rejestracja CEIDG
1.3 Rozwój systemu edukacji	1.3.1 Zwiększenie zakresu i poziomu doradztwa w szkołach gimnazjalnych, dotyczącego efektywnego przygotowania młodzieży do kariery zawodowej	Placówki oświatowe	Wyniki egzaminów gimnazjalnych	Ewidencja OKE
	1.3.2 Wspieranie uczniów szczególnie uzdolnionych	Placówki oświatowe	Wyniki egzaminów 6-klasistów	Ewidencja OKE
	1.3.3 Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej, przy szczególnym uwzględnieniu kształcenia kompetencji kluczowych	Placówki oświatowe		
	1.3.5 Organizacja różnorodnych zajęć pozalekcyjnych i konkursów pogłębiających wiedzę i rozwijających zainteresowania uczniów	Placówki oświatowe, NGO		
	1.3.4 Poprawa jakości i dostępności usług w zakresie wczesnej edukacji, świadczonych przez placówki wychowania przedszkolnego	Placówki oświatowe, NGO	Liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną	Ewidencja Zespołu Oświatowego

Cel główny: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebownisko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców				
Cel strategiczny 2: Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy dla zapewnienia spójności przestrzennej				
Cele operacyjne	Zadania	Jednostka realizująca	Wskaźniki	Źródło danych
2.1 Rozwój zewnętrznej dostępności gminy	Wspieranie budowa autostrady A-4 Rzeszów-Korczowa, na odcinku węzeł Rzeszów Wschód - węzeł Jarosław Zachód (odcinek znajdujący się na terenie gminy, MOP Łukawiec)	GDDKiA	Długość nowych dróg różnych kategorii wybudowanych na terenie gminy [km]	Ewidencja zarządców dróg
	Wspieranie rozbudowy DW nr 869 łączącej węzeł A-4 Rzeszów zachodni z węzłem S-19 Jasionka etap II,III	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego		
	Budowa dwupasmowej drogi między ul. Warszawską w Rzeszowie, a węzłem A4 Rzeszów-Północ w Rudnej Małej	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Starostwo Powiatowe Rzeszów, Gmina Trzebownisko, Gmina Głogów Młp.		
	Wspieranie przebudowy drogi (była DK 19) na odcinku od granicy miasta Rzeszowa do DW 869 (droga lotniskowa)	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego		
	Modernizacja drogi powiatowej w Zaczerniu nr 1377R oraz dostosowanie pobocza do ruchu pieszego	Starostwo Powiatowe Rzeszów, Gmina Trzebownisko		

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Modernizacja drogi powiatowej w Łukawcu nr 1382 R oraz dostosowanie pobocza do ruchu pieszego	Starostwo Powiatowe Rzeszów, Gmina Trzebownisko		
	Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej / ekologicznego transportu Transport publiczny Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (ROF)	Gminy ROF, PKS SA	Zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym redukcja hałasu i drgań oraz emisji gazów cieplarnianych, głównie CO ₂ , a poprzez to wyraźny wpływ na poprawę jakości życia w ROF	
	Wspieranie modernizacji linii kolejowej nr 71	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Długość zmodernizowanych linii kolejowych [km] na terenie gminy	
	Wspieranie budowy Aglomeracyjnej Kolei Podmiejskiej do Portu Lotniczego Rzeszów–Jasionka	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego	Długość wybudowanych linii kolejowych [km] na terenie gminy	
2.2 Zapewnienie wewnętrznej spójności na terytorium gminy	Budowa mostu pomiędzy drogami powiatowymi Łukawiec-Wólka Podleśna	Gmina Trzebownisko	Długość nowych dróg różnych kategorii wybudowanych na terenie gminy [km]	Ewidencja zarządców dróg
	Budowa drogi gminnej nr ...w Tajęcinie	Gmina Trzebownisko		
	Przebudowa drogi gminnej nr 108819 w Trzebownisku	Gmina Trzebownisko	Liczba miejsc parkingowych na terenie gminy	
	Budowa drogi gminnej Stobierna kościół poprzeczka	Gmina Trzebownisko		Ewidencja zarządców dróg
	Budowa drogi za szkołą Zaczernie	Gmina Trzebownisko	Długość wybudowanych ciągów pieszych i tras rowerowych [km] na terenie gminy	
	Budowa drogi Jasionka stawy	Gmina Trzebownisko		
Budowa drogi osiedle STW Zaczernie	Gmina Trzebownisko			

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Budowa drogi w Wólce Podleśnej pod lasem	Gmina Trzebowniko	Długość zmodernizowanych dróg [km] różnych kategorii na terenie gminy	Ewidencja zarządców dróg
	Modernizacja dróg wewnętrznych Zaczernie	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Stobierna	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Jasionka	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Łukawiec	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Łąka	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Terliczka	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Trzebowniko	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Tajęcina	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Wólka Podleśna	Gmina Trzebowniko		
	Modernizacja dróg wewnętrznych Nowa Wieś	Gmina Trzebowniko		

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

Cel główny: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebowniko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców				
Cel strategiczny 3: Rozwój kapitału społecznego i podniesienie jakości usług publicznych				
Cele operacyjne	Zadania	Jednostka realizująca	Wskaźniki	Źródło danych
3.1 Podniesienie poziomu usług edukacyjnych	Modernizacja i doposażenie gminnych placówek oświatowych	Gmina Trzebowniko	Liczba zmodernizowanych obiektów oświatowych	Dane własne
	Doposażenie i modernizacja gminnych bibliotek	Gmina Trzebowniko	Liczba zmodernizowanych bibliotek publicznych	Dane własne
	Wykorzystywanie nowoczesnych technik nauczania w procesie kształcenia	Placówki oświatowe	Liczba wdrożonych nowych technik w procesie edukacji	Dane z Zespołu Oświatowego
	Organizowanie konkursów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież	Gmina, placówki oświatowe	Liczba zorganizowanych konkursów i imprez międzyszkolnych	Dane z Zespołu Oświatowego
	Rozwój współpracy międzyszkolnej i międzynarodowej szkół	Gmina, placówki oświatowe	Liczba nawiązanych partnerstw zagranicznych i międzyszkolnych	Dane z Zespołu Oświatowego
3.2 Rozwój kultury	Ochrona i rozbudowa obiektów zabytkowych w celu dostosowania ich do innowacyjnej działalności kulturalnej (<i>spichlerz w Łqce</i>)	Gmina	Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	Dane własne
	Renowacja obiektów zabytkowych, w tym obiektów sakralnych	Gmina, Parafie	Liczba odnowionych obiektów zabytkowych	Dane od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
	Modernizacja i budowa obiektów pełniących funkcję kulturalne	Gmina	Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych	Dane własne
	Organizacja wydarzeń kulturalnych	Gminny Ośrodek Kultury	Liczba zorganizowanych imprez	Ewidencja GOK

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Kreowanie i promowanie lokalnych twórców i artystów	Gminny Ośrodek Kultury	Liczba artystów objętych mecenatem i twórców lokalnych	Ewidencja GOK
	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży	Gminny Ośrodek Kultury	Liczba zorganizowanych zajęć	Ewidencja GOK
3.3 Ochrona środowiska naturalnego	Edukacja ekologiczna	Gmina, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Liczba zrealizowanych projektów ekologicznych	Dane własne/ dane placówek oświatowych
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i zabudowy mieszkaniowej	Gmina/ Spółdzielnie mieszkaniowe/ mieszkańcy	Liczba zmodernizowanych energetycznie obiektów użyteczności publicznej	Dane własne/ Dane Zakładu Gospodarki Wodno-Ściekowej
	Rozbudowa i modernizacja gminnej sieci kanalizacyjnej	Gmina/Zakład Gospodarki Wodno-Ściekowej	Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	Dane Zakładu Gospodarki Wodno-Ściekowej
	Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody w Łące	Gmina/Zakład Gospodarki Wodno-Ściekowej	Wzrost przepustowości stacji o 1500 m ³ na dobę	Dane Zakładu Gospodarki Wodno-Ściekowej
	Rozbudowa i modernizacja gminnej sieci wodociągowej	Gmina/Zakład Gospodarki Wodno-Ściekowej	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej na terenie gminy	Dane własne
	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Łące	Gmina/Zakład Gospodarki Wodno-Ściekowej	Poprawa parametrów oczyszczania Poprawa gospodarki osadowej	Dane własne
	Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych na terenie gminy Trzebowńsko	Gmina, mieszkańcy	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	Dane własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Rozbudowa systemu gospodarki odpadami	Gmina	Udział odebranych i zbieranych odpadów segregowanych w masie wszystkich odebranych odpadów.	Dane własne
	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń na terenie gminy	Gmina, inwestorzy prywatni	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Dane własne
	Kompleksowa ochrona bioróżnorodności fauny i flory	Gmina	Liczba siedlisk/zbiorowisk roślinnych objętych ochroną	Dane własne
	Likwidacja dzikich wysypisk	Gmina	Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk	Dane własne
3.4 Rozwój polityki społecznej oraz integracja społeczna	Wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej	Dane GOPS
	Rozszerzanie działalności w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba osób objętych programem profilaktyki uzależnień	Dane własne
	Rozwój działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej	Gmina, GOPS, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe	Liczba osób objętych programem zdrowotnym	Dane ZOZ
	Zwiększanie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych	Gmina, GOPS, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe	Liczba zrealizowanych usług społecznych Liczba zrealizowanych usług zdrowotnych	Dane GOPS/ZOZ
	Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia miejsc opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych z terenu Gminy Trzebownik	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba utworzonych miejsc opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych	Dane własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Rozwój bazy lokali socjalnych	Gmina	Liczba mieszkań socjalnych i chronionych	Dane własne
	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej celem dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych	Gmina	Liczba dostosowanych obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	Dane własne
	Rozwój polityki prorodzinnej	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Wskaźnik przyrostu naturalnego	Dane USC
	Rozwój poradnictwa specjalistycznego	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba osób objętych programem w obszarze doradztwa specjalistycznego	Dane GOPS
	Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej	Gmina, GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Dane własne
3.5 Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa oraz ładu i porządku publicznego	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej na terenie Gminy Trzebownik	Gmina, administratorzy cieków wodnych	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury ochrony przeciwpowodziowej	Dane administratorów spółek wodnych
	Rozwijanie i doskonalenie systemu wczesnego ostrzegania przed gwałtownymi zjawiskami pogodowymi	Podkarpacki Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Gmina, Wojewódzka Państwowa Straż Pożarna, OSP	Liczba ludności odnoszących korzyści z funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania	Dane własne
	Prowadzenie wśród mieszkańców działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń i udzielania pierwszej pomocy	Gmina, OSP, organizacje pozarządowe	Liczba osób objętych programem szkoleniowym w zakresie pierwszej pomocy	Dane własne

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Współpraca w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-melioracyjnej	Gmina, spółki wodne	Liczba km zmodernizowanej infrastruktury melioracyjnej	Dane spółek wodnych
	Wspieranie gminnych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej	Gmina	Liczba interwencji straży pożarnej	Rejestr
	Wspieranie działalności policji	Gmina	Liczba interwencji policji	Rejestr
	Wspieranie działalności Straży Gminnej	Gmina	Liczba interwencji straży gminnej	Rejestr
3.6 Nowoczesne zarządzanie publiczne	Współpraca w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	Gmina	Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych	Dane własne
	Rozwój infrastruktury teleinformatycznej, wspierającej rozwój e-administracji	Gmina	Liczba spraw załatwianych w urzędzie przy pomocy narzędzi na platformie ePUAP	Dane własne
	Podniesienie efektywności i dostępności e-usług	Gmina, Urząd Marszałkowski		
	Budowa lub modernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	Dane własne
	Doskonalenie kompetencji kadr administracji samorządowej	Gmina	Liczba przeszkolonych pracowników administracji samorządowej	Dane własne
	Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi	Gmina	Liczba zadań zleczanych organizacjom pozarządowym	Dane własne

Cel główny: Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Trzebowniko zapewniający podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców				
Cel strategiczny 4: Rozwój sportu, turystyki i rekreacji				
Cele operacyjne	Zadania	Jednostka realizująca	Wskaźniki	Źródło danych
4.1 Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej	Budowa sieci tras rowerowych na terenie Gminy Trzebowniko	Gmina	Długość urządzonych i oznakowanych wielofunkcyjnych tras turystycznych na terenie gminy (rowerowe, biegowe, przyrodnicze, tematyczne, itp.)	Dane własne, rejestr UMWP
	Budowa tras rekreacyjnych i edukacyjno-przyrodniczych na terenie Gminy Trzebowniko.	Gmina, LGD "EUROGALICJA"		
	Utworzenie szlaku wodnego wzdłuż rzeki Wisłok, w tym budowa przystani kajakowych.	Gmina	Długość szlaku wodnego na terenie Gminy	
	Rewitalizacja terenu Zalewu w Terliczce celem przywrócenia funkcji turystyczno-rekreacyjnych	Gmina, RZGW Kraków	Wielkość obszaru zrewitalizowanego	
	Budowa małej architektury turystycznej	Gmina	Liczba utworzonych obiektów turystycznych	
	Działania w zakresie opieki nad lokalnym i regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym	Gmina, organizacje pozarządowe	Liczba zorganizowanych inicjatyw w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego czy przyrodniczego	

STRATEGIA ROZWOJU GMINY TRZEBOWNISKO NA LATA 2016-2022

	Zintegrowana ochrona krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego	Gmina, GOK		
	Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej na terenie Gminy Trzebowniko.	Gmina, kluby sportowe	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych	
4.2 Budowa spójnej oferty kulturowej i turystycznej gminy	Utworzenie spójnej wizualizacji Gminy Trzebowniko	Gmina	Liczba utworzonych ksiąg wizualizacji gminy	
	Kreowanie atrakcji turystycznych na terenie Gminy Trzebowniko.	Gmina, organizacje pozarządowe	Liczba produktów turystycznych z terenu Gminy Trzebowniko	
	Opracowanie mobilnych informatorów o atrakcjach na terenie Gminy Trzebowniko.	Gmina	Liczba osób odwiedzających gminę Trzebowniko.	
	Organizacja wydarzeń rekreacyjnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym, powiatowym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym	Gmina, organizacje pozarządowe	Liczba imprez rekreacyjnych i sportowych na terenie gminy o charakterze ponadlokalnym	

<p>4.3 Wzrost wykorzystania potencjału obszarów wiejskich do budowy oferty rekreacyjnej gminy</p>	<p>Wspieranie rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu produktów lokalnych</p>	<p>Gmina, PODR</p>	<p>Liczba gospodarstw ekologicznych działających na terenie gminy</p>
	<p>Wspieranie tworzenia usług turystycznych na terenie Gminy Trzebownik.</p>	<p>Gmina, PODR</p>	<p>Liczba podmiotów działających w obszarze usług turystycznych</p>
	<p>Wspieranie inicjatywy tworzenia gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy Trzebownik.</p>	<p>Gmina, PODR</p>	<p>Liczba powstałych gospodarstw agroturystycznych</p>

4. System wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju gminy trzebownisko na lata 2016-2022

Strategia Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych Gminy, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach lokalnych oraz subregionalnych. Znajduje to wyraz w kierunkach interwencji (kluczowych zadaniach) zawartych w Strategii, dla których jednostkami realizującymi są zarówno wydziały i jednostki gminne, jak również samorząd powiatowy, administracja rządowa, samorząd regionalny, podmioty prywatne i pozarządowe. Takie podejście do rozwoju wspólnoty lokalnej jest spójne z nowym paradygmatem polityki regionalnej kraju, realizowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Ze względu na wielopoziomowy charakter zarządzania Strategią Rozwoju Gminy Andrychów na lata 2016-2022, podstawową zasadą, określającą sposób postępowania w trakcie jej wdrażania, jest zasada partnerstwa. Jest ona rozumiana, jako otwarta i aktywna współpraca równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska oraz instytucje realizujące i wspierające realizację działań na rzecz rozwoju Gminy.

Współpraca i partnerstwo na rzecz realizacji Strategii są warunkami koniecznymi powodzenia w jej realizacji. Wynika to w szczególności z faktu, że na zakres interwencji Strategii w zasadniczej mierze składają się zadania wykraczające poza sferę formalnych kompetencji samorządu gminnego.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022 jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

Instytucjonalną strukturę systemu monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022 tworzą:

- Rada Gminy Trzebownisko,
- Referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy – pełniący rolę centrum koordynacyjnego ds. monitorowania Strategii Rozwoju,

– Referaty Urzędu Gminy Trzebowniko i jednostki gminne – pełniące rolę:

- jednostek realizujących konkretne przedsięwzięcia Strategii Rozwoju, będące w kompetencjach samorządu gminnego i zarazem jednostek monitorujących te kierunki interwencji ze strony Gminy;
- jednostek monitorujących ze strony Gminy te przedsięwzięcia, które są w kompetencjach innych podmiotów (samorządów powiatowego i regionalnego, administracji rządowej, itp.) – uzyskiwanie danych i informacji oraz przekazywanie ich do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy.

Sprawozdawczość z monitoringu oraz aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Trzebowniko na lata 2016-2022 dokonywane będą **w okresach rocznych**. Władze samorządowe Gminy Trzebowniko dokonują okresowej oceny stopnia realizacji Strategii w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

o **analizę wskaźnikową**, opracowywaną przez referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy na podstawie informacji otrzymanych od referatów i jednostek Gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego;

o **raport z realizacji przedsięwzięć** Strategii Rozwoju, przygotowywany przez referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy na podstawie informacji otrzymanych od innych referatów i jednostek Gminy.

Analiza wskaźnikowa, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii Rozwoju, będzie przygotowywana przez referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne referaty oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy;
- statystyka prowadzona przez samorząd regionalny i administrację rządową – gromadzone przez referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy, przez poszczególne referaty oraz jednostki gminne, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym.

Mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych, tj. np. w porównaniach względnych do innych gmin i średniej dla

województwa podkarpackiego oraz kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2015 r.) i roku ostatniego badania (dynamika). Analiza wskaźnikowa może przedstawiać dostępne wskaźniki w układzie gminnym, poszczególnych subregionów lub innych obszarów funkcjonalnych.

Pomocnicza tabela do przekazywania danych statystycznych do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy przez inne referaty oraz jednostki gminne (jako dane własne oraz pozyskane od instytucji zewnętrznych) wygląda następująco:

Cel operacyjny nr			
Nazwa wskaźnika	Źródło danych i jednostka miary	Wartość dla roku bazowego (2015 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)

Raport z realizacji przedsięwzięć przygotowujący przez referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego zadania, przekazywanych przez poszczególne referaty oraz jednostki gminne. Strategia Rozwoju Gminy Trzebownisko na lata 2016-2022 precyzuje w każdym przedsięwzięciu jednostkę realizującą dane zadanie oraz jednostkę monitorującą dane przedsięwzięcie ze strony Gminy. Jeżeli dane przedsięwzięcie mieści się w kompetencjach samorządu gminnego to zarówno jednostką realizującą, jak i monitorującą ze strony Gminy jest konkretny referat Urzędu Gminy w Trzebownisku lub jednostka Gminy Trzebownisko. W przypadku takich zadań, wskazany referat lub jednostka gminna składa raz w roku sprawozdanie do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy (na określonym formularzu sprawozdawczym), które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji przedsięwzięć całej Strategii.

Jeżeli dane zadanie mieści się w kompetencjach instytucji zewnętrznej – samorząd powiatowy lub regionalny, administracja rządowa, podmioty prywatne i pozarządowe – to jednostką realizującą wskazaną w Strategii Rozwoju jest konkretna instytucja zewnętrzna, natomiast jednostką monitorującą ze strony Gminy jest konkretny referat Urzędu Gminy lub jednostka Gminy Trzebownisko, która merytorycznie jest zbieżna z przedmiotem danego zadania. W przypadku takich przedsięwzięć, wskazany referat lub jednostka gminna (czyli jednostka monitorująca ze strony Gminy) pozyskuje informacje od jednostki realizującej, dotyczące

stanu wdrożenia danego kierunku interwencji i składa raz w roku sprawozdanie do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy (na określonym formularzu sprawozdawczym), które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji zadań całej Strategii. Sprawozdania z realizacji poszczególnych przedsięwzięć są składane (raz w roku) przez referaty Urzędu Gminy Trzebowniko oraz jednostki organizacyjne do referatu mającego w kompetencjach nadzór nad strategią gminy, który pełni rolę centrum koordynacyjnego Strategii Rozwoju. Na podstawie złożonych sprawozdań, referat mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy opracowuje raport z realizacji zadań, który wraz z analizą wskaźnikową jest podstawą dla władz samorządowych Gminy Trzebowniko do podejmowania oceny realizacji Strategii Rozwoju, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze w otoczeniu Gminy). Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji kierunków interwencji Strategii Rozwoju, referaty Urzędu Gminy Trzebowniko oraz jednostki organizacyjne Gminy składają sprawozdania na ujednoliconym formularzu sprawozdawczym, wg następującego wzoru:

Zadanie nr.....			
Cel strategiczny	Cel operacyjny	Jednostka realizująca	Jednostka monitorująca
Opis realizacji zadania:.....			
Opis trudności/problemów powstałych w związku z realizacją zadania.....			
Opis źródeł finansowania			

SPIS TABEL

Tabela 3. Ludności gminy w latach 2011 –2014

Tabela 2. Bezrobocie w Gminie Trzebowniko w latach 2011-2014

Tabela 3. Wydatki na zadania własne gminy i liczba podopiecznych w latach 2011-2014

Tabela 4. Wydatki na zadania zlecone gminy i liczba podopiecznych w latach 2011-2014

Tabela 5. Liczba dzieci i oddziałów w przedszkolach w latach 2012 – 2015

Tabela 6. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach w latach 2012 – 2015

Tabela 7. Liczba uczniów i oddziałów w gimnazjach w latach 2012 – 2015

Tabela 8. Liczba mieszkań socjalnych na terenie Gminy Trzebowniko

Tabela 9. Wyposażenie wsi w urządzenia techniczne i sanitarne w 2014 r.

Tabela 10. Ilość budynków oddanych do użytku w latach 2012 – 2014

Tabela 11. Liczba kół zainteresowań i ich członków w Gminie Trzebowniko w 2014 r.

Tabela 12. Wskaźniki biblioteczne w Gminie Trzebowniko w 2014 r.

Tabela 13. Dane dotyczące wodociągów w gminie

Tabela 14. Zużycie wody oraz zrzut ścieków przez podmioty gospodarcze w latach 2012-2014

Tabela 15. Liczba jednostek zrzucających ścieki

Tabela 16. Wydatki na utrzymanie dróg i mostów w latach 2011 – 2014

Tabela 17. Liczba pasażerów, tonaż przewiezionego ładunku oraz liczba operacji lotniczych w latach 2011 – 2014

Tabela 18. Liczba przystanków autobusowych na terenie Gminy Trzebowniko

Tabela 19. Gęstość przystanków autobusowych na terenie Gminy Trzebowniko

Tabela 20. Korzystanie ze zbiorowej komunikacji publicznej (w %) mieszkańców Gminy Trzebowniko

Tabela 21. Preferowany środek transportu (w %) mieszkańców Gminy Trzebowniko

Tabela 22. Ogólne zadowolenie mieszkańców Gminy Trzebowniko z funkcjonowania zbiorowej komunikacji publicznej (w %)

Tabela 23. Opis punktu eksploatacyjnego na obszarze Gminy Trzebowniko

Tabela 24. Ilość sklepów w branży ogólnospożywczej w roku 2010, 2012 i 2014 oraz liczba ludności przypadająca na 1 sklep

Tabela 25. Bonitacje naturalnych warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wycena wskaźnikowa miejsca w Gminie.

Tabela 26. Ilość sprzedaży zbóż i roślin oleistych, za pośrednictwem Grupy Producentów Rolnych „San” [tony]

Tabela 27. Zestawienie zbiorcze celów rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy Trzebowniko

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ludność gminy na km² na tle powiatu i województwa

Wykres 2. Migracje gminne na pobyt stały – zameldowanie i wymeldowanie w 2012 roku

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Trzebowniko w latach 2006-2014

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych ogółem w Gminie Trzebowniko

Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Trzebowniko

Wykres 6. Wielkość emisji CO_{2e} ze źródeł z sektora mieszkalnictwa, przemysłu i transportu

Wykres 7. Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Trzebowniko w latach 2003-2012

Wykres 8. Liczba rodzin objętych wsparciem GOPS w latach 2011-2014 z terenu Gminy Trzebowniko

Wykres 9. Ilość budynków mieszkalnych w poszczególnych miejscowościach Gminy Trzebowniko

Wykres 10. Wydane pozwolenia na budowę budynków mieszkalnych w latach 2011 – 2014

Wykres 4. Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych na terenie Gminy Trzebowniko w latach 2003-2014

Wykres 12. Aktywne uczestnictwo seniorów w życiu gminy Trzebowniko

Wykres 13. Ocena jakości usług kulturalnych dla osób powyżej 55 roku życia na terenie Gminy Trzebowniko

Wykres 14. Zużycie wody na jednego mieszkańca Gminy Trzebowniko, w poszczególnych miejscowościach, w 2014 roku

Wykres 15. Rodzaje dróg i kilometraż na terenie Gminy Trzebowniko

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy Trzebowniko

Wykres 17. Ilość nowych podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach, w latach 2011-2014

Wykres 18. Ilość podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru w poszczególnych miejscowościach, w latach 2011-2014

Wykres 19. Klasyfikacja gruntów ornych w % na terenie Gminy Trzebowniko

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 2. Gmina Trzebownisko na tle powiatu rzeszowskiego, województwa podkarpackiego oraz Polski.

Rysunek 2. Mapa Wstępnej Oceny Ryzyka Powodziowego [WOPR] dla zlewni zadaniowej Wisłoka (Z01) na terenie ROF.

Rysunek 3. Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi

Rysunek 4. Gimnazjum w Trzebownisku

Rysunek 5. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej

Rysunek 6. Nowoczesne osiedla na terenie Gminy

Rysunek 7. Dożynki Gminne w Wólce Podleśnej

Rysunek 8. Oświetlenie hybrydowe w Gminie Trzebownisko

Rysunek 9. Układ sieci komunikacyjnej ZG PKS

Rysunek 10. Dostępność przystanków autobusowych na terenie gminy Trzebownisko

Rysunek 11. Sieć kolejowa województwa podkarpackiego

Rysunek 2. Układ sieci kolejowej przebiegającej przez teren ROF

Rysunek 13. Strefy oddziaływania stacji i przystanków kolejowych